

ZPRÁVA O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ ZA ROK 2020

Textová část

V Brně dne 15. června 2021

4 NZN 501/2021

Seznam zkratk

NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
tr. ř. – trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
MV ČR	Ministerstvo vnitra
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce

OBSAH

I. ÚVOD – SHRUTÍ 6

1. Obecné shrnutí	6
2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti	14

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2020 22

1. Základní trendy vývoje kriminality	22
a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)	22
b) Odklony (tab. II/1b, II/1c a III/8)	25
c) Trestní odpovědnost právnických osob (přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2020 tab. II/1f).	29
d) Nové jevy v kriminalitě	31
e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)	35
f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)	39
g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)	44
h) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)	46
i) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)	50
j) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)	51
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)	52
l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)	56
m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)	59

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRÁVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2020 60

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení	60
a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení	60
b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)	63
c) Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)	66
d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)	67
e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu (tab. III/3f a III/3g)	67

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem.....	69
a) Obecné poznatky (tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005–2020, samostatný přehled za rok 2020)	69
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)	73
c) Pravomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)	73
3. Dohled	74

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ 76

1. Trestní působnost	76
a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)	76
b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)	77
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)	80
d) Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)	81
2. Mimosoudní působnost.....	84
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)	84
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)	84
c) Vstupová činnost ve věcech insolvenčních a korporací	84
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit	85
e) Zneužívání § 19 zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19	86
3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství.....	86
4. Ostatní agenda NSZ	89
a) Zvláštní zprávy	89
b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/8)	89
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/9)	90
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)	90
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo	91
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství	91
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost	92
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2020	93
i) Národní korespondenti	94

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY 95

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a).....	95
2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b).....	95
3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d)	96
a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)	96
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)	96
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)	97

- d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence (tab. V/4d) 97

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2020 98

1. Novelizace právních předpisů.....98
2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti100
- a) Personální zajištění výkonu působnosti (tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti) 100
- b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání 102

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE 103

I. ÚVOD – SHRNU TÍ

1. Obecné shrnutí

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2020 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství i podkladových zpráv od vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou a část grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

Pro rok 2020 byla zásadním charakteristickým rysem probíhající epidemie virové nemoci COVID-19 způsobená koronavirem SARS-CoV-2 na území České republiky, součást celosvětové pandemie COVID-19.

Dne 12. 3. 2020 od 14,00 hodin byl usnesením vlády č. 69/2020 Sb. v ČR v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlášen na dobu 30 dnů nouzový stav, který byl postupně prodlužován až do 17. 5. 2020.

Pod č. 391/2020 Sb. bylo publikováno usnesení vlády č. 957 ze dne 30. 9. 2020, kterým byl v souladu s článkem 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlášen nouzový stav pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (označovaný jako SARS CoV-2) na území České republiky ode dne 5. 10. 2020 od 00,00 hod. na dobu 30 dnů, který byl postupně prodlužován až do 14. 2. 2021.

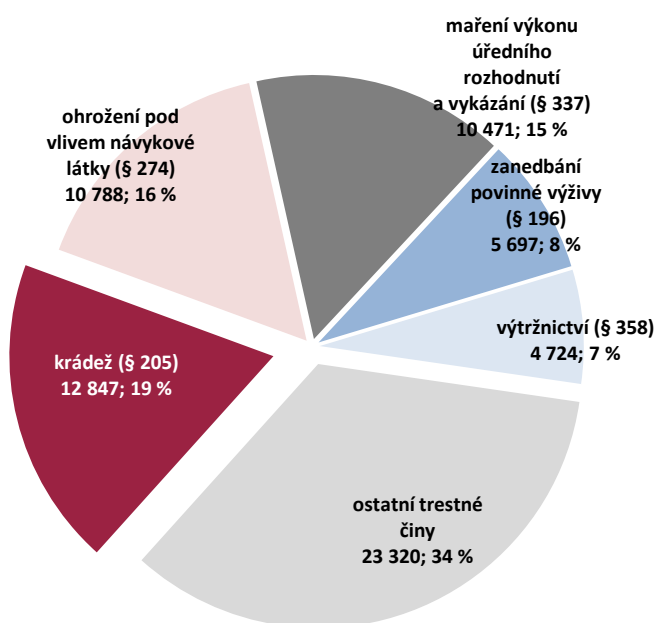
V rámci nouzových stavů i mimo tento rámec byla přijímána celá řada opatření vlády (jež byla posléze vyhlášována ve Sbírce zákonů), popř. vláda pouze vzala na vědomí mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví, nebo tato mimořádná opatření vyhlášovalo samo Ministerstvo zdravotnictví.

Epidemie COVID-19 a navazující krizová opatření vlády a mimořádná opatření měly **vliv na snížení počtu evidované kriminality**; neměly však zásadní dopad na strukturu kriminality, která zůstala shodná jako v předcházejících letech. Vyskytly se nové jevy v páčání trestné činnosti, kdy byly evidovány případy vydírání s výhrůžkou šíření viru koronaviru SARS CoV-2, šíření poplašných zpráv, nebo naopak podání trestních oznámení na vládu či její jednotlivé členy v souvislosti buď s přemrštěnými, nebo naopak nedostatečnými opatřeními proti šíření viru. Byl také evidován vyšší výskyt věcí, které se týkaly přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku nebo přečinu šíření nakažlivé nemoci z nedbalosti podle § 153 trestního zákoníku. Vyskytla se trestní oznámení finančních úřadů týkající se neoprávněného podávání žádostí podle zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2. Byl zaznamenán i případ podvodu, kdy předmětem trestného činu byly s ohledem na epidemiologickou situaci v ČR ochranné pomůcky, jejichž dodání bylo objednáno, aniž by za ně bylo zapláceno. Současně je třeba upozornit i na novelu trestního zákoníku, provedenou s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb., kterou došlo v § 138 odst. 1 trestního zákoníku mimo jiné i ke **změně ve výši minimální škody (škody nikoli nepatrné) u majetkových trestných činů**. Tato skutečnost se **do počtu evidovaných trestních věcí nepochybně rovněž významně promítla**, jakkoli novela byla v roce 2020 účinná po dobu 3 měsíců.

V roce 2020 se na **úseku trestním** znovu projevila tendence předcházejících let (výjimku představovaly roky 2013 a 2019) spočívající v **poklesu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.**

K základním údajům vztahujícím se k vedeným trestním řízením za rok 2020 lze uvést následující: celkem bylo v tomto roce sepsáno **181 924** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **1 073** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. V rámci vedených trestních řízení pak bylo vůči **67 844** fyzickým osobám a vůči **338** právnickým osobám zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Skladba trestné činnosti podle nejčastějších právních kvalifikací (počty zahájených trestních stíhání a zkrácených přípravných řízení v roce 2020)

Převažující formou přípravného řízení nadále zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení však bylo v roce 2020 užito vůči nižšímu počtu osob než v letech 2016–2018, ale stále méně než v letech 2014–2015, a to **48,33 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2019 51,75 % a v roce 2018 50,2 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **61 852** fyzických osob a na **268** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **269** fyzických osob (na **11** právnických osob) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2020 postaveno před soud **62 121** fyzických osob a **280** právnických osob.

Rok	Počet zahájených věcí*	Obžalováno osob	Podán návrh na potrestání	Zastaveno	Narovnání	Podmíněně zastaveno (§ 307 tr. ř.)	Odsouzeno osob	% zproštění **
1994	375 869	65 139	X	4 393	x	2 509	51 931	3,3
1995	383 762	84 066	X	4 288	x	2 292	54 957	2,7
1996	376 411	85 347	X	4 120	64	3 891	57 974	2,2
1997	375 660	84 066	X	3 724	51	4 537	59 777	2,4
1998	398 303	73 905	X	2 837	8	3 113	54 083	2,4
1999	384 195	84 973	X	2 729	14	4 641	62 594	2,2
2000	374 954	86 074	X	2 620	25	6 166	63 211	2,9
2001	349 814	84 855	X	2 439	31	7 704	60 182	2,9
2002	397 120	77 210	16 671	1 300	45	6 744	65 098	4,0
2003	387 960	78 726	17 194	1 000	49	7 047	66 131	4,3
2004	378 686	75 861	18 569	770	39	6 602	68 443	4,6
2005	364 140	75 223	20 544	3 622	53	6 892	67 561	4,8
2006	344 732	70 477	27 403	3 223	38	7 387	69 445	5,4
2007	355 738	67 186	34 055	3 183	78	7 172	75 728	5,2
2008	335 961	63 079	35 367	3 065	135	6 764	75 882	5,5
2009	324 132	49 459	53 208	2 297	174	5 151	73 787	6,5
2010	315 802	42 933	49 874	1 960	148	3 718	70 651	7,0
2011	316 452	43 209	51 410	1 738	143	3 692	70 160	6,6
2012	305 700	37 984	57 205	1 525	97	2 967	71 471	7,1
2013	327 706	34 275	63 759	1 365	62	2 362	77 976	6,9
2014	291 665	33 790	62 437	1 081	57	2 223	72 825	6,4
2015	255 572	39 452	44 875	1 213	81	2 851	65 569	5,7
2016	236 090	38 431	39 707	1 094	79	2 857	61 423	4,9
2017	220 310	35 121	35 690	838	51	2 964	55 705	5,3
2018	209 892	33 832	36 133	814	63	3 276	54 448	5,2
2019	211 859	32 965	37 614	791	87	3 245	55 594	4,7
2020	181 924	30 941	30 911	683	50	3 005	48 558	4,4

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí

2002–2019 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu

**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Pokud jde o oblast nejzávažnější kriminality zpracovávané krajskými a vrchními státními zastupitelstvími, z následující tabulky vyplývá, že na vrchních státních zastupitelstvích dochází k nárůstu zpracovávaného objemu věcí v období od roku 2008 do roku 2020, byť v posledních třech letech byla zaznamenána tendence spočívající v poklesu v některých ukazatelích. U krajských státních zastupitelství byl patrný celkový pokles evidovaných trestních řízení až do roku 2018, v roce 2019 se u věcí zapsaných do rejstříku KZN, oddílu „Přípravné řízení“, projevil dílčí vzestup

a v roce 2020 opětovný pokles. Byť podíly zprošťujících rozhodnutí bývají na krajských a vrchních státních zastupitelstvích vyšší, než je průměr, přesto i při uvedeném nápadu trestné činnosti docházelo k výše citovanému celkovému výraznému snížení zprošťujících rozhodnutí.

Rok	Počet věcí KSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Počet věcí VSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Obžalováno osob KSZ	Obžalováno osob VSZ	Podán návrh na potrestání KSZ	Podán návrh na potrestání VSZ
2008	3 968	111	1 595	68	0	0
2009	4 367	135	1 529	77	0	0
2010	1 524	75	1 152	128	0	0
2011	1 639	89	1 410	53	0	0
2012	2 629	128	1 496	112	56	0
2013	2 329	132	1 570	116	51	0
2014	2 391	140	1 491	88	46	0
2015	2 251	127	1 650	154	17	0
2016	2 322	339	1 567	158	16	0
2017	2 250	168	1 522	164	13	0
2018	2 083	131	1 581	111	3	0
2019	2 188	127	1 514	133	8	0
2020	1 950	134	1 371	228	3	0

V předcházejících letech byl dlouhodobě zaznamenáván **pokles kriminality**, jak bylo výše konstatováno, v roce 2020 tento trend pokračoval, byl přerušen pouze rokem 2019.

Z osob postavených před soud bylo **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **3,88 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **7,85 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **10,85 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **4,4 %**.

Tabulka, která se vztahuje k **výsledkům činnosti VSZ v Praze i VSZ v Olomouci**, vychází z počtu obžalovaných osob v jednotlivých letech, a následně je k těmto hodnotám uveden zjištěný výsledek v řízení před soudem (jde o dynamický charakter tabulky – vyplňování zpětně k roku, kdy byla podána obžaloba).

**Statistika trestních věcí vedených vrchními státními zastupitelstvími
(srov. i tabulku č. III/9)**

VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem
1	Počet obžalovaných osob		32	39	55	53	104	104	81	92	101	198	859
			31	54	64	37	62	84	109	50	36	60	587
			63	93	119	90	166	188	190	142	137	258	1 446
2	Počet osob – vrácení k došetření (z řádku 1)		0	0	0	0	1	21*	0	0	3	10	35
			3	1	0	0	8	0	0	0	0	0	12
			3	1	0	0	9	21	0	0	3	10	47
3	Počet osob – rozhodnuto (z řádku 1)		32	28	38	39	29	10	9	4	22	46	257
			28	48	49	29	8	8	7	6	1	4	188
			60	76	87	68	37	18	16	10	23	50	445
4	Počet osob – odsouzeno (z řádku 3)		16	20	19	31	22	6	7	4	7	28	160
			28	43	47	28	8	7	7	0	1	3	172
			44	63	66	59	30	13	14	4	8	31	332
5	Počet osob – zproštěno (z řádku 3)		5	2	19**	6	7	3	2	0	7	0	51
			0	5	2	1	0	1	0	0	0	0	9
			5	7	21	7	7	4	2	0	7	0	60
6	Počet osob – nevyřízeno (z řádku 1)		0	11	17	14	74	73	72	89	86	156	592
			0	3	11	7	46	76	102	47	35	56	383
			0	14	28	21	120	149	174	138	121	212	975
7	Počet osob – jiné rozhodnutí (zastaveno amnestie, úmrtí, postoupeno, podmíněně zastaveno) (z řádku 1)		11	6	0	2	0	1	0	0	8	18	46
			0	2	4	1	0	1	0	6	0	1	15
			11	8	4	3	0	2	0	6	8	19	61

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí

2002–2020 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu

***) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Z této tabulky především vyplývá, že od roku 2011 byla státním zástupcem vrchního státního zastupitelství podána **obžaloba** celkem na **1 446** osob. Z tohoto celkového počtu osob bylo od roku 2011 **pravomocně odsouzeno** celkem **332** osob, což činí 22,96 %, a **pravomocně zproštěno obžaloby** bylo celkem **60** osob, což činí **4,15** %. Pokud vycházíme z počtu osob **445**, o nichž bylo pravomocně rozhodnuto, tak

podíl 332 osob pravomocně odsouzených činí **74,6 %** a podíl 60 osob pravomocně zproštěných obžaloby je **13,48 %** (rozdíl činí jiný druh rozhodnutí). Zatím ve sledovaném období představuje průměrný počet zproštěných osob méně než 10 osob ročně.

Současně je však třeba zdůraznit, že z celkového počtu 1 446 osob, na které byla od roku 2011 podána obžaloba, bylo pravomocně rozhodnuto pouze o 445 osobách, tedy o 30,77 %. Tento údaj je velmi důležitý, protože u 69,23 % osob, na které byla podána obžaloba od roku 2011 do roku 2020, není dosud pravomocně rozhodnuto. I u obžalob v letech 2012 až 2014 je rozhodnuto toliko u podílu osob v rozmezí od 73 % do 82 %, následně v roce 2015 je rozhodnuto o cca 22 % osob a od roku 2016 je v jednotlivých letech rozhodnuto o méně než 10 % osob. U **VSZ v Olomouci** lze zatím vysledovat 100% úspěšnost obžalob v letech 2011, 2015, 2017, 2018, 2019 a 2020, obdobně u **VSZ v Praze** pro rok 2018 a 2020.

Procentní vyjádření má přitom spíše orientační charakter a nevystihuje dostatečně reálnou situaci, protože v celkově malém nápadu věcí u vrchních státních zastupitelství i jednotlivá skupinová trestní věc (obžaloba podána na skupinu osob) odsouzená nebo zproštěná znamená v procentuálním vyjádření nárůst i v řádu desítek procent; taková hodnota pak nemá dostatečnou vypovídací a srovnávací hodnotu. U celkově malých hodnot obžalovaných osob u věcí vrchních státních zastupitelství se jeví vhodnější vycházet z porovnání počtů osob v jednotlivých kategoriích uvedených v tabulce; zde však skupinové věci končí často odsuzujícím nebo zprošťujícím rozhodnutím pro celou skupinu osob (toto je třeba posuzovat ve vztahu k celkově malému počtu vysoce náročných věcí).

Z uvedené tabulky jednoznačně vyplývají průměrně relativně dlouhé doby řízení před soudem ve věcech, ve kterých obžaloba byla podána státním zástupcem vrchního státního zastupitelství. Ve vztahu k obvykle mimořádné skutkové a právní složitosti trestních věcí, které jsou na vrchních státních zastupitelstvích zpracovávány, považují se v tabulce uvedené výsledky činnosti za odpovídající a velmi dobré.

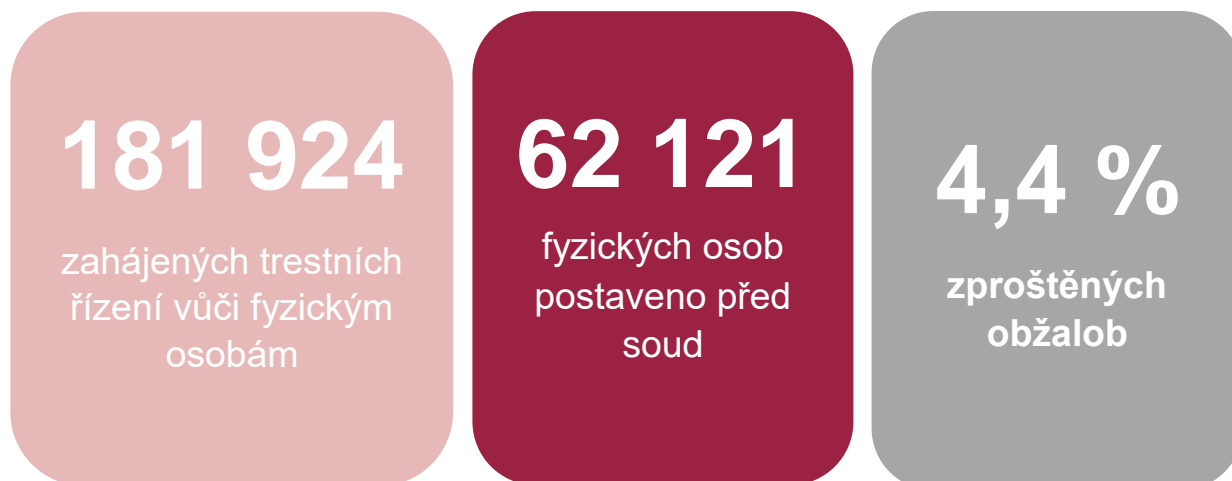
Ačkoliv **zkrácené přípravné řízení** je stále dominantní formou přípravného řízení, nedosahuje úrovně četnosti z minulých let. Od vydání stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) dochází v aplikační praxi k důslednějšímu zvažování splnění podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, a to i s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání trestného činu, popř. od zahájení trestního řízení.

Počet věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení byl ovlivněn kromě jiného i tím, že v době epidemie COVID-19 bylo možno v řadě věcí shledávat znak kvalifikované skutkové podstaty spočívající ve spáchání činu za jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, takže řada jinak za standardních okolností méně závažných trestných činů byla právně posouzena jako zločiny, především krádeže podle § 205 odst. 2, 4 písm. b) trestního zákoníku. Tyto věci pak nepřicházelo v úvahu vyřizovat ve formě zkráceného přípravného řízení.

Výše uváděné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení**. V roce 2020 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení, celkový nárůst obou těchto institutů byl nepřilíživě výrazný. Ze seminářů k problematice odklonů, jež se uskutečnily již v roce 2018, mj. vyplynulo, že zásadní je především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Poznatky o kvalitní součinnosti státních zastupitelství s Probační a mediační službou byly potvrzeny i v roce 2019 a v roce 2020, jakkoli epidemie COVID-19 měla

dopad i na činnost Probační a mediační služby a míru její aktivity. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. Institut dohody o vině a trestu se prosazuje přece jen ve větším rozsahu; tomu napomohlo zejména rozšíření uplatnění tohoto institutu po novele č. 333/2020 Sb. Tato novela však nabyla účinnosti až dnem 1. 10. 2020, nelze proto zatím činit jednoznačné závěry.

Z tabulky na straně 9 vyplývají souhrnné údaje základních hodnot nápadu a výslednosti v trestní působnosti státního zastupitelství po dobu jeho existence.

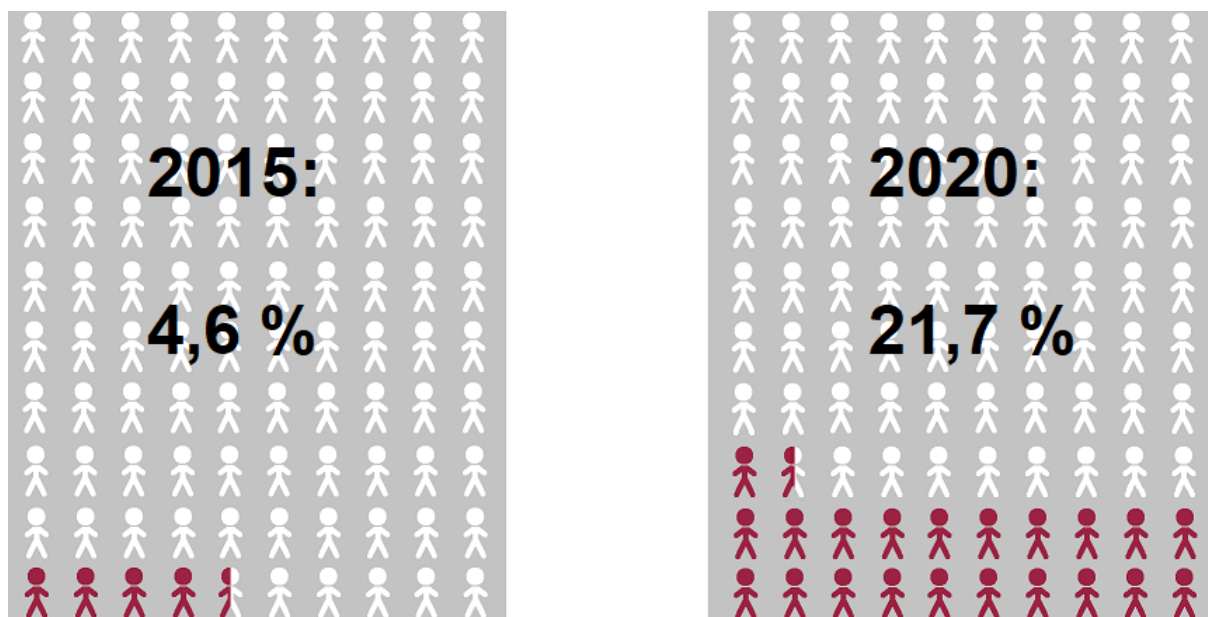

Význam zákona č. 418/2011 Sb., o **trestní odpovědnosti právnických osob** a řízení proti nim, z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání (popř. byly obžalovány), opětovně vzrostl. Lze mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi (problém právnických osob, tzv. „prázdných schránek“, problém zastupování právnických osob v případech souběžného trestního stíhání fyzické a právnické osoby), již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Do aplikace zmiňovaného institutu se zatím příliš nepromítla novela, která nabyla účinnosti dne 1. 12. 2016 (zákon č. 183/2016 Sb.). Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění uvedené novely, byl zatím poměrně malý a nejzávažnější otázkou bylo, zda postihuje právnickou osobu formální důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností uvedených v § 8 odst. 5 zákona o TOPO. Praxe se jednoznačně kloní k závěru, že byť na prokázání těchto skutečností má právnická osoba materiální zájem a tento důvod vyvinění jí prospívá, platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu) a v mezích, v jakých to přichází v úvahu, musí rozhodně skutkové okolnosti prokazovat především orgány činné v trestním řízení.

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2020 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžitě tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžitě tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017, svědčí skutečnost, že rovněž v roce 2020 nastal opětovný výraznější nárůst uložených

peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2020 dosáhl celkových **21,7 %** (v roce 2019 to bylo 19,07 %, v roce 2018 18,12 % a v roce 2015 dokonce jen 4,65 %).

Podíl uložených peněžitých trestů ve vztahu k počtu odsouzených osob

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala i v roce 2020 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců sdružených v neformální síti na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky, jakkoli možnosti osobních setkání byly omezeny v důsledku epidemie COVID-19. Celkově byly v roce 2020 policejními orgány a státními zástupci zajištěny majetkové hodnoty ve výši cca 6,5 mld. Kč. Vysokou míru výtěžnosti prokazují především instituty zajištění nástrojů a výnosů podle § 79a trestního řádu (peněžní prostředky na účtu v bance), zajištění náhradní hodnoty podle § 79g trestního řádu a zajištění nemovité věci (blíže srov. *tab. II/2b*). Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (event. se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů).

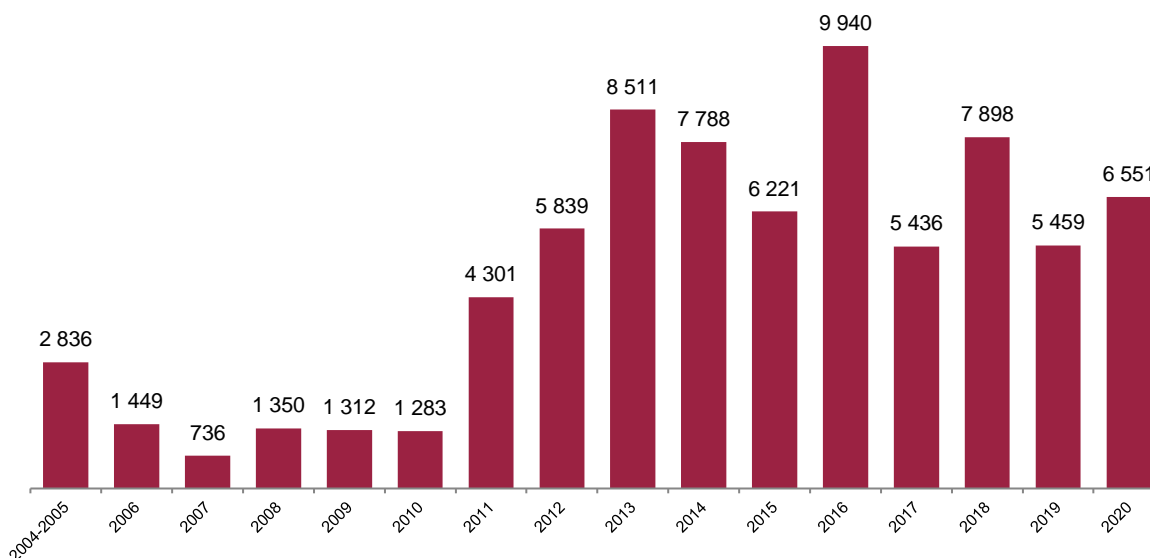
21,7 %

peněžitých trestů (v poměru
k počtu odsouzených osob)

6,5 mld. Kč

zajištěných majetkových
hodnot v trestním řízení

Zajištěné majetkové hodnoty v trestním řízení (v milionech Kč)

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti

Jak bylo uvedeno výše, v roce 2020 se opětovně projevil trend spočívající ve snížení registrované kriminality.

Podstatný vliv na snížení objemu kriminality v roce 2020 měla epidemie COVID-19 a s ní spojená opatření či omezení.

Např. v obvodu **MSZ v Praze** opatření spojená s omezeními, jež měla zmírnit či potlačit šíření tohoto onemocnění, vedla ke snížení vybraných typů trestné činnosti, které v předchozích letech činily velkou část nápadu. Epidemie měla dopad zejména na snížení počtu spáchaných krádeží, což patrně souvisí s propadem cestovního ruchu. S úbytkem turistů v centru Prahy pak v podstatě vymizela i pouliční drogová trestná činnost v podobě prodeje tvrdých drog cizincům ze strany pouličních dealerů. Lze také konstatovat, že část trestního jednání se přesouvá do prostředí internetu. Aktuální situace přiměla využívat síť internetu i méně zkušené či nezkušené nové uživatele. Tito jsou ve virtuálním prostředí více zranitelní, což posléze vedlo k rozvoji počítačové kriminality. Zároveň se oproti rokům předcházejícím objevuje více trestních věcí spojených s šířením informací o onemocnění COVID-19, „hoaxů“, a orgány činné v trestním řízení se též zabývají jednáním souvisejícím s možným šířením onemocnění COVID-19.

Také **KSZ v Praze** zdůrazňuje, že omezení pohybu a kontaktu osob, uzavření prodejen, obchodů a dalších veřejných zařízení, zvýšení dohledu Policie ČR na dodržování protiepidemických opatření, vyloučení či omezení možnosti přeshraničního cestování a uzavření hranic kontrolou Policie ČR představovaly klíčové faktory ovlivňující a limitující páchaní trestné činnosti. Na druhé straně tytéž okolnosti vytvářely vhodné podmínky pro páchaní trestných činů souvisejících se vzniklou situací, jejichž odhalení a objasnění lze očekávat v následujícím období (podvodná jednání, daňová kriminalita, internetová kriminalita apod.). Současně došlo v důsledku omezujících opatření na straně orgánů činných v trestním řízení k situaci snižující jejich akceschopnost a výkon oproti předchozím obdobím, což bylo způsobeno zejména omezením počtu reálně nasazených osob služebně činných v policejních orgánech i dalších zaměstnanců orgánů činných v trestním řízení v důsledku režimu střídání směn, nasazení k plnění jiných úkolů, izolování v karanténě či vyřazení z důvodu onemocnění, dále pak omezením osobních kontaktů v rámci jednotlivých orgánů i při kontaktu pracovníky mezi různými orgány, což bylo provázeno nahrazením těchto osobních kontaktů rozšířením používání elektronické komunikace. Ztížení podmínek pro činnost orgánů činných v trestním řízení se negativně promítlo

i do rozsahu odhalování a vyhledávání trestné činnosti, kdy lze reálně předpokládat zvýšenou latenci u některých druhů kriminality, které nejsou oznamovány či páchany veřejně.

Pokud jde o strukturu kriminality, také v roce 2020 platilo, že stále převažovala **majetková trestná činnost**, podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, se v roce 2020 zvýšil.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s agresivitou a brutalitou pachatelů, této trestné činnosti se zúčastňují i mladiství a osoby mladší 15 let. U trestné činnosti páchané těmito osobami (resp. činů jinak trestných, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) se v roce 2020, a to v souladu s trendy předchozích let (výjimku představoval pouze rok 2019), projevil pokles.

Pro páchání **daňové kriminality** je charakteristická stále větší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Postih daňové kriminality tak klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na jejich vzájemnou komunikaci s orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) nadále hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů), jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** se v roce 2020 projevil trend spočívající v poklesu počtu osob stíhaných i obžalovaných prakticky u všech korupčních trestných činů, výjimku tvořily pouze trestné činy zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, kde byl naopak zaznamenán výrazný nárůst, nastal také nárůst počtu odsouzených osob pro trestný čin podplácení. Vzhledem ke specifčnosti roku 2020 z hlediska epidemie COVID-19 je však nutné statistické údaje posuzovat nanejvýš obezřetně. Oblast nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje nadále významnou formu páchání trestné činnosti spojené s korupcí. Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost prokazovat pomocí svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace.

I v roce 2020 pokračovaly trendy v oblasti **kybernetické kriminality** z předchozích let, navíc umocněné vlivem pandemie, která vedla k rychlému a výraznému přesunutí značné části aktivit z reálného života do kyberprostoru. Zejména je nutno poukázat na bezprecedentní rozvoj online komunikací v oblastech pracovních, ale zejména vzdělávacích, kdy podstatnou část roku probíhalo vzdělávání na všech úrovních školství v online podobě. Stejně tak i pracovní setkávání a jednání se od vypuknutí pandemie začala odehrávat v převážné míře formou online.

V souvislosti s uzavřením společnosti, nemožností cestovat, provozovat sporty a koníčky došlo také k enormnímu nárůstu volnočasových aktivit provozovaných prostřednictvím sítí, a to ať už se jedná o sociální sítě, hraní her, streamování hudby a filmů atd.

Již tak dřívější dynamický rozvoj informačních technologií a jejich uvádění na trh v neustálých vylepšeních a obměnách (například využití šifrování jako standardu, včetně využití biometrických dat, bezdrátové šifrované přenosy mezi synchronizovanými zařízeními, masivní ukládání dat ve vzdálených úložištích, stále se zjednodušující možnosti využití kryptoměn, nové elektronické platební metody, atd.),

byl v roce 2020 ještě výrazně akcelerován jako reakce na omezení způsobená pandemií COVID-19.

S tím vším souvisel také nárůst a další přesun páčání trestné činnosti z reálného života do kyberprostoru, který ale podle dosavadních statistických údajů ani zdaleka neodpovídal procentuálnímu nárůstu využívání internetu a informačních technologií.

V roce 2020 se rozvíjel nový a poměrně masivní trend kybernetických (ransomwarových) útoků proti zdravotnickým zařízením. Podle předběžných informací Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost řešil GovCERT nejvíce incidentů primárně v oblasti státní správy a zdravotnického sektoru, u něhož počet incidentů meziročně stoupl o 267 %. Oproti roku 2019 vzrostl i počet incidentů hlášených jednotlivými obcemi. Závažnost těchto útoků byla výrazným způsobem zvyšována tím, že k útokům na zdravotnická zařízení docházelo v době, kdy celý zdravotní systém ČR byl vystaven enormnímu tlaku a jeho kapacity byly maximálně vytíženy.

V souvislosti s ransomwarovými kampaněmi nadále platí, že kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru nahrává nízké právní vědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie, stejně jako nedostatečná regulace, která se jak na národní, tak na celoevropské úrovni značně zpožďuje za dynamickým rozvojem informačních technologií. Zatímco šifrování, využívání kryptoměn, používání biometrie k ověřování přístupů a transakcí je již dnes standardem, stejně jako ukládání dat ve vzdálených úložištích, právní rámce jednotlivých zemí i EU jako celku zatím nenašly jednoznačné řešení, jak tuto problematiku regulovat, takže orgány činné v trestním řízení narážejí na limity spočívající v nemožnosti opatření některých dat pro účely trestního řízení, neboť nemají právní nástroje, jak tato data získat. Problémy při nastavení právního rámce regulace této oblasti jsou dány především konfliktem mezi potřebami orgánů činných v trestním řízení pronikat do soukromí uživatelů při objasňování těchto forem trestné činnosti a mírou zajištění ochrany základních práv a svobod těchto uživatelů, zvláště pak mírou ochrany jejich soukromí při užívání informačních technologií.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crimes)** v roce 2020 došlo opětovně k poklesu, nutno však vzít v úvahu, že v roce 2018 byl naopak zaznamenán nárůst, takže absolutní hodnoty stíhaných i obžalovaných osob se vrátily k trendům vývoje z předcházejících let. Nejčastějšími delikty byly v roce 2020 projevy sympatií k nacistickému hnutí, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“ či „Heil Hitler“, jakož i distribuce závadových předmětů s nacistickou symbolikou. Obecně pokračuje trend nárůstu počtu nenávistných trestných činů páchaných prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, a to zejména v podobě komentářů na sociálních sítích zaměřených proti menšinám, potažmo aktuálně proti politikům v reakci na restriktce doprovázející nouzový stav. Ani v roce 2020 však nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Ohledně **obchodování s lidmi**, a to popřípadě i za účelem pracovního vykořisťování, je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) v roce 2020 výrazně poklesl. Českou republiku lze i nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní, stále však také

za zemi zdrojovou. Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se v prostředí České republiky nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a pracovního vykořisťování. Pozornost je věnována případům, kdy dochází k propojení těchto forem, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potenciální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afgánistánu a Pákistánu (viz též vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU). Pozornost je věnována i nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti a žebrání.

Jednání a chování pachatelů působí sofistikovanějším dojmem, což potvrzovalo i využívání převážně lsti, zneužití závislosti nebo omylu, avšak u určitých sociálních skupin byly též zaznamenány násilné projevy jako prostředek k dosažení požadavku pachatelů nebo poslušnosti obětí.

Pandemie COVID-19 způsobila celosvětovou zdravotní krizi – mimořádnou událost v oblasti veřejného zdraví – odlišnou od jakékoliv jiné za více než století. Tato bezprecedentní situace ve světě, způsobená bojem proti pandemii, představuje pro orgány veřejné žaloby bezprecedentní výzvy, klade náročné požadavky na práci státních zástupců a na jejich odpovědnost. Dodržování základních lidských práv a principů právního státu je nezbytným předpokladem výkonu obvyklých či běžných funkcí státních zástupců, stejně tak i nových funkcí vykonávaných v reakci na pandemii, a to nejen během ní, ale i po jejím skončení a odstraňování jejích následků. Konkrétní či specifické vlivy epidemie COVID-19 na trestnou činnost, a to i na obchodování s lidmi, lze prozatím pouze odhadovat.

Státní zastupitelství i v roce 2020 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí**. To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. K vlivu epidemie COVID-19 na případy domácího násilí v České republice se průběžně vyjadřují neziskové organizace poskytující odborné poradenství a další služby pro oběti domácího násilí. **NSZ** dne 8. 4. 2021 formou tiskové zprávy upozornilo na to, že omezení volného pohybu osob přijatá mimořádnými opatřeními a vyhlášení nouzového stavu usnesením Vlády České republiky č. 194 ze dne 12. 3. 2020 může mít i výrazné dopady trestněprávní povahy mezi osobami blízkými. V souvislosti s nařízenou omezenou možností volného pohybu osob se tyto ve větší míře zdržují v místě svého bydliště nebo pobytu, a to většinou nikoliv sami, ale se svými rodinnými příslušníky nebo jinými blízkými osobami.

Dopady protiepidemických opatření se projevily zejména ve výrazném prohloubení izolovanosti obětí násilí. Oběti jsou často neustále pod přímým dohledem násilného partnera, což výrazně omezuje možnost oběti obrátit se v případě potřeby o pomoc. Hrozba nezaměstnanosti a sociálních nejistot dále zvyšuje napětí v rodinách. Je také možno vzít v úvahu, že z důvodu vyhlášeného nouzového stavu a krizových či mimořádných opatření přijatých z důvodu mimořádné situace způsobené epidemií COVID-19, mohly být některé úkony odloženy na pozdější dobu a některá hlavní líčení mohla být případně odročována. Nicméně není znám žádný případ domácího násilí, kdy tato mimořádná situace nějakým zásadním způsobem ovlivnila vyšetřování a rozhodnutí v těchto věcech. Možný vliv COVID-19 na trestní řízení ve věcech domácího násilí je však i nadále předmětem pozornosti.

Drogová scéna se zásadně nemění, jakkoli počty stíhaných (i obžalovaných) osob se v roce 2020, stejně jako v roce 2019, snížily, v roce 2020 to platilo ohledně všech drogových trestných činů. Příčiny tohoto fenoménu lze spatřovat jednak ve vnějších podmínkách života společnosti, vytvářejících v době epidemie COVID-19 nevhodné podmínky pro páčání tohoto druhu trestné činnosti (omezení pohybu osob v rámci ČR i ve vztahu k cizině, který je nezbytný jak pro zajištění zdrojů pro výrobu drog, tak zejména pro jejich distribuci a odbyt, což souvisí také s provozem různých zařízení pro konání hromadných akcí, koncertů, barů a restaurací apod.), jednak v omezení činnosti orgánů činných v trestním řízení, a to konkrétně policejních orgánů při odhalování tohoto druhu trestné činnosti z důvodů redukce počtu policistů reálně vykonávajících službu (karanténa, střídání směn apod.), omezení kontaktů a s tím spojeného operativního šetření při pronikání do prostředí apod.

Stejně jako jiné oblasti, i drogovou trestnou činnost a boj proti ní ovlivnila v roce 2020 zcela zásadně pandemie onemocnění COVID-19 a s ní spojená omezující opatření. Právě v důsledku faktického omezení kontaktů mezi lidmi a zvýšené činnosti bezpečnostních složek lze předpokládat ještě intenzivnější přesun sjednávání drogových obchodů do virtuální sféry. S nárůstem drogové kriminality na internetu souvisí jednoznačný trend nárůstu zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek zasílaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb.

V roce 2020 byly v důsledku pandemie do značné míry utlumeny dosavadní intenzivní mezinárodní kontakty s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami. V roce 2020 tak byl boj proti drogové přeshraniční kriminalitě předmětem mezinárodního jednání na úrovni vedení soustavy státního zastupitelství a generální prokuratury Rakouska ve Vídni v lednu 2020, tj. ještě před propuknutím celosvětové pandemie. Epidemická situace nepříznivě ovlivnila rovněž konání vzdělávacích akcí a vícestranných či meziresortních porad, jednání či konferencí.

I přes dopad epidemie COVID-19 se poukazuje opětovně na případy zneužívání drog ve věznicích. Prevencí proti pronikání drog do věznice musí být především důsledná kontrolní činnost orgánů Vězeňské služby ČR při kontrole korespondence, průběhu návštěv a kontrole odsouzených při návratu z pracoviště.

V současnosti lze již považovat za bezproblémovou notoriету nastavení jednotlivých hranic rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, tj. konkrétně většího, značného a velkého rozsahu. Metodologický přístup tzv. propočtu desetinásobkem od výchozí hodnoty množství většího než malého se ukazuje v praxi jako zcela funkční a vyhovující. Konkrétní aplikace daného typu rozsahu tak v praxi může působit obtíže výhradně v rovině skutkové, resp. důkazní, nikoli však v rovině právního posouzení.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční, se projevil nárůst všeobecně, dále i v souvislosti se stíháním řidičů pod vlivem návykových látek. Dochází nadále k pozvolnému a místy i výraznějšímu přesunu páčání trestné činnosti podle § 274 trestního zákoníku z ovlivnění alkoholem do ovlivnění omamnou či psychotropní látkou. To vede k výraznému zvýšení složitosti a náročnosti dokazování této vysoce nebezpečné trestné činnosti s ohledem na judikatorní praxi NS k této problematice a k přesunu postihu této deliktní činnosti do roviny přestupkové odpovědnosti. Jakkoli i v roce 2020 po určitou část roku přetrvávala nejednotnost v postupech soudů ohledně dokazování trestné činnosti spojené s **řízením**

motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky podle § 274 trestního zákoníku (odlišné od alkoholu), stanovisko trestního kolegia NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 (č. 2/2020 Sb. rozh. tr.-stan.) prakticky vyřešilo aplikační problémy týkající se řízení motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, na něž se poukazovalo v předchozích zprávách o činnosti. Stanovisko NS do značné míry vychází ze stejných principů a závěrů, na kterých byl postaven pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, který měl za cíl sjednotit postupy státních zástupců v této oblasti kriminality.

Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou.

Ke zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, pro účely trestního řízení však bude nezbytné přistoupit zejména tehdy, bude-li a) přicházet v úvahu odlišná právní kvalifikace skutku závislá na posouzení otázky přičetnosti (např. trestný čin opilství podle § 360 trestního zákoníku z důvodu řidičem zaviněné nepřičetnosti způsobené užitím návykové látky), nebo b) třeba řešit otázku závislosti řidiče na návykových látkách v souvislosti s možností uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení, nebo c) zjištěno současné užití jiné návykové látky a alkoholu a závěr, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, nebude odůvodněn již zjištěnou hladinou alkoholu v jeho krvi nebo hodnotou koncentrace jiné návykové látky v jeho krevním séru, popřípadě d) potřeba psychiatrického zkoumání řidiče odůvodněna jinými skutečnostmi (např. nestandardním chováním řidiče neodpovídajícím zjištěné menší koncentraci návykové látky apod.).

Pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019 byl v návaznosti na stanovisko trestního kolegia NS novelizován pokynem obecné povahy NSZ č. 3/2020, který nabyl účinnosti dnem 7. 12. 2020.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojených. Fenomén **ilegální migrace** se zatím v oblasti výkonu trestní jurisdikce na území České republiky nijak zásadně neprojevil, což však nelze do budoucna rozhodně vyloučit.

Ve vztahu k aktuální problematice **trestního procesu a dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení** je pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETR, což zrychluje komunikaci a informační toky mezi orgány činnými v trestním řízení a pozitivně se promítá do účinnosti přípravného řízení.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když ojedinělá pochybení nadále nelze zcela vyloučit. Na druhé straně je zde evidentní dopad epidemie COVID-19. Jsou zmiňovány obtíže v souvislosti se střídáním dvou vzájemně nepropustných skupin zaměstnanců státního

zastupitelství a zaměstnanců policejního orgánu, v důsledku čehož byla jejich vzájemná komunikace ztížená a osobní konzultace byly omezeny na nezbytné minimum. Řada naplánovaných úkonů v rámci probíhajících přípravných řízení musela být odložena, mírně poklesla i vzájemná spolupráce se středisky Probační a mediační služby. V důsledku šíření epidemie COVID-19 došlo rovněž k prodloužení lhůt při zpracování vyžádaných znaleckých posudků, i z důvodu onemocnění znalců nemocí COVID-19, jednak pro nemožnost vyšetření osob obviněných, poškozených či svědků, jichž se znalecký posudek dotýkal. **Dozor státního zástupce v přípravném řízení byl s ohledem na vlastní systémová opatření a zejména flexibilitu státních zástupců vykonáván v podstatě v nezměněném rozsahu i kvalitě, přestože byl prováděn v permanentně epidemiologicky nepříznivé situaci.** S ohledem na vývoj epidemie bylo nutno neustále reagovat na různé změny, zejména v rozvrhu práce policejních orgánů v návaznosti na jejich vlastní opatření. Práce z domova neměla na úroveň a kvalitu výkonu dozoru v zásadě vliv. Z důvodu nařízených protiepidemiologických opatření většina okresních státních zastupitelství nekonala pravidelné porady s policejními orgány. Případné nedostatky v postupu policejního orgánu byly řešeny individuálními konzultacemi jednotlivých dozorových státních zástupců v konkrétních věcech a další problematika související zejména s novelizací trestních zákonů byla řešena jen operativními poradami vedoucích státních zástupců s vedením Služby kriminální policie a vyšetřování, které následně uvedenou problematiku řešilo s vedoucími příslušných obvodních oddělení Policie ČR.

Pokud jde o poznatky z činnosti policejního orgánu **Generální inspekce bezpečnostních sborů** v rámci přípravného řízení, je možno dovozovat výrazně zlepšenou kvalitu obsahu vydávaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, včetně určení státního zastupitelství, jemuž má být uvedený záznam z důvodu věcné příslušnosti doručován. Pokud se v minulosti vyskytovaly nedostatky v činnosti některých útvarů či příslušníků Generální inspekce bezpečnostních sborů, které vedly k nutnosti vykonávat dozor nad zachováváním zákonnosti se zvýšenou intenzitou, ke korigování vadných postupů příslušníků tohoto policejního orgánu, jakož i k rušení některých záznamů o zahájení úkonů trestního řízení, přičemž tyto nedostatky byly projednávány průběžně jak s minulým vedením, tak po obnově vedení generální inspekce, nastalo postupné zlepšování tohoto stavu.

Při hodnocení poznatků k fungování **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích organizačních složek je nadále otázkou, jaký byl přínos policejní reorganizace pro jí vedená trestní řízení či pro zintenzivnění samostatné vyhledávací činnosti NCOZ. Z poznatků nižších státních zastupitelství ale plyne, že se komunikace mezi NCOZ a státními zastupitelstvími zlepšila. Je třeba konstatovat, že stávající vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu vyvíjí velkou snahu o nápravu popsané situace a nedostatků.

V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků, a to i za stavu epidemie COVID-19. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření. Opět se poukazuje na některé formální aktivity založené právní úpravou (zejména na nevhodnou obligatornost návrhového oprávnění podle § 90 ZSM, jakkoli nalezení optimální podoby tohoto oprávnění je velmi komplikovanou záležitostí).

V průběhu roku 2020, byť s omezeními vyplývajícími z epidemie COVID-19, kdy se nezřídka uplatňovala distanční forma a online komunikace, pokračovalo státní zastupitelství v jednáních nad aktuálními otázkami trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie, celních orgánů a Vězeňské služby ČR. Dále NSZ v roce 2020 rozvíjelo užší spolupráci s Veřejným ochráncem práv, Nejvyšším kontrolním úřadem, stejně jako s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, neboť oblast působnosti těchto kontrolních institucí se částečně překrývá s působností státního zastupitelství. Rozvíjela se také spolupráce s Technickou univerzitou v Ostravě, Masarykovou univerzitou v Brně, s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci. Nově pak NSZ v rámci rozvíjení spolupráce s dalšími institucemi uzavřelo v roce 2020 dohody o součinnosti s Českou národní bankou a s Masarykovou univerzitou, zejména ohledně spolupráce na konkrétních akcích bezpečnostního výzkumu.

NSZ uveřejnilo ve zvláštní sekci webu elektronickou podobu sborníku příspěvků z mezinárodní konference Spravedlivý proces a mediální realita, která se uskutečnila díky spolupráci s Evropským soudem pro lidská práva 28. 11. 2019 v Praze. E-sborník přináší písemné zpracování většiny vystoupení z této konference v češtině i v angličtině:

<https://verejnazaloba.cz/konference2019/index.html>.

Mezinárodní konference
**Spravedlivý proces
a mediální realita**

Mezinárodní odborná konference Spravedlivý proces a mediální realita se uskutečnila 28. listopadu 2019 v Praze díky spolupráci Nejvyššího státního zastupitelství a Evropského soudu pro lidská práva, s cílem upozornit na otázku dodržování principu „fair trial“ v éře všudypřítomné mediální pozornosti.

Nejvyšší státní zastupitelství připravilo tento e-sborník s jednotlivými příspěvky, které zazněly na konferenci. Děkujeme všem autorům za účast na konferenci, podnětné příspěvky i za spolupráci na přípravě písemné podoby sborníku

Podrobněji o konferenci v [tiskové zprávě](#).

Pavel Zeman nejvyšší státní zástupce	>
Pavel Rychetský předseda Ústavního soudu ČR	>
Pavel Šámal předseda Nejvyššího soudu	>
Alena Schillerová ministrka zemědělství, venkovské politiky a potravinářství	>
Linos-Alexandre Sicilianos předseda Evropského soudu pro lidská práva	>
Aleš Pejchal soudce Evropského soudu pro lidská práva	>
Krzysztof Wojtyczek soudce Evropského soudu pro lidská práva	>
Lenka Bradáčová vícetletá státní zástupkyně v Praze	>
Marína Urbániková socioložka médií, Masarykova univerzita Brno	>

Ohlédnutí za mezinárodní konferencí „Spravedlivý proces a mediální realita“ nabízí e-sborník, který je dostupný online na webové stránce státního zastupitelství, foto: NSZ

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2020

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ (tab. II/1d) v roce 2020 oproti roku 2019 výrazně snížil, a to o **29 935**, tj. o **14,13 %** (v předcházejících letech, počínaje rokem 2013, se, s výjimkou roku 2019, vždy jednalo o pokles), pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2020 týkaly také **právnických osob**. V roce 2020 bylo evidováno **1 073** takových záznamů (-181).

Počty záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Rok	Fyzické osoby	Právníkové osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248
2018	209 892	1 013	210 905
2019	211 859	1 254	213 113
2020	181 924	1 073	182 997

Podle údajů policejní statistiky v roce 2020 počet zjištěných trestných činů poklesl meziročně o **16,91 %**, v roce 2019 byl oproti tomu zaznamenán vzestup o 3,5 %, ale v roce 2020 byl zaznamenán nejnižší počet registrovaných trestných činů od roku 1992. V České republice bylo v roce 2020 registrováno celkem **165 525** trestných činů. Meziročně došlo ke snížení o **33 696** skutků. Počet objasněných trestných činů se snížil z 93 202 na **77 786** (-15 416, -16,54 %). Míra objasněnosti se zvýšila o 0,2 % na **47 %**.

V roce 2020 došlo oproti roku 2019, ale v souladu s trendem let předcházejících, k výraznému poklesu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **67 844** (-9 467, -12,25 %). Úroveň kriminality se v posledních letech permanentně snižovala, v roce 2015 v největší míře, uvedený trend pokračoval i v dalších letech (s již výše zmíněnou výjimkou roku 2019), ale v roce 2020 na to navázal opětovný, a tentokrát velmi výrazný pokles (obdobně i policejní statistiky).

Počty stíhání a zkrácených přípravných řízení

Rok	Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Rozdíl	%
2011	102 955	0	
2012	103 416	+461	+0,45 %
2013	105 858	+2 442	+2,36 %
2014	103 591	-2 267	-2,14 %
2015	91 582	-12 009	-11,59 %
2016	84 938	-6 644	- 7,25 %
2017	77 205	-7 733	- 9,1 %
2018	76 687	-518	-0,67 %
2019	77 311	+624	+0,81 %
2020	67 844	-9 467	-12,25 %

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, poklesl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání**, na **61 852** osob celkem (tj. -8 727 osob, což je -12,36 %).

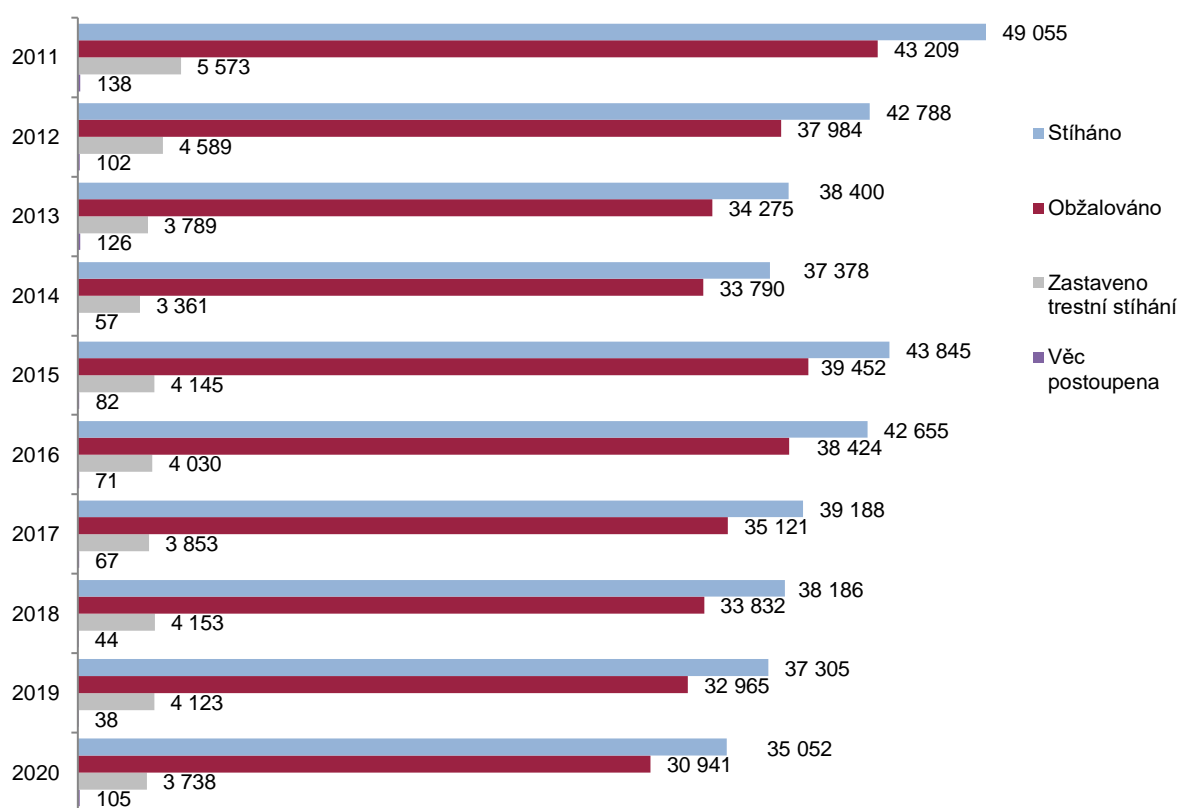
Podíl počtu **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení**, se v roce 2020 oproti roku 2019 snížil, byť zcela nepatrně, a to na **8,44 %** (-0,06 %), ale ani v tomto roce se tak neprojevila tendence z roku 2014, kdy tento podíl dosáhl nejnižšího počtu za celé období od roku 1989 (podrobnosti plynou z *tab. II/1a*).

Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se snížil z 37 305 osob v roce 2019 na **35 052** v roce 2020, tj. o **6,04 %** (to odpovídá, až na výjimku v roce 2015, trendu předcházejících let, byť v mnohem výraznější podobě). A počet **obžalovaných osob** zaznamenával v roce 2020 obdobný trend, protože se snížil z 32 965 v roce 2019 na **30 941** v roce 2020, tj. o **6,14 %**.

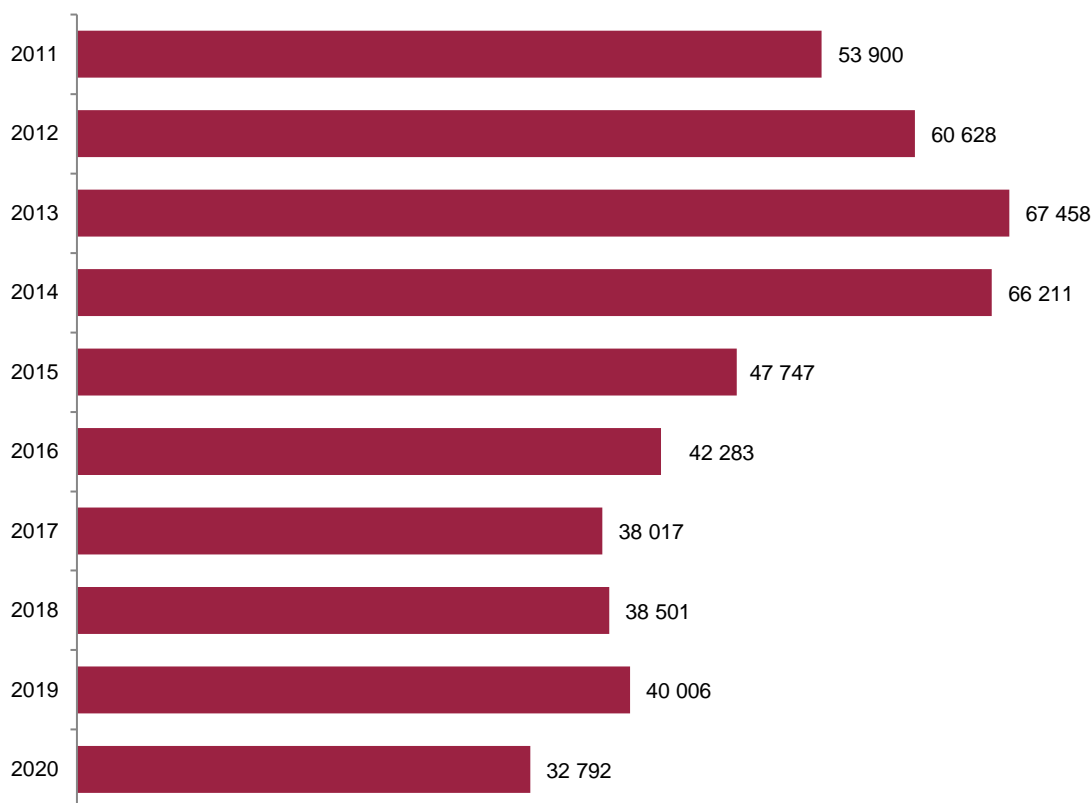
Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení**, v roce 2020 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna vůči výrazně nižšímu počtu osob oproti údajům za roky 2009 až 2019, přiblížila se k údajům z let 2007 a 2008. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **32 792** osobám (-7 214 oproti roku 2019). Stále tedy platí, že zkrácené přípravné řízení ztrácí svůj charakter převažující formy přípravného řízení, protože jeho podíl až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, avšak v roce 2018 50,2 %, v roce 2019 51,75 % a v roce 2020 **48,33 %**).

KSZ v Praze velice výstižně pojmenovává důvody poklesu významu zkráceného přípravného řízení, jestliže zdůrazňuje, že tyto důvody lze spatřovat jednak v částečném omezení činnosti policejních orgánů v době epidemie onemocnění COVID-19 (střídání směn, plnění úkolů na úseku pořádkové služby, nemoc a karanténa postihující policejní orgány, omezené možnosti konání úkonů v přímém kontaktu s procesními stranami a dalšími osobami na řízení zúčastněnými), jednak v tom, že přijímaná krizová opatření vlády a mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví v době nouzového stavu citelně omezila společenský život na veřejnosti, provoz obchodů apod., čímž se snížily podmínky zejména pro páchaní drobné majetkové trestné činnosti, která je běžně řešena právě v režimu zkráceného přípravného řízení. Další skutečností vedoucí ke snížení počtu návrhů na potrestání v roce 2020 bylo také celkové snížení počtu věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení s ohledem na přísnější právní kvalifikaci skutků, které by jinak byly přečiny, ale s ohledem na jejich spáchání v době nouzového stavu, vyhlášeného v souvislosti s výskytem a šířením onemocnění COVID-19, byly posuzovány již jako zločiny podle kvalifikované skutkové podstaty trestného činu obsahující znak „spáchání činu za jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek.“

Vývoj počtu stíhaných a obžalovaných osob v letech 2011 – 2020

Vývoj počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení

Počet osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno, (včetně podmíněných zastavení a narovnání) se v roce 2020 snížil na **3 738** osob (oproti 4 123 osobám v roce 2019). Při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob se uvedený ukazatel v roce 2020, na rozdíl od údajů z let 2018 a 2019 snížil (činil **10,66 %**, oproti 11,05 % v roce 2019). Pokud by tedy byl zohledněn výlučně ukazatel **osob, proti kterým bylo trestní stíhání zastaveno**, v roce 2020 pokračoval trend z předcházejících let, kdy rok 2015 byl jen výjimkou (1 231 osob v roce 2015, avšak jen 1 081 osob v roce 2014), v roce 2020 se jednalo o pouhých **683** osob, **-108** (v roce 2005 se jednalo ovšem o 3 622 osob); vývoj tohoto ukazatele od roku 2005 je patrný z *tab. II/1b*).

U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2020 naopak k vzestupu (při stále velmi nízkých absolutních počtech) na **105** osob (**+67**), přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává ale nadále zanedbatelný (0,15 % v roce 2020, 0,10 % v roce 2019, 0,11 % v roce 2018).

b) Odklony (*tab. II/1b, II/1c a III/8*)

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, tento počet byl oproti roku 2019 opětovně nižší, a to **50** osob, což je o **37** méně než v roce 2019 a o 13 méně než v roce 2018, nadále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,14 % (-0,09 %)** z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno jen **9** osob (tj. o **12** osob méně než v roce 2019). Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **59** osobám (-49 ve vztahu k roku 2019).

V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení (oběma zmíněnými formami) to je **0,09 %**. Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna (novela trestního řádu č. 193/2012 Sb., jež nabyla účinnosti dnem 1. 9. 2012, uvedený problém řešila jen částečně).

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil tentokrát pokles, byť zcela nepatrný. Podmíněné zastavení bylo v roce 2020 použito celkem u **3 005** osob, v roce 2019 u 3 245 osob. Celkově se uvedená forma odklonu podílela z **9,7 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2019 činil tento podíl 8,7 %).

Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání** (obdobná forma odklonu ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2020 celkem **1 730**, došlo ke snížení o **22,87 %** (tento pokles odpovídá i trendu z předcházejících let). Tento odklon se podílel na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení z **5,28 %** (rok předtím – 5,61 %). Celkový počet osob, ohledně nichž bylo využito této formy odklonu (jak ve standardním, tak i ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2020 celkem **4 736** (v roce 2019 5 488), jednalo se tedy o pokles o **13,7 %** (v předcházejícím roce šlo ovšem o vzestup o 0,16 %).

Odklony						
tabulka II/1b, II/1c						
Rok	Schváleno narovnání	Věc odložena za schválení narovnání	Celkem	Podmíněně zastaveno trestní stíhání	Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání	Celkem
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117
2018	63	26	89	3 276	2 203	5 479
2019	87	21	108	3 245	2 243	5 488
2020	50	9	59	3 005	1 730	4 736

Na výše zmiňovaném poměru rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se do jisté míry projevuje dopad epidemie COVID-19 a nikoli už tak výrazně stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.), což vedlo ke snížení počtu případů, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení a tím i okruh věcí, v nichž by bylo možno rozhodovat odklonem podle § 179g trestního řádu.

ObSZ pro Prahu 5 potvrdilo setrvalý vyšší zájem obviněných o vyřízení věci odklonem ještě v přípravném řízení. V kontrastu s tím **ObSZ pro Prahu 6** zmínilo vyšší zájem obviněných o podmíněné zastavení trestního stíhání až v řízení před soudem, když podmínky pro takové rozhodnutí (doznání, náhrada škody) byly dosaženy až v tomto stadiu řízení.

Podle **KSZ v Praze** by rozhodnutí podle § 307 odst. 2 nebo podle § 179g odst. 2 trestního řádu mohla být vhodnou alternativou k uplatňovaným majetkovým trestním sankcím v řízení před soudem při rozhodnutí o vině a trestu, přičemž lze předpokládat, že by se při nárůstu majetkových trestních sankcí v odsuzujících rozsudcích mohl zvýšit zájem obviněných i podezřelých o vyřízení věci odklonem podle § 307 odst. 2 a § 179g odst. 2 trestního řádu, a to zejména s ohledem na výhody s tím spojené (viz evidence ve výpisu z Rejstříku trestů, absence povinnosti k náhradě nákladů trestního řízení, nižší publicita při takovémto vyřízení věci). Zatím se však tento efekt přísnější formy podmíněného zastavení trestního stíhání (podmíněného odložení podání návrhu na potrestání) neuplatnil, resp. ne v takové míře, jak se očekávalo po přijetí novely č. 193/2012 Sb.

VSZ v Olomouci klade pokles počtu případů podmíněného zastavení trestního stíhání (podmíněného odložení podání návrhu na potrestání) do souvislosti s celkovým snížením nápadu méně závažné trestné činnosti v návaznosti na epidemii COVID-19.

Pokles je možno v konečném důsledku částečně přisuzovat i omezené aktivitě Probační a mediační služby ČR v době opakovaně vyhlášených nouzových stavů v roce 2020, kdy činnost této služby byla omezena na nezbytně nutné úkony a došlo tak vlastně k vynucenému poklesu její aktivity, která je např. při uzavírání dohod o narovnání zcela stěžejní. Jinak pokud jde o spolupráci s Probační a mediační službou, ze strany všech státních zastupitelství byla akcentována velmi dobrá, bezproblémová až nadstandardní úroveň vzájemné spolupráce.

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázaly Jihomoravský kraj (**1 074** osob, -132 oproti roku 2019, tj. **10,16** % ze všech stíhaných osob včetně zkráceného přípravného řízení), a Severomoravský kraj (**964** osob, -175, **7,19** %), a až pak následovaly hlavní město Praha (**646** osob, -186, **8,01** %), Severočeský kraj (**514** osob, -121, **4,50** %), Východočeský kraj (**462** osob, -34, **7,36** %), Středočeský kraj (**444** osob, -80, **6,01** %), Západočeský kraj (**324** osob, -41, **5,34** %) a Jihočeský kraj (303 osob, +16, **6,89** %).

Je možno konstatovat, že pouze v minimální míře je státními zástupci aplikována možnost uložit povinnost složit finanční částku na pomoc obětem trestné činnosti [§ 307 odst. 2 písm. b), § 179g odst. 2 písm. b) trestního řádu]. Přesto, že bylo v roce 2020 v přípravném řízení státními zástupci odkloněno 4 735 osob (3 005 podmíněných zastavení trestního stíhání, 1 730 podmíněných odložení podání návrhů na potrestání), byla obviněným, resp. podezřelým uložena povinnost složit finanční částku na pomoc obětem trestné činnosti pouze v minimu trestních věcí (v rozsahu přibližně 2 % z celkového počtu osob, vůči nimž byl aplikován postup podle citovaných ustanovení trestního řádu).

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2020 aplikovány ve vztahu ke **269** fyzickým osobám. Uvedený institut byl využit ohledně **11** právnických osob. U **249** fyzických osob se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **20** fyzickým osobám ve zkráceném přípravném řízení. (Podrobněji viz *tab. II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10.*)

Vzestup počtu osob, ohledně nichž byl v roce 2020 uplatněn institut dohody o vině a trestu, jednoznačně vyplývá z novely provedené zákonem č. 333/2020 Sb., byť její účinnost nastala až ke dni 1. 10. 2020.

Podle poznatků většiny nižších státních zastupitelství převážná část dohod o vině a trestu byla uzavřena až ve IV. čtvrtletí 2020 za účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. Tento poznatek může nasvědčovat tomu, že již došlo k vytvoření reálných podmínek pro vyšší rozšíření využití tohoto institutu. Kladně lze hodnotit možnost sjednání dohody o vině a trestu až v řízení před soudem, přestože je žádoucí a v souladu se smyslem tohoto institutu uzavřít dohodu o vině a trestu již v přípravném řízení.

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	135	4	139
2019	154	6	160
2020	249	20	269

Po novele trestního řádu provedené s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb. vzrostl počet sjednaných dohod o vině a trestu, stejně tak nastal vzestup uzavřených dohod o vině a trestu i o ty, co byly sjednány v řízení před soudem, nicméně soudy v mnohem větší míře přistupují spíše k aplikaci institutu prohlášení viny, když sjednávání dohody o vině a trestu považují za komplikované a nepřilíš ekonomické.

KSZ v Plzni v této souvislosti zdůrazňuje, že s ohledem na konstrukci a procesní možnosti lze očekávat, že ke sjednávání dohod o vině a trestu bude docházet pravděpodobně spíše až v řízení před soudem, nikoli v přípravném řízení. Rovněž tak jistým částečně konkurujícím ustanovením je možnost prohlášení viny v řízení před soudem, a to i s ohledem na shodné možnosti snížení trestu odnětí svobody, který bude vždy nejzásadnějším motivačním prvkem obviněných osob k případnému jednání o dohodě o vině a trestu, včetně hodnocení vlastní příznivé či naopak nepříznivé důkazní situace.

MSZ v Praze poukazuje na to, že byt' se jedná o prvek, který má především v rámci ekonomie urychlit řízení před soudem, lze se setkat s tím, že soudy hlavní líčení odročí a očekávají doručení standardního formalizovaného návrhu na schválení dohody o vině a trestu se všemi obligatorními náležitostmi. Tímto je činnost soudu přenášena zpět na státního zástupce, který v zásadě nemá možnost toto ovlivnit. Po splnění nezbytných formálních prohlášení je na straně soudu, zda jednání pouze přeruší, anebo odročí. Obdobně negativně působí, pokud soud neumožní sjednání dohody přímo v jednacím síni, ale vykáže účastníky do veřejných prostor (na chodbu) soudu.

KSZ v Českých Budějovicích zmiňuje, že k uzavírání dohody o vině a trestu dochází spíše v řízení před soudem, kdy je u jednodušších věcí, pokud jsou přítomni i poškození, přerušeno hlavní líčení a následně je návrh na schválení dohody o vině a trestu nadiktován přímo do protokolu a nebrání-li tomu zákonná překážka, je dohoda schválena nalézacím soudem. Pružnější a časově méně náročný se zdá být spíše institut prohlášení viny.

Častějšímu uzavírání dohod o vině a trestu v řízení před soudem v intencích ustanovení § 206b trestního řádu podle **KSZ v Hradci Králové** brání dále nedostatečné vytváření podmínek pro jednání o dohodě (kde má být dohoda sjednána, jakým způsobem a v jaké formě má být předložena její podoba). Pouze formální odkaz na přiměřenou aplikaci § 175a trestního řádu se může jevit nedostatečným, neboť ani rozšiřujícím výkladem tohoto ustanovení nelze překlenout řadu nejasností (např. zpracování protokolu, formální či neformální podoba dohody). Státním zástupcům pro případné sjednání dohody o vině a trestu v prostorách soudu chybí technické vybavení (notebooky apod.), které by umožňovalo urychlené a bezproblémové sepsání předmětné dohody v době přerušeno hlavního líčení.

Jak již bylo uvedeno v předchozích zprávách o činnosti, dne 7. 12. 2018 bylo mezi NSZ a Českou advokátní komorou podepsáno Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu. Tento dokument má usnadnit úroveň komunikace mezi hlavními aktéry trestního procesu a přispět tak ke zrychlení a zefektivnění řízení. Předmětná dohoda byla počátkem roku 2020 vyhodnocena, a byť byla k dispozici jen omezená data, bylo možno konstatovat, že memorandum otevřelo větší vyjednávací prostor pro státní zástupce a obhájce a v roce 2020 (jakož i v dalších letech) se jeví účelným zvyšovat (a udržovat) povědomí zúčastněných stran o jeho existenci a tím docílit i jeho širšího využívání v praxi. Ke spolupráci s Českou advokátní komorou na základě Memoranda o součinnosti docházelo v roce 2020 pouze sporadicky v omezeném počtu, zpravidla na úrovni vedoucích zástupců krajů (KSZ v Českých Budějovicích).

45,33 %

osob řešeno
ve zkráceném
přípravném řízení

4 736

uskutečněných
odklonů v trestním
řízení

269

uzavřených
dohod o vině
a trestu

c) **Trestní odpovědnost právnických osob** (*přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2020 tab. II/1f*).

V roce 2020 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **1 073** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu vyplývajícího z výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2019 jich bylo 1 254).

Tato zpráva nově vychází z odlišného způsobu vykazování, než tomu bylo v předchozích zprávách o činnosti. Tato skutečnost vyplývala z opožděného zavedení příslušných statistických listů trestních ohledně právnických osob Ministerstvem spravedlnosti až v roce 2014, nyní se již plně vychází ze statistických sestav.

Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2020 velmi různorodá. Podrobnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, a to zvláště po novele provedené s účinností od 1. 12. 2016 zákonem č. 183/2016 Sb., kdy byl výrazně rozšířen výčet trestných činů, pro něž lze právnické osoby postihovat, vyplývají z *přehledů II/1e*.

Vývoj trestních řízení právnických osob

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu
2012	20	4	0	0	0	0
2013	42	15	5	5	0	4
2014	88	81	39	35	4	5
2015	224	209	8	6	1	6
2016	239	213	6	6	1	9
2017	242	210	2	2	1	16
2018	291	258	5	2	4	20
2019	366	311	5	4	10	20
2020	337	268	1	0	11	27

Aplikační praxe hodnotí vysoce kladně odstranění nejasností při postupu podle § 34 odst. 2 zákona o TOPO v případech trestně stíhaných právnických osob, jejichž statutární orgán je rovněž trestně stíhán a jeho jednání je z hlediska konstrukce zavinění podle § 8 odst. 2 písm. a) TOPO přičítáno právnické osobě, jestliže není jiné osoby, která by za obviněnou právnickou osobu činila úkony podle § 34 odst. 1 TOPO. Podle nálezu ÚS ze dne 21. 1. 2020 sp. zn. IV. ÚS 3139/19 může obviněný statutární orgán podle § 34 odst. 2 zákona o TOPO provést volbu zmocněnce k vykonávání úkonů za právnickou osobu v trestním řízení podle § 34 odst. 1 zákona o TOPO, pokud nehrozí, že tato volba je činěna proto, aby právnickou osobu statutární orgán poškodil či se na její úkor zvýhodnil v trestním řízení.

Nové případy aplikace § 8 odst. 5 zákona o TOPO (ve znění novely provedené zákonem č. 183/2016 Sb.) se v roce 2020 nevyskytly, a lze tedy plně odkázat jak na zprávu o činnosti za rok 2019, tak i na zvláštní zprávu o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb., ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018.

KSZ v Hradci Králové uvedlo, že v průběhu trestního řízení ve věcech podezřelých právnických osob a trestního stíhání obviněných právnických osob státní zástupci vždy pečlivě posuzovali efektivitu případného trestního postihu právnické osoby a také reálnost vykonatelnosti uvažovaného trestu. Přesto je však třeba zmínit, že v průběhu roku 2020 došlo v několika případech stíhaných právnických osob, které byly signalizovány ze strany NSZ, k nesprávně navrženému trestu zákazu činnosti či peněžitého trestu. Zjištěné nedostatky byly projednány s vedoucími státními zástupci dotčených okresních státních zastupitelství s cílem eliminovat taková pochybení do budoucna.

Velmi kladně je posuzována i **metodická příručka k zákonu o TOPO** vypracovaná odborem trestního řízení NSZ sp. zn. 7 SE 126/2019, která byla publikována na Extranetu státního zastupitelství a je průběžně aktualizována (naposledy ke dni 1. 5. 2021), stejně tak je velmi kladně hodnocen **materiál „Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, průvodce právní úpravou pro státní zástupce“**, třetí přepracované vydání, ze dne 9. 11. 2020 sp. zn. 1 SL 113/2020.

d) Nové jevy v kriminalitě

8 073

případů
kybernetické
kriminality

V obecné rovině je možno konstatovat, že i v roce 2020 pokračovaly trendy z předchozích let, navíc umocněné vlivem pandemie onemocnění COVID-19, která vedla k rychlému a výraznému přesunutí značné části aktivit z reálného světa do kyberprostoru. Zejména je nutno poukázat na bezprecedentní rozvoj online komunikací v oblastech pracovních, ale zejména vzdělávacích, kdy podstatnou část roku probíhalo vzdělávání na všech úrovních školství v online podobě. Stejně tak i pracovní setkávání a jednání se od vypuknutí pandemie začala odehrávat v převážné míře formou online.

V souvislosti s uzavřením společnosti, nemožností cestovat, provozovat sporty a koníčky došlo také k enormnímu nárůstu volnočasových aktivit provozovaných prostřednictvím sítí. Již tak dřívější dynamický rozvoj informačních technologií a jejich uvádění na trh v neustálých vylepšeních a obměnách (například využití šifrování jako standardu, včetně využití biometrických dat, bezdrátové šifrované přenosy mezi synchronizovanými zařízeními, masivní ukládání dat ve vzdálených úložištích, stále se zjednodušující možnosti využití kryptoměn, nové elektronické platební metody atd.), byl v roce 2020 ještě výrazně akcelerován jako reakce na omezení způsobená pandemií COVID-19. S tím vším souvisel také nárůst a další přesun páchní trestné činnosti z reálného života do kyberprostoru,

Podle Zprávy o stavu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v České republice v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019) trestná činnost spáchaná prostřednictvím internetu i jiných sítí zaznamenala v roce 2020 pokles na **8 073 skutků (-344, -4,1 %)**. Nejčastěji byly tímto způsobem spáchány podvody mezi soukromými osobami (3 368, -45, -1,3 %), poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (1 160, +230, +24,7 %), úvěrové podvody (709, -112, -13,6 %) a nezanedbatelnou měrou též ostatní mravnostní trestné činy (524, -87, -14,2 %).

Ohledně kyberkriminality v užším slova smyslu, došlo sice v absolutních číslech k poklesu počtu stíhaných trestných činů neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku a opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat podle § 231 trestního zákoníku, jestliže oproti celkem 332 trestným činům v roce 2019 (z toho 15 podle § 231 trestního zákoníku) bylo v roce 2020 stíháno celkově 308 těchto trestných činů (z toho 10 podle § 231 trestního zákoníku). Avšak současně se v roce 2020 rozvíjel nový a poměrně masivní trend kybernetických (ransomwarových) útoků proti zdravotnickým zařízením. Podle předběžných informací Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost řešil GovCERT nejvíce incidentů primárně v oblasti státní správy a zdravotnického sektoru, u něhož počet incidentů meziročně stoupl o 267 %. Oproti roku 2019 vzrostl i počet incidentů hlášených jednotlivými obcemi. U kybernetických útoků na nemocnice se jedná zejména o tyto případy:

Nejzávažnějším incidentem bylo v březnu 2020 zašifrování systémů Fakultní nemocnice Brno ransomwarem, které vyústilo ve významné omezení provozu nemocnice na třech lokalitách a škody v řádu desítek milionů korun.

U KSZ v Brně je vedena trestní věc, v níž se jedná o kybernetický útok na informační systémy Fakultní nemocnice Brno. Dosud nezjištěný pachatel prostřednictvím sítě internet zaslal nebo vložil do počítačového systému nemocnice škodlivý kód typu ransomware, po jehož spuštění došlo k zašifrování téměř všech počítačových systémů nemocnice, čímž došlo k znepřístupnění důležitých počítačových databází a systémů. Uvedeným jednáním pachatel významně ohrozil provoz Fakultní nemocnice Brno, jež je druhou největší nemocnicí v České republice a současně je traumacentrem pro Jihomoravský kraj a kraj Vysočinu. V době činu měla ve všech svých zařízeních hospitalizovaných více než 1 200 pacientů a současně přijímala na urgentním příjmu průměrně 60 pacientů denně, kdy z důvodu kybernetického útoku nebyla schopna tuto službu zabezpečit. Neznámý pachatel se

uvedeného jednání dopustil v době vyhlášeného nouzového stavu. Fakultní nemocnici Brno hrozilo způsobení škody odhadované v řádech desítek miliónů korun. Toto jednání bylo kvalifikováno jako trestné činy vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 3 písm. c), obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. c) a neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. a), odst. 5 písm. a) trestního zákoníku. Trestní řízení nadále pokračuje.

V případě Fakultní nemocnice Motol byla věc odložena, jednalo se o neúspěšný pokus o průnik do informačního systému, další kybernetické útoky se týkaly Fakultní nemocnice v Ostravě, Krajské nemocnice v Karlových Varech, Nemocnice Benešov, Oblastní nemocnice Kladno.

Závažnost těchto útoků je výrazným způsobem zvyšována tím, že k útokům na zdravotnická zařízení docházelo v době, kdy celý zdravotní systém ČR byl vystaven enormnímu tlaku a jeho kapacity byly maximálně vytíženy.

Z informací Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost, na něž se odkazuje ve Zprávě o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019), rovněž vyplývá, že v roce 2020 byly původcem více než třetiny incidentů škodlivé kódy, přičemž téměř v polovině z nich šlo o ransomware. Další téměř třetina incidentů vyústila v nedostupnost služeb, systémů nebo webových portálů. V polovině z těchto případů šlo o následek DDoS útoků a ve zbytku šlo o pochybení lidského faktoru nebo techniky. Útočníci v roce 2020 využívali v podvodných e-mailech (phishing), cílených spear-phishingových a ransomwarových kampaních tématu pandemie COVID-19, aby zvýšili úspěšnost svých útoků. V posledních dvou letech se zároveň změnil charakter ransomwarových kampaní, kdy sice klesl počet technicky jednodušších plošných útoků, ale přibýlo útoků lépe cílených a sofistikovaných.

Za nejvýznamnější soudní rozhodnutí je možno v roce 2020 v oblasti kyberkriminality označit **rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 6. 10. 2020 sp. zn. C 623/17**, které se týká výkladu Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES, o soukromí a elektronických komunikacích, ve znění Směrnice č. 2009/136/EC, a podmínek, za nichž mohou členské státy EU svým vnitrostátním právem upravit sběr a použití provozních a lokalizačních údajů elektronické komunikace. Soudní dvůr EU zde označuje za nepřípustné zejména to, aby členské státy prostřednictvím vnitrostátní legislativy ignorovaly Směrnici o soukromí a elektronických komunikacích a požadovaly po poskytovatelích služeb elektronické komunikace, zcela všeobecný, časově neomezený, neurčitý a soudně nepřezkoumatelný sběr a předávání provozních a lokalizačních údajů bezpečnostním orgánům členského státu, s odůvodněním, že se jedná o otázku vnitřní bezpečnosti, která právu EU nepodléhá. Soud klade provozní a lokalizační údaje prakticky na roveň obsahu zprávy. Nic z toho však není pro Českou republiku nové a zásadní, neboť se nejedná o právní názor nový, nýbrž pouze zpřesňující dřívější rozhodnutí Soudního dvora EU např. ve věci Tele2 Sverige AB, v souvislosti s nímž již Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 14. 5. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ve věci návrhu na zrušení § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, § 88a trestního řádu, § 68 odst. 2 a § 71 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a vyhlášky č. 357/2012 Sb., o uchovávání, předávání a likvidaci provozních a lokalizačních údajů, konstatoval, že česká právní úprava se evropskému standardu nevymyká. Lze tedy oprávněně a odůvodněně předpokládat, že ani na základě aktuálního rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 6. 10. 2020 nebude nutno domácí legislativu, upravující problematiku Data Retention, měnit.

Z rozhodovací praxe NS lze zmínit především rozhodnutí ze dne 4. 11. 2020 sp. zn. **7 Tdo 1134/2020**, vztahující se k neoprávněné změně hesel k e-mailu a facebookovému účtu poškozené. NS považoval za příslušné přirovnání, že profil na Facebooku je v podstatě virtuální prostor a má obdobnou povahu jako „obydlí“, jehož „dveře“ tvoří počítačový systém, či jiný nosič informací, přičemž „klíčem“ k těmto „dveřím“ je bezpečnostní opatření, jimiž je lze odemknout. Trestní zákoník při ochraně ústavou zaručeného práva na soukromí sankcionuje jakýkoli neoprávněný vstup do obydlí, a to i za pomoci shodného klíče, aniž by pachatel musel dveře do domu prolamovat násilím. Obdobně je tedy nutno postihovat případy, kdy pachatel prolomí „dveře“ do virtuálního prostoru například za pomoci hesla, které znal z dřívější doby, či za pomoci telefonního čísla, na které jsou tyto soukromé účty navázány. Rozhodující je – obdobně jako u porušování domovní svobody – že v okamžiku, kdy pachatel tohoto způsobu narušení soukromí využívá, ví, že do toho důvěrného prostoru vstupuje neoprávněně, a je s tímto následkem přinejmenším srozuměn. Za překonání „bezpečnostního opatření“ ve smyslu § 230 odst. 1 trestního zákoníku je proto možno považovat i využití duplikátu telefonní SIM karty, na kterou jsou tyto soukromé účty vázány, s jejímž využitím lze do důvěrného prostoru vstupovat přímo, nebo za pomoci nově vygenerovaných hesel.

V souvislosti s ransomwarovými kampaněmi nadále platí, že kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru nahrává nízké právní vědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie, stejně jako nedostatečná regulace, která se jak na národní, tak na celoevropské úrovni značně zpožďuje za dynamickým rozvojem informačních technologií. Zatímco šifrování, využívání kryptoměn, používání biometrie k ověřování přístupů a transakcí je již dnes standardem, stejně jako ukládání dat ve vzdálených úložištích, právní rámce jednotlivých zemí i EU jako celku si neví rady, jak tuto problematiku regulovat, takže orgány činné v trestním řízení narážejí na limity spočívající v nemožnosti opatření některých dat pro účely trestního řízení, neboť nemají právní nástroje, jak tato data získat. Problémy při nastavení právního rámce regulace této oblasti jsou dány především konfliktem mezi potřebami orgánů činných v trestním řízení pronikat do soukromí uživatelů při objasňování těchto forem trestné činnosti a mírou zajištění ochrany základních práv a svobod těchto uživatelů, zvláště pak mírou ochrany jejich soukromí při užívání informačních technologií.

Stále více a více se tak ukazuje být problematickým současný nedostatečný právní rámec, který neukládá poskytovatelům povinnost registrovat údaje o využití služeb VPN, šifrování atd., což vede k tomu, že řada pachatelů závažných trestných činů zůstává skryta v anonymním prostředí internetu nebo darknetu.

V návaznosti na shora uvedené rozhodnutí Soudního dvora EU je nutno znovu připomenout, že i přes potvrzený soulad české právní úpravy problematiky uchovávání provozních a lokalizačních údajů s evropským právem přetrvává vnitrostátní rozdílnost v interpretační a aplikační praxi tohoto právního institutu, způsobená ustanovením § 136 odst. 20 zákona č. 127/2005 Sb., který stanoví, že interpretační pravidlo, podle něhož, pokud jiný právní předpis hovoří o údajích o telekomunikačním provozu, rozumí se tím provozní a lokalizační údaje podle zákona o elektronických komunikacích. Stále více a více elektronické komunikace v dnešním světě však probíhá mimo právní rámec tohoto zákona, a proto je nutno postupovat při opatřování údajů o telekomunikačním provozu pomocí analogie, což není šťastné řešení. De lege ferenda tak bude nutno věnovat pozornost i vyřešení této problematiky tak, aby došlo k definování provozních a lokalizačních údajů elektronické komunikace bez ohledu na to, kterým právním předpisem se řídí tzv. „operátor“ služby.

Výpočetní technika a „virtuální“ prostor byly prostředkem pro páčání trestné činnosti nadále zejména v oblasti majetkové trestné činnosti (typicky podvody při provozování e-shopů, falešné zasílání elektronických faktur s výzvou k proplacení), v oblasti mravnostní kriminality a kriminality páchané na dětech a v oblasti „předsudečných trestných činů“, tj. trestných činů spáchaných z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek. Kromě popsanych způsobů jednání pachatelů byly zaznamenány také případy šikanování či pronásledování oběti pomocí elektronického přenosu a zálohování dat. Jde o jednání pachatelů, označované jako „stalking“. Oběťmi mohou být děti školního věku, které jsou vystaveny šikaně ze strany spolužáků či svých vrstevníků. V některých případech se děti touto cestou stávají objektem zájmu a potažmo trestné činnosti pedofilních jedinců. Byly zaznamenány také případy spočívající ve sledování a pronásledování, uskutečňovaného chorobně žárlivým partnerem.

Vyskytly se také případy sofistikovaných podvodů spojených např. s převody finančních prostředků z účtů poškozených či neoprávněný přístup na facebookový profil, ze kterého byly činěny podvodné nabídky a změněny přihlašovací údaje.

OSZ v Jičíně zmínilo případ, kdy šlo o neoprávněný přístup do e-mailové schránky poškozené J. K. a o následné napadení účtu společnosti Microsoft, ve kterém byly uloženy údaje o platební kartě poškozené, pomocí kterých byla provedena bezhotovostní platba.

KSZ v Hradci Králové v této souvislosti uvádí případ, kdy skupina pachatelů, cizích státních občanů, z území jiného členského státu EU odesílala do ČR smyšlené e-mailové upomínky různých společností o úhradu fiktivních dluhů za nikdy neprovedené služby. Tyto „společnosti“ nechávali pachatelé v podvodném úmyslu v ČR reálně zakládat, avšak tyto společnosti fakticky žádnou činnost nevykonávaly, a bylo využito pouze účtů těchto „mrtvých schránek“, na které poškození, kterých bylo několik tisíc, odesílali požadované částky za domnělé dluhy. Pachatelé využívali situace, kdy poškození byli předem pečlivě vybíráni tak, že šlo o finančně zajištěné osoby, jako jsou lékaři se soukromou praxí, podnikatelé a podobně. Těm bylo uváděno, že jde o dluhy několik let staré, v řádu několika tisíců korun, např. za provedenou reklamu, průzkum trhu, zařazení do reklamního seznamu firem apod. Poškození ve většině případů tyto upomínky dál neprověřovali, a to i s ohledem na relativně nízkou požadovanou částku, a tuto uhradili na určený účet. Takto získané finanční prostředky poté pachatelé velmi rychle vybírali z bankomatů na území jiného státu a ponechávali si je. Aby zamezili snadnému odhalení, zakládali stále nové fiktivní společnosti, kterých bylo nakonec zjištěno cca čtyřicet. V této věci posléze došlo k založení a fungování společného vyšetřovacího týmu.

Objasnění sofistikovanějších případů podvodného jednání páchaného prostřednictvím sítě internet je komplikováno jednak erudicí pachatelů, kteří se dokáží dokonale pohybovat i maskovat v kybernetickém prostředí, využívat všech jeho možností, jednak velmi často také cizím prvkem (mnohdy se i v jediném případě jedná o několik cizích zemí) a je dán předpoklad, že tento typ trestné činnosti je skupinami pachatelů páchán v rámci celé Evropy (v ČR s využitím česky komunikujících osob pomocí e-mailů, SMS zpráv či telefonátů). V mnohých případech kybernetické kriminality nejsou k dispozici účinné procesní nástroje, pomocí kterých by mohly být zjištěny rozhodné informace ke zjištění pachatele a k rozkrytí jeho trestné činnosti. Účinnému vyhledávání a zajišťování důkazů brání zejména rigidní procesní úprava získávání elektronických důkazů jak v tuzemsku, tak i v zahraničí.

Pokud jde o věci přímo související s trestnou činností páchanou prostřednictvím virtuální měny, je možno zmínit následující.

Jedná se o spáchání trestného činu podvodu tím, že pachatel inseruje možnost investování do kryptoměny, přičemž vystupuje pod hlavičkou nějaké zahraniční společnosti. Jelikož v posledním roce hodnota např. bitcoinu raketově vzrostla, volí lidé možnost investování právě do stále více populární kryptoměny, aniž by s tím měli jakoukoli zkušenost. Pachatel si poté nechá finanční prostředky zasílat do svých vlastních kryptoměnových peněženek a vylákané prostředky převádí dále. Daná trestná činnost je prováděna sofistikovaně se zahrnutím více cizích států, tj. státu, kde je založen bankovní účet, jiného státu, kde sídlí inserující společnost, dalšího státu, kde je registrována společnost, která část převodů provedla apod. Šetření dané trestné činnosti zahrnuje množství žádostí o právní pomoc do různých států, přičemž dané souvislosti je schopno pojmout jen malé množství policistů na specializovaných útvech. S ohledem na potřebu vyžadování právních pomoci, jejichž vyřízení trvá delší dobu, postupem času zanikají důležité prameny důkazů, a to údaje o telekomunikačním provozu, neboť daná trestná činnost je páchána výhradně distančně přes internetovou síť. S přihlédnutím ke stále rozšířenějšímu anonymizovanému připojení k internetu je velmi ztíženo ustanovení pachatelů. Prověřování v těchto případech je zdlouhavé, finančně i pracovně náročné a často končí ve slepé uličce.

OSZ v Semilech zmínilo případ, kdy šlo o legalizaci výnosů z trestné činnosti jejich převedením do měny bitcoin, a to za pomoci dalších osob, kterým byl přislíben za tuto aktivitu krátkodobý výdělek. S těmito osobami posléze pachatelé komunikovali elektronicky i prostřednictvím mobilního telefonu, včetně chatovacích aplikací, přičemž těmto osobám byly bez jejich vědomí na dálku do jejich zařízení, zejména mobilních telefonů, pachateli nainstalovány škodlivé aplikace či programy, pomocí kterých k páchání trestné činnosti docházelo.

VSZ v Olomouci zmiňuje, že dlouhodobě se zvyšuje počet poškozených v jednotlivých případech kybernetické trestné činnosti, a tím i celková výše škody. Trestná činnost je páchána na vysoké odborné úrovni, přičemž za využití současných zákonných prostředků se nedaří odhalovat její pachatele. Z přesahu trestné činnosti do více států lze usuzovat, že je páchána převážně organizovanými zločineckými skupinami specializujícími se na tento druh kriminality. Roste podíl legalizace výnosů trestné činnosti přes virtuální měny. Z důvodu rychlosti a špatné trasovatelnosti tohoto způsobu převodu finančních prostředků dochází k poklesu zajištění výnosu z kybernetické trestné činnosti. Přestože se stále jedná o jednotky případů, lze zaznamenat nárůst případů, kdy pachatel trestné činnosti již neoperuje se státy oficiálně uznávanou měnou, nýbrž s kryptoměnou. V praxi se jedná o případy napadení firemních počítačových systémů a jejich zablokování s tím, že data budou odblokována po zaslání určitého obnosu, který je požadován v kryptoměně (Bitcoin, Monero, Ethereum a další). Pachatelé jsou mnohdy přesvědčeni, že vysledování pohybu kryptoměny mezi účty a tím

i možnosti odhalení pachatele jsou poté eliminovány. Přestože taková teze není pravdivá a pohyby kryptoměn lze trasovat, odhalení pohybů na účtech, jakož i související odhalení pachatele, je velmi obtížné.

Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se poprvé sešla v listopadu 2017 v zařízení Ministerstva vnitra společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie ČR a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Členství specializovaných státních zástupců v neformální síti bylo ze strany jednotlivých krajských a vrchních státních zastupitelství opětovně potvrzeno. V roce 2020 však byla činnost této sítě vzhledem k epidemii COVID-19 utlumena. Je proto nezbytné, aby v následujícím období obnovila co nejrychleji po uklidnění současné pandemické situace činnost sítě specializovaných státních zástupců na tuto problematiku.

Nenávistné projevy na internetu jako stále ještě poměrně nová forma kriminality jsou zmíněny pod **písm. h)** níže.

e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na *tab. II/2*.

Celkově (viz *tab. II/10*) bylo v roce 2020 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **1 046** osob, což znamená pokles oproti roku 2019 **27,2 %**. Vůbec nejpočetnějším byl v tomto ukazateli nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **12 847** osob (-3 321), což představuje **18,94 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2020 (-1,97 % oproti roku 2019). Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **2 955** (-558) osob, takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s **16 848 (-4 270)** stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **24,83 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2019 (v roce 2019 činil tento podíl 27,32 %).

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240 trestního zákoníku), počet stíhaných osob se v roce 2020 oproti roku 2019 výrazně snížil (487 stíhaných, -225; -31,6 %), jde o nejnižší absolutní počet od roku 2010 a 2011).

Údaje policejní statistiky ukazují shodnou tendenci – **822** zjištěných skutků v roce 2020, 1 096 zjištěných skutků v roce 2019, 1 296 zjištěných skutků v roce 2018, 1 107 v roce 2017 a 1 043 v roce 2016.

Hlavní příčiny lze spatřovat jak v omezujících opatřeních v souvislosti s výskytem a šířením onemocnění COVID-19, tak i v aktivní kontrolní činnosti správce daně. Současně na pokles daňové kriminality měla vliv (zatím však spíše okrajový) i novelizace trestního zákoníku provedená zákonem č. 333/2020 Sb., jíž došlo s účinností od 1. 10. 2020 k zvýšení hranic škody.

I přes pokles registrované daňové kriminality je však opačný trend (a tedy nárůst) u způsobeného následku, a to zejména jak při porovnání s předchozími roky (u trestných činů podle § 240 a § 244 trestního zákoníku), tak i při porovnání s razantním poklesem nápadu u trestného činu podle § 241 trestního zákoníku (v roce 2020 byly zaznamenány nejnižší počty osob stíhaných i obžalovaných od roku 1998).

Pro páchání daňové kriminality (především u § 240 trestního zákoníku) je pak charakteristická vyšší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Daňová kriminalita tak i přes dokladovaný pokles nadále zůstává závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu.

VSZ v Praze upozorňuje na to, že z hlediska příčin a charakteru daňové trestné činnosti lze konstatovat stálý nárůst její organizovanosti (např. jsou tvořeny celé struktury - „stáje“ tzv. bílých koní, či účelové obchodní řetězce) a sofistikovanosti této činnosti, včetně stoupajícího rozsahu zkrácení daní a počtu zapojených subjektů. Z větší části se jedná o tzv. karuselové podvody bez ohledu na předmět fakturace, případně fiktivní obchody zejména s předmětem činnosti stavební práce či reklama, kde je velmi problematické prokázat, že vůbec neproběhly, případně nikoli v deklarovaném rozsahu, resp. vyvrátit že se tyto obchody uskutečnily.

V rámci prověřovaných i vyšetřovaných věcí byl zaznamenán nový trend předmětu fiktivních fakturací, a to u společností zabývajících se zaměstnáváním osob, zejména zahraničních pracovníků, tzv. agentur práce. Jedná se o fakturace spojené se zprostředkováním zaměstnání, ubytováním, dopravováním, školením pracovníků apod., tedy opět fakturace činností, u kterých je problematické prokázat jejich fiktivnost, resp. vyvrátit, že proběhly. Ačkoliv nejde o zlomový jev, naplno se v některých trestních věcech projevila neúčinnost odposlechů, kdy prostřednictvím telefonické komunikace již nejsou řešeny zásadní problémy a tyto jsou řešeny prostřednictvím mobilních komunikačních aplikací či osobně. Tím vzrůstá potřeba organizačně, technicky i personálně náročnějšího sledování.

Problémem v hospodářských trestných věcech zůstává stále využívání offshore společností, v nichž figurují nastrčené osoby tzv. nominee, přičemž s jurisdikcemi, kde sídlí tyto offshore společnosti, není uskutečňována efektivní mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. Toto se týká jak daňové kriminality, tak i jiné hospodářské kriminality.

Lze konstatovat, že postih daňové kriminality klade stále vyšší nároky nejen na odbornost orgánů činných v trestním řízení, ale současně i na vzájemnou komunikaci a výměnu informací mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy. V tomto směru důležitým a nadále efektivním prvkem v boji proti daňové kriminalitě byl i v roce 2020 projekt Daňové Kobry (jak Centrální, tak i Regionální v rámci jednotlivých krajů).

Fungující úzká spolupráce z předchozích let mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy byla i v roce 2020 i přes obtíže spojené s epidemií prohlubována, což umožňuje případy řešit operativně s důrazem na efektivitu vzájemné spolupráce. Spolupráci tak lze hodnotit nadále jako velmi přínosnou.

V obvodu **ObSZ pro Prahu 7** jsou nově evidována trestní oznámení finančního úřadu týkající se neoprávněného podávání žádostí dle zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů, kdy podezřelé osoby buď jménem svým, nebo jménem dalších osob, žádají o vyplacení kompenzačních bonusů, na které nemají nárok, a v žádostech uvádějí nepravdivé údaje. Jednání je kvalifikováno jako podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle ustanovení § 240 trestního zákoníku.

Obdobně u **OSZ v Českém Krumlově** se v roce 2020 objevily případy podvodů souvisejících s čerpáním dotací z podpůrných programů na zmírnění následků pandemie COVID-19 v oblasti podnikání, a to kompenzačních bonusů vyplácených podle zákona č. 159/2020 Sb.

Také **KSZ v Brně** uvádí, že v jeho obvodu se vyskytují podvody s tzv. kompenzačními bonusy, kdy typicky pachatel fiktivně založí e-mailové adresy a neoprávněně podá jménem existujících podnikatelských subjektů u finančního úřadu žádost o pomoc společníkům malých společností

s ručením omezeným podle zákona č. 159/2020 Sb., a vydává se tak za žadatele, kdy peníze jsou následně zaslány na bankovní účet zřízený bílým koněm a poté tímto i vybrány.

MSZ v Praze k trestným činům dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 212 a § 260 trestního zákoníku zmiňuje, že se jedná o poměrně značný počet trestních věcí. Jedná se přitom o složitou problematiku rozsáhlého charakteru, přičemž příslušnost MSZ v Praze ve většině případů vyplývá ze sídla poskytovatele dotace, kterým je některé z ministerstev se sídlem v Praze, ač k vlastní trestné činnosti dochází mimo území hlavního města. U těchto věcí jednoznačně vyplývá jednak nedostatečná kontrola na straně poskytovatele dotace, tak nevyužívání tzv. korekce (vratky dotace v rozmezí až 100 %) v těch případech, kdy byl dotační projekt skutečně beze zbytku realizován, avšak na základě neúplných nebo nepravdivých parametrů.

K daňové trestné činnosti lze dále konstatovat, že stále přetrvávají tzv. **karuselové podvody**, nicméně vlivem aktivity daňové správy a kontrolních hlášení není již tato trestná činnost aktuálně na vzestupu.

MSZ v Praze k této trestné činnosti zmiňuje, že prakticky vždy se jedná o rozsáhlé věci s množstvím fyzických osob a obchodních korporací na straně dodavatele, odběratele nebo článků řetězce. Oznámení správce daně jsou velmi často podávána s odstupem i třeba 6 let, což vede k obtížnému opatřování důkazů, v případě mezinárodního prvku (zahraniční korporace, zahraniční osoba ve funkci statutárního orgánu) pak i k nemožnosti důkazy získat pro odstup času, opakované převody podílů a změny osob ve funkcích. Státní zástupci ve věcech, kdy důkazní situace vede k postupu podle § 159a odst. 1 věty první, nebo podle § 159a odst. 5 trestního řádu, podávají podněty netrestnímu úseku k upozornění rejstříkovému soudu na neshodu zápisů, neplnění zákonných povinností ukládat listiny ve sbírce listin a také na zrušení obchodních korporací.

VSZ v Olomouci poukazuje na mnohdy rozdílný přístup finančních úřadů se zřetelem na dobu podání trestních oznámení, kdy nezřídka oznamují daňovou trestnou činnost až v době, kdy vytvoří rozsáhlého „pavouka“ spojeného jedním dodavatelem (navíc způsobenou škodu sečtou, ačkoli se subjekty z jednotlivých „paprsků“ neznají), namísto toho, aby vzápětí po rozkrytí zkrácení daně již mezi dvěma subjekty trestnou činnost oznamovaly, a daly tak orgánům činným v trestním řízení možnost prověřovat poměrně aktuální daňové delikty.

Objevuje se také druhý extrém v oznamovací činnosti správce daně, kdy tento podává trestní oznámení jen za několik málo zdaňovacích období, ač z okolností případu a skutečností, jež mohl správce daně zjistit z kontrolních hlášení k dani z přidané hodnoty, bylo zřejmé, že oznámená činnost mohla být páčána ve výrazně delším období. Dlužno dodat, že všechna oznámení jsou navíc činěna s poměrně značným časovým odstupem od spáchání skutku a provedení daňových kontrol, tedy v době, kdy je již velmi ztížena možnost opatřit důležité důkazní prostředky (např. za využití operativně pátracích prostředků), neboť společnosti tvořící články řetězce na pozici missing tradera i buffera jsou „deaktivovány“ a jsou nahrazeny jinými subjekty s odlišnými statutárními orgány.

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled „**Zajištěné majetkové hodnoty za rok 2019 a 2020 dle zajišťovacích institutů**“; *tab. II/2b* je v příloze.

Celkově byly v roce 2020 policejními orgány a státními zástupci v trestním řízení **zajištěny majetkové hodnoty ve výši 6,55 mld. Kč**, čímž došlo k navýšení zajištěného majetku oproti roku 2019 (v roce 2019 došlo k zajištění majetku v hodnotě 5,61 mld. Kč).

Na vysoké úrovni zůstal v roce 2020 zachován rovněž poměr mezi zajištěným majetkem a celkově způsobenou škodou, který dosáhl výše 26,5 % (v období let 2004 až 2010 docházelo k zajištění majetku v trestním řízení v průměrné roční výši 1,3 mld. Kč s poměrem k celkově způsobené škodě v ročním průměru pouhých 5,1 %). Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které doprovází samotné trestní řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo propadá (event. se zabírá) na základě soudního rozhodnutí státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů).

V oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti byl vzhledem k probíhající epidemii onemocnění COVID-19 a nemožnosti osobního setkání v říjnu roku 2020 NSZ uspořádán online seminář k této problematice za účasti specializovaných státních zástupců krajských a vrchních státních zastupitelství, policejních specialistů a metodiků a zástupců dalších orgánů a institucí (Eurojust, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Centrum správy zajištěných aktiv, Úřad zeměměřičský a katastrální, Ministerstvo spravedlnosti). Na tomto semináři byly prezentovány aktuální aplikační poznatky, zkušenosti, informace a kazuistika z oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti včetně otázek správy zajištěného majetku. Sdíleny byly rovněž metodické materiály k nákladovosti správy zajištěného majetku a efektivitě při odčerpávání zajištěného majetku, které byly ze strany metodického pracoviště Policie ČR Národní centrály proti organizovanému zločinu zpracovány z iniciativy NSZ.

Národní korespondent pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU se počátkem roku 2020 zúčastnil odborných mezirezortních jednání, která vedla k vypracování metodiky pro oblast zajišťování nemovitých věcí v trestním řízení, jež byla pro soustavu státního zastupitelství umístěna na Extranetu státního zastupitelství (stejně jako další metodické materiály týkající se problematiky vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a správy zajištěného majetku). Národní korespondent se v roce 2020 dále účastnil činnosti pracovní skupiny zpracovávající aktualizovanou verzi Národního hodnocení rizik, jehož gestorem je Finanční analytický úřad.

170
osob
vyšetřovaných
pro korupční
trestné činy

K postihu **korupce** lze uvést, že v roce 2020 se projevil trend spočívající (oproti předcházejícímu roku) v poklesu počtu osob stíhaných i obžalovaných prakticky u všech korupčních trestných činů (včetně osob, ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, a byl na ně podán návrh na potrestání), s výjimkou trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, kde byl naopak zaznamenán výrazný nárůst, nastal také nárůst počtu odsouzených osob pro trestný čin podplácení. Vzhledem ke specifitě roku

2020 z hlediska epidemie COVID-19 je však potřeba statistické údaje posuzovat nanejvýš obezřetně. Podrobnosti jinak vyplývají především z *tab. č. II/2a*.

Meziroční srovnání období let 2019 a 2020 podává rovněž následující tabulka:

Trestný čin Trestní zákoník/ trestní zákon	2019				2020			
	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)
§ 226 (§ 256b)	0	0	0	0/0	0	0	0	0/0
§ 256 (§128a)	26	21	1	27/11	77	72	3	14/15
§ 257 (§128b)	3	3	0	1/0	2	2	0	1/0
§ 258 (§ 128c)	1	1	0	2/0	0	0	0	0/0
§ 331 (§ 160)	81	24	53	15/4	32	27	4	23/13
§ 332 (§ 161)	72	70	0	50/8	69	68	1	72/17
§ 333 (§ 162)	7	6	1	1/0	0	0	0	3/0

Pokud jde o globální „Index vnímání korupce“ za rok 2020 (Corruption Perceptions Index – CPI), Česká republika se propadla o 2 body na celkových 54 bodů ze 100 možných (ze 44. místa na 49. příčku, o kterou se dělí s Ománem a Rwandou). Průměr Evropské unie (druhým rokem 64 bodů) se ČR nadále vzdaluje.

VSZ v Praze ve vztahu ke korupční trestné činnosti uvádí, že se v roce 2020 podařilo odhalit korupci ve fotbalovém prostředí spočívající v ovlivňování výsledků jednotlivých fotbalových utkání pomocí úplatných rozhodčích, a taktéž korupční jednání soudce VS v Praze, který si měl nechat slibovat finanční plnění za ovlivňování soudních rozhodnutí.

Obě tyto trestní věci se v současné době nachází ve stadiu vyšetřování. V dalších dvou korupčních trestních věcech byly podány obžaloby. Jedna z těchto věcí se týká policisty, který si měl říci o úplatek ve výši 300.000 Kč za podání informací z trestního řízení osobám, vůči nimž bylo toto trestní řízení vedeno. V této věci v současné době probíhá hlavní líčení. Druhá trestní věc se týká zaměstnance Generálního finančního ředitelství, který si měl říci o úplatek ve výši 10.000.000 Kč za poskytnutí neveřejných informací stran nelegálních aktivit jedné prověřované společnosti. Tato trestní věc byla již nepravomocně odsouzena, kdy obviněnému byl mj. uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 9 let.

Při odhalování výše uvedené korupční trestné činnosti je velmi důležité, když se o ní orgány činné v trestním řízení dozvědí včas, tj. ještě v průběhu jejího páchání, a mohou tak reagovat nasazením operativních úkonů (odposlechy, sledování, předstíraný převod apod.), bez nichž by bylo složité a ve většině případů nemožné tuto trestnou činnost prokázat.

f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z tab. II/3. Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje tab. II/3a, která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou, a to za období let 1994 až 2020. U trestného činu vraždy v roce 2020 došlo v souladu s trendem z let 2015, 2016, 2017 a 2018 k výraznému vzestupu počtů osob stíhaných i obžalovaných.

KSZ v Ostravě zmiňuje veřejností i médii sledovanou věc, kdy pachatel stíhaný pro zločin vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. a), c), i) trestního zákoníku, dílem dokonaného, dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku a pro zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku v souvislosti s řešením dlouhodobých sporů se svým synem pod vlivem alkoholu poté, co si opatřil hořlavou látku charakteru benzínu, navštívil v B. třináctipodlažní bytový dům, v jehož jedenáctém podlaží obývali bytovou jednotku poškození s nezletilým synem, v době konání rodinné oslavy, které se společně s osobami bydlícími v bytě účastnilo dalších dvanáct osob, kdy při vědomosti většího počtu lidí přítomných v bytě, ale i o počtu obyvatel žijících v samotném výškovém domě se záměrem založení požáru tyto v daném bytě usmrtil, po zazvonění na zvonek bytu a otevření vstupních dveří vлил do prostoru bytu připravenou hořlavinu, přičemž po rychlém zabouchnutí dveří zbytek hořlaviny vylil na vstupní dveře a v jejich těsné blízkosti, a poté pomocí zapalovače inicioval zapálení hořlaviny, přičemž došlo k okamžitému rozhoření benzínu a následně i snadno hořlavých látek a věcí v obytných pokojích bytu a společné chodbě domu, požár se rozhořel po celé ploše bytu a společné chodby v jedenáctém podlaží zasahující rovněž dvanácté podlaží, přičemž došlo k úplnému vyhoření bytu, kdy hlavní ohnisko požáru inicioval u vstupních dveří, a takto osobám nacházejícím se v bytu znemožnil jejich únik a případnou záchranu, kdy za současného zapálení bytu a jeho vybavení došlo k zahoření dalších částí výškového bytového domu, a svým jednáním způsobil smrt jedenácti osob, k níž došlo udušením ze zplodin hoření a vlivem termického účinku přímého plamene nebo na základě traumatických poranění neslučitelných se životem při seskoku z okna hořícího bytu ve snaze uniknout před plameny požáru, kdy jen shodou náhody a okolností se podařilo včasným přelebením

zabradlí na balkon sousedního bytu zachránit život čtyřem osobám. Trestní řízení nebylo dosud pravomocně skončeno.

Pro rok 2020 byl charakteristický zvýšený výskyt trestných činů šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku a šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle § 153 trestního zákoníku v důsledku epidemie COVID-19.

Tak **ObSZ pro Prahu 1, Prahu 2, Prahu 8 a Prahu 10** zaznamenala věci, které se týkaly přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku (**ObSZ pro Prahu 2** – nakažený opustil hotel, v němž byl v karanténě; věc byla odevzdána jako přestupek, **ObSZ pro Prahu 8** – první věc pravomocně odsouzena, druhá věc odložena, **ObSZ pro Prahu 10** – tři útoky spáchané mladistvým – zahájeno trestní řízení) a šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle § 153 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku (**ObSZ pro Prahu 1** – voják, který přes karanténu vykonával strážní službu spolu s dalšími 19 vojáky; ve věci bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání a **ObSZ pro Prahu 2** – pacient léčebny pro dlouhodobě nemocné byl lékařem propuštěn do domácího ošetřování, přestože bylo pravděpodobné, že byl nakažen onemocněním COVID-19; věc byla odložena).

V obvodu **KSZ v Praze** trestné činy podle § 152 trestního zákoníku byly evidovány spíše výjimečně, jednalo se o ojedinělé selhání jednotlivců s onemocněním COVID-19, která nebyla spojena s cílem či záměrem dalšího šíření onemocnění, ale spíše sobeckým podceněním zdravotního stavu, zpravidla nebyl způsoben těžší následek.

Příkladem je trestní věc **OSZ v Mladé Boleslavi**, ve které bylo vedeno trestní stíhání proti konkrétní osobě pro zločin šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku, jehož se měla dopustit tím, že dne 21. 11. 2020 v Oblastní nemocnici Mladá Boleslav při ošetření s bolestmi břicha úmyslně zatajila, že je COVID-19 pozitivní a má být v domácí karanténě, při vstupním vyšetření podepsala dotazník, ve kterém svým podpisem stvrdila, že netrpí příznaky nemoci COVID-19, a ani se nesetkala s osobou s tímto onemocněním, byla pak přijata na chirurgické oddělení, kde byla umístěna se dvěma pacientkami a při hospitalizaci si nezakrývala ochrannými pomůckami nos a ústa, čímž vystavila jak ostatní pacienty, tak personál nemocnice nebezpečí přenosu nemoci COVID-19.

Významnější roli sehrála epidemie COVID-19 ve věci vedené u **KSZ v Ostravě** pro podezření ze zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. i) trestního zákoníku, jehož se měl pachatel dopustit tím, že v Moravské Ostravě poté, co na něho dolehla situace v České republice v souvislosti s pandemií a strach z této nemoci, se po předchozím uvážení rozhodl usmrtit svou družku, kterou fyzicky napadl masivním kuchyňským nožem o délce čepele 18 cm, a to 26 bodnými či sečnými zásahy do zad, krku, ucha, čela, hrudníku, břicha a pravé horní končetiny, přičemž poškozená neměla žádnou šanci se napadení ubránit a zraněním podlehla, a pachatel sám následně, když byl shledán COVID-19 pozitivním, se pokusil usmrtit i sebe, kdy se domníval, že je těžce nemocný a nevléčitelný. Trestní řízení v této věci nebylo dosud pravomocně skončeno.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku nebyla v roce 2020 stíhána a obžalována ani jedna osoba (0). Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku byly v roce 2020 stíhány 4 osoby (-5), obžalovány byly 3 (-5), zkrácené přípravné řízení bylo konáno proti **jedné** osobě (-2) a také na jednu osobu byl podán návrh na potrestání (-2).

U případů **loupeží** byl v roce 2020 zaznamenán mírný pokles oproti roku 2019, výjimkou byl jen vzestup v roce 2019, jinak jde o setrvalou tendenci (podrobnosti plynou z *tab. II/3*). Absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob byly nejnižší od roku 1989.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2020 opětovně k dalšímu poklesu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 524 (-33) a 514 (-35). I zde se jedná o nejnižší absolutní počty stíhaných i obžalovaných od roku 1989.

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2020 vedeno trestní řízení proti **2 608** osobám (-566 oproti roku 2019).

Pokud jde o trestné činy vydírání, lze zmínit věc z obvodu působnosti **OSZ v Opavě**, v níž byla podána obžaloba pro trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měl obviněný dopustit tím, že v místě trvalého bydliště poškozeného, jakožto režisér v průběhu natáčení pořadu Výměna manželek, kterého se účastnila rodina poškozeného, v úmyslu zvýšit kontroverzi mezi zúčastněnými osobami, nutil poškozeného k tomu, aby s další osobou poukazovali na rozdílný životní styl rodin a v případě jednoho z poškozených k tomuto využil tvrzení, že je kamerou zachyceno, jak tento uvedl na adresu protistrany rasisticky motivované výroky, což povede k jeho trestnímu stíhání a zatčení, případně k nutnosti zaplatit částku dosahující až 1 mil. Kč, pokud by pořad nebyl dotočen, přičemž výroky představovaly pro poškozeného s ohledem na jeho zaměstnání u Policie ČR tak značnou újmu spočívající ve ztrátě zaměstnání a ponížení, že poté, co se svěřil dalším osobám, se snažil dát výpověď u policejního sboru a následně pod tíhou všech popsanych skutečností spáchal sebevraždu oběšením.

494

případů

domácího násilí

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z trestněprávního hlediska je „**domácí násilí**“ v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a ten jím rozumí týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přicházejí v úvahu i jiné trestné činy, spáchané zpravidla v souběhu (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

Podrobnosti ke stavu postihu trestné činnosti spojené s **domácím násilím** v roce 2020 plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k*. Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012 až 2020 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi**; v roce 2020 se jednalo o **494** případů. Nejčtenější jsou věci domácího násilí ve vztahu druh a družka, následují manželé a velmi častou obětí je i dítě žijící ve společné domácnosti.

V roce 2020 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno **278** (-75) osob, ohledně **jedné** osoby (-2) bylo konáno zkrácené přípravné řízení, celkem tedy jde o **279** osob (-77) stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, což představuje podíl na celkovém počtu takových osob pro všechny trestné činy **0,41 %** (-0,05 %).

NSZ dne 8. 4. 2021 formou tiskové zprávy upozornilo na to, že omezení volného pohybu osob přijatá mimořádnými opatřeními a vyhlášení nouzového stavu usnesením Vlády České republiky č. 194 ze dne 12. 3. 2020 může mít i výrazné dopady trestněprávní povahy mezi osobami blízkými. V souvislosti s nařízenou omezenou možností volného pohybu osob se tyto ve větší míře zdržují v místě svého bydliště nebo pobytu, a to většinou nikoliv samy, ale se svými rodinnými příslušníky nebo jinými blízkými osobami.

Období epidemie COVID-19 může vyvolat nebo eskalovat napětí mezi spolu žijícími osobami, a to až do takové míry, že může docházet k jednáním, které mohou zakládat i trestní odpovědnost. Jedná se především o trestné činy spojené s domácím násilím nebo trestné činy sexuálně motivované. Oběti této trestné činnosti jsou v současné době nastalou situací o to více zranitelné, neboť jsou s osobou agresora často v nepřetržitém kontaktu a mají omezené možnosti vyhledat pomoc či podporu. Větší míra ohrožení v souvislosti se současným mimořádným stavem nastává také u dětí, a to ve virtuálním prostředí zejména některými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (tzv. on-line sexuální zneužívání).

I pro výše uvedené případy platí upozornění, které NSZ zveřejnilo ve svém sdělení k otázkám trestní odpovědnosti během nouzového stavu ze dne 13. 3. 2020, tedy, že vyhlášení nouzového stavu

v souvislosti s výskytem a šířením onemocnění COVID-19 odůvodňuje užití obecné přitěžující okolnosti uvedené v § 42 písm. j) trestního zákoníku.

K vlivu epidemie COVID-19 na případy domácího násilí v České republice se průběžně vyjadřují neziskové organizace poskytující odborné poradenství a další služby pro oběti domácího násilí. Dopady protiepidemických opatření se projevily zejména ve výrazném prohloubení izolovanosti obětí násilí. Oběti jsou často neustále pod přímým dohledem násilného partnera, což výrazně omezuje možnost obětí obrátit se v případě potřeby o pomoc. Hrozba nezaměstnanosti a sociálních nejistot dále zvyšuje napětí v rodinách.

Je také možno vzít v úvahu, že z důvodu vyhlášeného nouzového stavu a krizových opatření přijatých z důvodu mimořádné situace způsobené epidemií, mohly být některé úkony odloženy na pozdější dobu a některá hlavní líčení mohla být případně odročována. Nicméně není znám žádný případ domácího násilí, kdy tato mimořádná situace nějakým zásadním způsobem ovlivnila vyšetřování a rozhodnutí v těchto věcech. Možný vliv COVID-19 na trestní řízení ve věcech domácího násilí je však i nadále předmětem pozornosti.

Z hlediska hmotněprávního činilo v praxi nadále největší aplikační problémy posuzování souběhu (konkurence) trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku s některými dalšími trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestných činů proti rodině a dětem a trestných činů narušujících soužití lidí.

Nadále přetrvávaly i problémy spočívající v porušení zásady „ne bis in idem“ – zákaz dvojího souzení a potrestání za týž čin (skutek) – ve smyslu článku 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která brání též trestnímu stíhání a odsouzení toho, proti němuž dřívější trestní stíhání o témže skutku meritorně skončilo pravomocným rozhodnutím státního zástupce o zastavení trestního stíhání. Poměrně časté pochybení představovala rovněž nesprávná právní kvalifikace vytykaného jednání obviněného, v důsledku čehož došlo k situaci, že poškozený nedal (resp. vzal zpět) souhlas s trestním stíháním obviněného podle § 163 odst. 1 trestního řádu, ačkoliv neměl vůbec právo trestním stíháním disponovat.

Ohledně **obchodování s lidmi**, a to popřípadě i za účelem pracovního **vykořisťování**, je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) i v roce 2020 výrazně poklesl. Bylo zaznamenáno **10** osob stíhaných (-11) a **9** obžalovaných (-12).

Pachatelé cílí zejména na osoby ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí ČR. Osoby jsou pachateli často vylákány do zahraničí (zejména do Velké Británie), kde muži jsou nuceni vykonávat fyzicky náročnou práci. Pachatelé odebírají poškozeným při výplatě všechnu nebo drtivou část vydělané mzdy, mnohdy prostřednictvím platebních karet, které pachatelé poškozeným spolu s účty zařídili v tamních bankovních ústavech. V některých případech navíc poškozené zadluží úvěry na pořízené účty. Ženy jsou nuceny k prostituci, nebo jsou nuceny k uzavření sňatku s občany ze zemí mimo EU. Vzhledem k tomu, že mezi komunity, z nichž byla směřována „poptávka“ po ženách z ČR, patřili zejména státní příslušníci Bangladéše, Pákistánu a Afghánistánu a Nigérie, souvisí tento trend v obchodování s lidmi úzce i s problematikou pohybu a pobytu osob ze třetích zemí, které jsou v současné době rizikové i z hlediska terorismu, ve státech EU. K organizování tohoto jednání docházelo zejména na území Velké Británie, podíleli se na něm rovněž státní příslušníci ČR, kteří se ve Velké Británii dlouhodobě zdržují. V této oblasti nelegálních aktivit a trestné činnosti se angažovala především romská komunita z České republiky a Slovenské republiky.

KSZ v Českých Budějovicích upozornilo na to, že u pracovního vykořisťování přes definici pojmů „nucené práce“ a „vykořisťování“ v mezinárodních smlouvách přetrvává problém při jejich aplikaci. V těchto případech oběťmi bývají zahraniční dělníci, kteří se dostávají do cizího prostředí, kde neznají jazyk, neorientují se v novém prostředí, tvrdě pracují a nedostávají mzdu, kterou odčerpává zprostředkovatel zaměstnání. Obdobných případů je více, ale obtížně se vyhledávají, když ne zcela dobře funguje mezirezortní spolupráce ve smyslu vyhledávání takových případů. Podle názoru KSZ v Českých Budějovicích pak v soudní praxi pojem „vykořisťování“ je zlehčován a nejde-li výlučně o užití fyzického násilí, výhrůžek smrtí, bydlení v chatrčích, neposkytnutí odměny alespoň na nejnужnější životní potřeby apod., tedy „tvrdé“ vykořisťování, soud tento pojem neaplikuje. Zcela je pomíjena sofistikovaná činnost, kdy pachatel se do určité míry o oběti „stará“ – vyhrožuje, dává minimální částku na týden, do České republiky oběti dopraví, poskytne jim ubytování, apod. Zcela je pomíjeno prostředí,

ze kterého oběti pocházejí, a věc je hodnocena tak, že i člověk bez vzdělání, bez znalosti prostředí, bez jazykových znalostí je schopen čelit nátlaku pachatele.

V říjnu 2020 se národní korespondentka pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů zúčastnila virtuální konference s názvem „Human Trafficking in Times of Corona“, kterou pořádala Rakouská pracovní skupina pro boj proti obchodování s lidmi ve spolupráci s Vídeňským institutem pro mezinárodní dialog a spolupráci (VIDC) a Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). V průběhu konference bylo poukázáno na přetrvávající problém pracovního vykořisťování v zemědělství. Jako příklad vykořisťování v zemědělství v Německu byla uvedena chřestová pole. Zejména pracovníci z východu jsou nuceni každoročně přijíždět do Rakouska a Německa na sezónní práci. Jelikož tito lidé potřebují práci, jsou ochotni pracovat i za málo peněz a při špatných pracovních podmínkách. Zásadní problém představují agentury práce, které sezónní práce v zemědělství či masozpracovatelském průmyslu zprostředkovávají. Tyto agentury pracovníkům zajišťují vše nutné, tj. cestu, ubytování, pracovní smlouvu, avšak za tyto služby si berou obrovské poplatky. Častým problémem je, že pracovníci sice v souladu se zákonem pobírají minimální mzdu vyžadovanou danou zemí, ve skutečnosti je však většina jejich mzdy zabavena jako poplatek za jídlo, přepravu a jako jiné poplatky.

Pozornost je věnována dále i problematice včasné identifikace obětí obchodování s lidmi (domácích i zahraničních obětí), protože jenom tehdy, pokud je oběť identifikována, může profitovat ze statusu, který jí náleží, a plně prosazovat svá práva. Identifikace dětských obětí a pomoc jim v přístupu k jejich právům bez ohledu na jejich zemi původu je nezbytná.

Dbát je třeba na dodržení požadavku, aby orgány činné v trestním řízení provedly účinné vyšetřování a dostály tak své pozitivní povinnosti ochrany základních práv obětí obchodování s lidmi. I nadále je třeba věnovat pozornost interpretaci pojmů otroctví, nucená práce a jiné formy vykořisťování a sledovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 4 (zákaz otroctví, nevolnictví a nucené práce) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Rok 2020 je zcela jedinečný s ohledem na výskyt pandemie COVID-19. Konkrétní či specifické vlivy epidemie COVID-19 na trestnou činnost, a to i na obchodování s lidmi, lze prozatím pouze odhadovat. Zatím nejsou žádné poznatky o možném vlivu COVID-19 na metody jednání pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, nelze však vyloučit, že tomu bude až v důsledku druhé intenzivnější a dlouhodobější vlny COVID-19 z druhé poloviny roku 2020 a počátku roku 2021, a že tyto případy vyjdou najevo až v budoucnu.

I za mimořádné situace, jakou je pandemie COVID-19, je nezbytné analyzovat výskyt nových trendů v kriminalitě spáchaných za tohoto stavu, zaměřit pozornost na účinný postih pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, jakož i na poskytnutí ochrany obětem této trestné činnosti.

Dne 11. 2. 2020 Rada Evropy zveřejnila závěrečnou zprávu výboru GRETA z prvního hodnocení České republiky při naplňování Úmluvy o opatřeních proti obchodování. Zpráva pozitivně hodnotí, že Česká republika učinila řadu důležitých kroků v boji proti obchodování s lidmi. Na straně druhé však vyzývá české orgány, aby posílily identifikaci obětí obchodování s lidmi, zajistily účinný přístup obětí k odškodnění, zajistily dodržování ustanovení o netrestání obětí obchodování s lidmi za jejich zapojení do nezákonných činností v tom rozsahu, ve kterém k němu byly donuceny v souladu s článkem 26 Úmluvy o opatřeních proti obchodování s lidmi a v neposlední řadě posílit účinnost vyšetřování a stíhání s cílem zajistit přiměřené a odrazující tresty za trestné činy obchodování s lidmi u všech forem vykořisťování. Zpráva byla publikována na Extranetu státního zastupitelství.

g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)

135

osob stíháno za
nenávistné
trestné činy

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z *tab. II/5 a II/5a*. V roce 2020 bylo celkem pro tyto trestné činy stíháno (konáno zkrácené přípravné řízení) **135** osob (-22) a obžalováno (podán návrh na potrestání) na **115** osob (-29). Oproti předcházejícímu roku tedy došlo opětovně k poklesu, nutno však vzít v úvahu, že v roce 2018 byl naopak zaznamenán nárůst, takže absolutní hodnoty stíhaných i obžalovaných osob se vrátily k trendům vývoje z předcházejících let.

Z údajů policejní statistiky plyne, že v roce 2020 bylo Policií ČR zjištěno **134 (-36)** trestných činů s extremistickým podtextem. Z těchto trestných činů bylo objasněno 45,5 %, tj. 96 trestných činů (v roce 2019 to bylo 56,5 %, tedy 96 trestných činů).

Ani pro rok 2020 nebyl charakteristický výraznější přeliv do kategorie zkráceného přípravného řízení (jak tomu bylo např. v roce 2013). Tehdy se nabízela úvaha, že trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek jsou stále více vyřizovány v jednodušší formě řízení, kterou představuje zkrácené přípravné řízení, tak tomu ale dnes už zjevně není. V roce 2020 bylo konáno zkrácené přípravné řízení u **22** osob (-6) a na **17** osob (-10) byl podán návrh na potrestání.

Nejčastějšími delikty byly v roce 2020 projevy sympatií k nacistickému hnutí, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg Heil“ či „Heil Hitler“, jakož i distribuce závadových předmětů s nacistickou symbolikou. Obecně pokračuje trend nárůstu počtu nenávistných trestných činů páchaných prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, a to zejména v podobě komentářů na sociálních sítích zaměřených proti menšinám, potažmo aktuálně proti politikům v reakci na restriktce doprovázející nouzový stav. V řádech jednotek se objevily též případy fyzických útoků na menšiny, ale i příslušníky „majoritního etnika“. Ani v roce 2020 však nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Ve dvou trestních věcech extremistického charakteru, které byly v přípravném řízení odloženy podle § 159a odst. 1 věty první trestního řádu, učinilo NSZ podnět k výkonu dohledu, resp. v rámci kontroly skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství bylo dozorovému státnímu zástupci uloženo, aby bylo v trestním řízení pokračováno. Druhý postup byl užít v mediálně známém případě prodeje předmětů s profily nacistických pohlavárů (hrnků, triček apod.) vydavatelstvím Naše vojsko, kdy byl NSZ zaujat názor, že i stávající právní úprava umožňuje postih daného jednání, přičemž v současné době se věc nachází na konci vyšetřování s návrhem policejního orgánu na podání obžaloby. V Poslanecké sněmovně navíc probíhá legislativní aktivita ohledně kriminalizace výroby, distribuce a veřejného zpřístupnění díla s vyobrazením hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (tisk 624 Poslanecké sněmovny, který je aktuálně opětovně projednáván po vrácení Senátem; byl Poslaneckou sněmovnou schválen).

Ve vztahu k extremismu lze poukázat také na případ D. K., jehož odsouzení pro zločin založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka bylo v roce 2020 potvrzeno i NS. Uvedeného zločinu se dopustil tím, že na veřejně přístupném facebookovém profilu prezentoval symboly teroristických organizací Kavkazský emirát a Islámský stát.

Ze zajímavých trestních kauz nenávistného charakteru lze zmínit jednání příslušníka bezpečnostního sboru, který na svém veřejně přístupném facebookovém profilu opakovaně publikoval hanobící výroky proti islámu, muslimům a muslimským migrantům. Soudy nižších stupňů byla věc postoupena do přestupkového řízení, proti čemuž brojil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím

dovolání, v němž argumentoval pro posouzení daného jednání jako přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.

V oblasti trestných činů z nenávisti bylo NSZ v roce 2020 činné v souvislosti se závazky plynoucími z Memoranda o porozumění, uzavřeného v roce 2019 mezi Nejvyšším státním zastupitelstvím, Justiční akademií a Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), o implementaci Programu školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (Program PAHCT).

V tomto směru se nejdříve dne 24. 1. 2020 na půdě NSZ uskutečnilo setkání členů Národní pracovní skupiny pro implementaci PAHCT s Národním styčným důstojníkem pro koordinaci implementace PAHCT, Janem Latou, a hate crime officer pro českou pobočku ODIHR, Viktorem Kundrákem, jehož předmětem byla zejména diskuse o „Učební osnově pro školitele“ jakožto podkladu pro školení lektorů ve dnech 18.–20. 2. 2020. Z oslovených institucí se setkání zúčastnili zástupci Nejvyššího soudu, Ministerstva vnitra, Úřadu vlády ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Federace židovských obcí v ČR, neziskové organizace In IUSTITIA, o. p. s., a Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity.

V návaznosti na uvedené setkání proběhlo ve dnech 18.–20. 2. 2020 v prostorách Justiční akademie v Kroměříži „Školení školitelů – Školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (PAHCT)“, jehož cílem bylo zaškolení budoucí lektory čtyř navazujících školení pro státní zástupce specializující se na stíhání trestných činů z nenávisti. Lektory tohoto úvodního školení byli Viktor Kundrák a Juha-Mikko Hämäläinen (státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Helsinkách). Účastníky školení byli státní zástupci z NSZ, jakož i státní zástupci z jednoho krajského a 5 okresních státních zastupitelství, vedoucí oddělení extremismu Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, zástupkyně neziskové organizace In IUSTITIA, o. p. s., a zástupce Kanceláře veřejného ochránce práv.

S ohledem na omezení spojená s nouzovým stavem se v průběhu roku 2020 podařilo realizovat pouze jedno z plánovaných čtyř školení pro státní zástupce specializující se na stíhání nenávistných trestných činů, které proběhlo v termínu 10.–11. 3. 2020 pro státní zástupce z obvodu působnosti MSZ v Praze a KSZ v Praze. Konání zbývajících tří seminářů bylo přesunuto na rok 2021, kdy ve dnech 25.–26. 3. 2021 proběhlo školení pro širší odbornou veřejnost z řad soudců, státních zástupců, jejich asistentů a čekatelů.

V oblasti **teroristických trestných činů** se v roce 2020 nepatrně snížil počet vedených trestních řízení na **66** ze 74 řízení v roce 2019. Podstatně však stoupl počet trestních věcí, které se nacházejí ve stadiu řízení před soudem (z 6 na 25), jakož i pravomocně odsouzených obviněných (z 2 na 18) a zároveň významněji klesl počet věcí nacházejících se ve fázi prověřování (ze 43 na 15). Z hlediska kategorií těchto trestních věcí vzrostl počet verbálních trestných činů spočívajících ve vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f trestního zákoníku.

V rámci aktivit vedoucích k teroristickému útoku lze prvně zmínit mediálně známý případ tří odsouzených, a to S. S. stíhaného pro financování a podporu teroristických aktivit svého bratra O. S. a jeho manželky F. H. (těchto dvou stíhaných jako uprchlých), pro které byl odsouzen k 10 letům trestu odnětí svobody, jeho bratr O. S. k 11 letům trestu odnětí svobody (u tohoto obviněného ještě probíhá řízení o dovolání) a F. H. k 6 letům trestu odnětí svobody. Pro financování teroristických aktivit z území ČR byl pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody také M. Y. A. S., který finančně podpořil zapojení svého syna W. M. Y. A. S. do bojů na straně tzv. Islámského státu, na nějž byla v mezidobí též podána obžaloba.

Z tzv. **zahraničních bojovníků**, kteří se zapojili do bojů proti Ukrajině, bylo NS potvrzeno podmíněné odsouzení pro pokus přečinu služby v cizích ozbrojených silách podle § 321 odst. 1 trestního zákoníku v další mediálně zmiňované kauze obviněného E. E. Jiné právní posouzení zapojení se do bojů na straně tzv. Doněcké lidové republiky bylo přijato KS v Českých Budějovicích a potvrzeno VS v Praze, jejichž rozsudky byl obviněný P. K. uznán vinným zločinem účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 1. 2017), pro nějž byl odsouzen k tříletému trestu odnětí svobody. Se shodnou právní kvalifikací byl nepravomocně odsouzen zahraniční bojovník na území východní Ukrajiny i MS v Praze.

V rámci verbálních teroristických trestných činů výhrůžného charakteru došlo v roce 2020 k pravomocnému odsouzení pro zločin vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f odst. 1 trestního zákoníku toliko v jedné trestní věci, která v loňském roce také napadla. Jde o případ výhrůžných telefonátů ohledně spáchání bombových útoků v prodejnách Kaufland, v němž byla rozsudkem Krajského soudu v Ostravě schválena dohoda o vině a trestu, kterým byl obviněný odsouzen mj. k trestu odnětí svobody v trvání 3,5 roku a ochrannému léčení protialkoholnímu. V další trestní věci podal státní zástupce odvolání pro nesouhlas s právní kvalifikací užitou MS v Praze ohledně jednání spočívajícího v účasti obviněného na telefonátech Policii ČR, Ministerstvu vnitra, nemocnicím a dalším subjektům v ČR i SR, které měly vyvolat zdání propojení s teroristickou skupinou.

V neposlední řadě došlo v roce 2020 k procesnímu posunu v řadě trestních řízení vedených pro zločin podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku v souvislosti s internetovým schvalováním teroristického útoku (zejména útoku na Novém Zélandu, potažmo útoku na české občany v Afghánistánu). Nově ve vztahu k této trestné činnosti napadly tři trestní věci, zatímco v 10 věcech došlo k pravomocnému odsouzení a uložení podmíněných trestů odnětí svobody za užití § 58 odst. 1 trestního zákoníku, kterýžto postup byl akceptován i ze strany NSZ, potažmo po prohlášení viny ve smyslu § 58 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. V dalších 5 věcech probíhá řízení před soudem, přičemž v některých případech došlo ze strany VS v Praze k vrácení věci soudu prvního stupně z důvodu vyhovění námitkám státního zástupce o vhodnosti užití právní kvalifikace podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku.

Stran aktivit státního zastupitelství v oblasti boje proti terorismu byla v listopadu 2020 uspořádána pravidelná porada (vzhledem k opatřením nouzového stavu jen jedna a videokonferenčně), jíž se účastnili státní zástupci specializující se na problematiku terorismu na krajských a vrchních státních zastupitelstvích, jakož i státní zástupci NSZ, kteří shodně uvedli, že zatím dochází k odsouzení osob obžalovaných z trestných činů teroristického charakteru, ač někdy pro mírnější právní kvalifikaci. V odpolední části setkání vystoupili se svými příspěvky specialisté z Bezpečnostní a informační služby, Národní centrály proti organizovanému zločinu, Generálního ředitelství Vězeňské služby, Probační a mediační služby, Ministerstva vnitra, Českého vysokého učení technického a Masarykovy univerzity.

h) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)

2 664 osob
stíháno za trestné
činy podle § 283
trestního zákoníku

V roce 2020 byl zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, stejně jako v roce 2019, pokles, a to na **2 664** stíhaných osob a **2 430** obžalovaných osob. Také u dalších drogových trestných činů nastal pokles počtu osob stíhaných i obžalovaných. Podrobnosti plynou z *tab. II/7*.

Podle **VSZ v Olomouci** období epidemie COVID-19 změnilo v roce 2020 i nelegální drogové trhy. Na významu nabyly nekontaktní formy distribuce a mezinárodního obchodu, role otevřeného i skrytého internetu a zásilkových služeb. Dochází k masivnějšímu zneužívání psychoaktivních léčivých přípravků a prolínání nelegálního obchodu s nimi s tradičními drogovými komoditami. Navzdory úbytku registrované kriminality nelze usuzovat na pokles aktivit spojených s nelegálními drogami.

Podle **KSZ v Praze** příčiny výrazného snížení počtu osob, proti kterým bylo v roce 2020 vedeno trestní stíhání pro trestný čin podle § 283 trestního zákoníku a které byly následně postaveny před soud, lze spatřovat jednak ve vnějších podmínkách života společnosti, vytvářejících v době epidemie COVID-19 nevhodné podmínky pro páchaní tohoto druhu trestné činnosti (omezení pohybu osob v rámci ČR i ve vztahu k cizině, který je nezbytný jak pro zajištění zdrojů pro výrobu drog, tak zejména pro jejich distribuci a odbyt, což souvisí také s provozem různých zařízení pro konání hromadných akcí, koncertů, barů a restaurací apod.), jednak v omezení činnosti orgánů činných v trestním řízení, a to konkrétně policejních orgánů při odhalování tohoto druhu trestné činnosti z důvodů redukce počtu policistů reálně vykonávajících službu (karanténa, střídání směn apod.), omezení kontaktů a s tím spojeného operativního šetření při pronikání do prostředí apod.

Z důvodu uzavření hranic a problematičtějšího opatření léků obsahujících pseudoefedrin se výrazně zvýšila cena zejména pervitinu, kdy se 1 gram často prodával i za částku 3.000 Kč (za běžné situace se cena pro koncového uživatele pohybovala kolem 1.000 Kč).

KSZ v Brně vychází z toho, že drogovou trestnou činnost se stále méně daří odhalovat doposud osvědčenými postupy, když zejména výtěžnost odposlechů se stává stále palčivějším problémem. Komunikace mezi pachateli se přesouvá do jiných virtuálních komunikačních prostředků, které není problém si obstarat v dnešní technologické době, nebo dochází k velmi rychlé výměně pachatelů užívaných SIM karet a telefonů. Byl také zaznamenán významný příklon k zneužívání tvrdých drog, zejm. pervitinu. Pachatelé trestné činnosti, stejně jako konzumenti se v zásadě rekrutují z ustálené uživatelské či prodejní komunity.

KSZ v Hradci Králové poukazuje i přes epidemii COVID-19 na nárůst případů výskytu narkotik ve věznicích, a to i vazebních, kdy např. i obviněný, který byl ve vazbě pro drogovou trestnou činnost, měl k dispozici narkotika, ale i případ, kdy pachatel odsouzený pro nedovolený obchod s drogami, organizoval doručování a prodej drog ve věznicích.

KSZ v Ústí nad Labem zmiňuje trestní věc evidovanou u **OSZ v Litoměřicích**, kdy byla podána obžaloba na skupinu tří obviněných, kteří kromě „klasické“ distribuce pervitinu uživatelům, se pokusili po předchozí dohodě a rozdělení úkolů předat pervitin odsouzenému do výkonu trestu tak, že napustili list papíru metamfetaminem, usušili, napsali na něj text a odeslali do věznice, kde byl dopis zadržen, aniž by byl odsouzenému předán.

ObSZ pro Prahu 1 uvádí, že nadále aktuální problém tohoto typu trestné činnosti představuje problematika prodeje fragmentů tablet substitučních léků jako je např. Subutex či Subuxone. Centrum Prahy, především Václavské náměstí, Vrchlického sady a přilehlé okolí, je v drogové komunitě vyhlášeným místem, kde si lze tyto léky nelegálně opatřit. Centrum hlavního města se v době epidemie onemocnění COVID-19 stalo jedním z hlavních míst, kde se tyto drogy na ulici prodávaly. Ostatně tento zvýšený jev byl předmětem zájmu též novinářů. K odhalování této trestné činnosti nepochybně přispělo i zřízení nového 11. oddělení obecné kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování Obvodního ředitelství policie Praha I, které se především zaměřuje na vyhledávání trestné činnosti v samém centru hlavního města. Ve všech těchto věcech, které byly soudu předloženy s obžalobou nebo návrhem na potrestání, soud rozhodl o vině pachatelů, tj. oproti předchozímu roku nedošlo k žádnému postoupení takovéto věci na přestupek.

ObSZ pro Prahu 6 zaznamenává z posledních trestních věcí stran drogové trestné činnosti změnu, kdy od velkopěstíren konopí (více set kusů až tisíce rostlin pěstovaných pro dosažení maximálního výnosu koncového produktu marihuany za pomoci pokročilých agrotechnologií), které zřizovaly především osoby vietnamské a srbské národnosti, dochází k přesunu této problematiky k domácímu obyvatelstvu s pěstováním rostlin v „homeboxech“ v řádu desítek rostlin za jeden pěstební cyklus. Výsledný produkt je pak z části konzumován samotným výrobcem a z části distribuován komunitě.

Jinak převažuje zejména distribuce drogy pervitin (ve většině případů bez zjištění zdroje, resp. varny), a domácí pěstírny. Poměrně častým případem byly též záchyty narkotik při silničních kontrolách. Byl zaznamenán nový trend obhajoby pachatelů o koupi marihuany jako CBD konopí, k čemuž pachatelé někdy dokonce předkládají údajné certifikáty o CBD konopí. Byly zaznamenány poznatky o výjezdech osob z kraje zejména do Prahy, kde mají fungovat tzv. CBD automaty.

V obvodu **KSZ v Brně** se nově objevila i amfetaminová pasta, která byla objednaná z ČR v Nizozemí, a zajištěná v Německu. Tato pasta má vysokou čistotu a obsah účinné látky tvoří 70–80 %, vlivem čehož hrozí riziko možného předávkování.

V obvodu **KSZ v Ostravě** se zformovaly organizované skupiny na pomezí ČR, Polska a Slovenské republiky, a to především vlivem snadné dostupnosti léčiv (prekurzorů) pro výrobu pervitinu v Polsku. V tomto ohledu zůstávala nadále problematickou otázkou nedostatečná legislativa, regulace a zejména postižitelnost získávání pseudoefedrinových přípravků v Polsku, kde na rozdíl od ČR bylo i v průběhu roku 2020 možno bez větších problémů získat tyto přípravky ve značném množství. Nedošlo ani k úbytku nelegální výroby pervitinu po uzavření hranic s Polskem v důsledku epidemie COVID-19, a Polsko tak zůstalo nadále hlavním zdrojem léků pro jeho výrobu, přičemž výroba dané látky byla zaznamenána ve stejném rozsahu jako v předchozích letech. U **OSZ v Novém Jičíně** je vedeno trestní stíhání pro trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku, jehož se měl dopustit obviněný tím,

že kromě výroby extraktu THC pod názvem „Fénixovy slzy“ a dovozu LSD z Portugalska, vyráběl odvar z liány známé pod názvem „Ayahuasca“, obsahující tzv. harmalové alkaloidy s účinnou látkou dimethyltriptamin. Látka má psychedelické účinky, po jejím užití dochází ke změně smyslového vnímání, zejména vizuálního, ke změně vnímání času, myšlení a kognitivních funkcí a může vyvolávat vybavování různých vzpomínek. Trestní řízení v této věci dosud není ukončeno.

Rovněž v roce 2020 pokračovala příznivá situace zcela stabilní právní úpravy, neboť nedošlo ke změně primárních trestněprávních norem upravujících trestní odpovědnost pro drogové trestné činy. Stabilitu právní úpravy pak podtrhuje i skutečnost, že nedošlo ani ke změně zákona č. 167/1968 Sb., o návykových látkách. Nicméně do legislativního procesu v roce 2020 zamířila novela tohoto zákona, která zejména podrobněji upravuje administrativu spojenou s produkcí léčivého konopí. Do konce roku 2020 však nebyla přijata Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.

Stejně jako v roce 2019, ani v roce 2020, nebyl nijak dotčen seznam návykových látek. To však na druhou stranu neznamená, že by se další nové psychoaktivní substance, doposud právně neregulované, mezi uživateli neobjevovaly. V průběhu roku tak bylo jak v České republice, tak i v rámci Evropské unie zaznamenáno několik dalších psychoaktivních látek, které budou podrobněji vyhodnoceny a popřípadě zařazeny na seznam omamných a psychotropních látek v budoucnu. Případné rozšíření seznamu návykových látek je přitom možno uskutečnit poměrně flexibilně díky tomu, že tento seznam je v současnosti upraven formou přílohy k nařízení vlády, nikoli již v příloze zákona. V této souvislosti NSZ eviduje i případ projednávaný KS v Ostravě, v němž došlo k fatálnímu následku v důsledku distribuce syntetického cannabinoidu „MDMB-CHMICA“.

Bohužel i v roce 2020 přetrvávala nejistota aplikační praxe státního zastupitelství v důsledku závěrů vyplývajících z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16. Toliko pro rekapitulaci lze shrnout, že podle tohoto rozhodnutí léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekursorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekursorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekursor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. Tento právní závěr by přitom mohl mít podstatný dopad na českou trestněprávní aplikační praxi, která doposud vycházela z judikatorního rozhodnutí NS ze dne 9. 11. 2011 sp. zn. 8 Tdo 1363/2011, které naopak takové léčivé prostředky podřazuje pod pojem prekursor, pokud z nich lze takový prekursor extrahovat „snadno dostupnými a hospodárnými prostředky“. Do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie bylo nedovolené nakládání s léčivými přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin právně posuzováno jako nakládání s prekursory, tj. zpravidla jako (přísnější) trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Pokud se naznačený právní závěr Soudního dvora Evropské unie dále prosadí v české trestněprávní praxi, totožné jednání bude nutno v řadě případů právně posoudit jako (mírnější) trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku, neboť takové léčivé přípravky by bylo nadále třeba považovat „pouze“ za tzv. „jiné prostředky určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“.

Pokud jde o aplikační praxi v oblasti drogových trestných činů, lze v současnosti považovat judikaturu zejména NS v podstatě za zcela ustálenou a v praxi nižších soudů za obecně respektovanou.

Bez vážnějších obtíží se v praxi uplatňuje pojetí trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku za určitých okolností jako trestného činu trvajících. Předpokladem takového pojetí je zjištění, že jednání obviněného představuje souvislý děj, v němž nelze vysledovat žádné dělící momenty, pro které by se takové jednání rozpadalo na jednotlivé dílčí útoky pokračujícího trestného činu. Takovým pojítkem může být např. kontinuální proces výroby, popřípadě naplnění znaku „přechovávání pro jiného“ apod. V roce 2020 pak byla vydána dvě rozhodnutí NS, která se podrobněji zabývají výkladem situací, pokud jeden pachatel páchá souběžně trestnou činnost v České republice a v zahraničí, kde je pro takovou trestnou činnost i odsouzen. NS pak nedovodil v takových případech porušení zásady ne bis in idem (k tomu srov. rozhodnutí NS sp. zn. 11 Tdo 1421/2019 a sp. zn. 11 Tdo 851/2020).

Při praktické aplikaci § 283 trestního zákoníku se již neobjevují žádné nejasnosti při výkladu jednotlivých hranic rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, tj. konkrétně většího, značného a velkého rozsahu. Praxe se tak zcela ustálila na tzv. propočtu desetinásobkem od výchozí hodnoty množství většího než malého. Konkrétní aplikace daného typu

rozsahu tak v praxi může působit obtíže výhradně v rovině skutkové, resp. důkazní, nikoli však v rovině právního posouzení.

Pouze v rovině polemické se objevují pochybnosti o vzájemném vztahu celkového objemu substance obsahující konkrétní typ omamné nebo psychotropní látky a konkrétního objemu čisté báze této látky. Judikatorně byl uvedený vztah již bez jakýchkoli pochybností vyřešen a v praxi orgánů vymáhajících právo se již nedostatky v tomto směru neobjevují. Stabilita judikatury však zároveň neznamená, že by v roce 2020 nebyla zaznamenána některá důležitá rozhodnutí NS.

V rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 914/2020 NS výslovně formuloval závěr, že odlišnou povahu jednotlivých typů drog již zohledňuje konkrétní nastavení vlastního množství většího než malého. Tento závěr je odpovědí na časté zdůrazňování povahy marihuany jako tzv. měkké drogy, kteréžto dělení se v rovině právní uplatňuje pouze v případě nakládání s drogami pro vlastní potřebu (srov. § 284 a § 285 trestního zákoníku). V případech většího rozsahu mnohem závažnějšího jednání podřazeného pod § 283 odst. 2 a 3 trestního zákoníku je pak takové rozlišení již náležitě zohledněno právě v benevolentnějším nastavení objemu marihuany, jakožto drogy často vnímané jako drogy tzv. měkké.

Další zajímavé rozhodnutí reflektuje souvislosti spojené s legálním využíváním terapeutických vlastností konopí ve spojení s jeho individuálním dovozem. NS tak ve věci vedené pod sp. zn. 11 Tdo 959/2020 dovedl, že pokud pachatel doveze pro vlastní potřebu léčebné konopí, je třeba pečlivě zvážovat společenskou škodlivost takového jednání i tehdy, pokud pro takový individuální dovoz nedodrží formální postup.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2020 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. Palčivým problémem zůstává přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, zejména produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a Rakouska.

Česká republika však nezůstává ušetřena ani světových trendů spočívajících v přesunu organizované drogové trestné činnosti do prostředí internetu, zejména jeho skrytých struktur, tzv. darknetu. Právě tento trend má za důsledek vzrůstající počet záchyťů přeshraničních zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky, což souvisí s tím, že elektronicky uzavřený drogový obchod je třeba vždy završit fyzickým dodáním takové látky odběrateli. S tím jsou spojeny určité praktické obtíže například pro určení místní příslušnosti policejního orgánu a státního zastupitelství. V této souvislosti je i činné Nejvyšší státní zastupitelství, neboť v návaznosti na závěry NS vyplývající z jeho rozhodnutí sp. zn. 15 Td 10/2018 je třeba náležitě posoudit již v přípravném řízení místní příslušnost konkrétního státního zastupitelství.

Stejně jako jiné oblasti, i drogovou trestnou činností a boj proti ní ovlivnila v roce 2020 zcela zásadně pandemie onemocnění COVID-19 a s ní spojená omezující opatření. Právě v důsledku faktického omezení kontaktů mezi lidmi a zvýšené činnosti bezpečnostních složek lze předpokládat ještě intenzivnější přesun sjednávání drogových obchodů do virtuální sféry. S nárůstem drogové kriminality na internetu souvisí jednoznačný trend nárůstu zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek zasílaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb. V takových případech je přítom samozřejmostí i přeshraniční prvek, zejména v rámci volného pohybu zboží na území Evropské unie. Problematice systémově narůstajícího dovozu a průvozu omamných a psychotropních látek a jedů se na analytické bázi i nadále věnuje NSZ. V návaznosti na tyto aktivity byl s účinností od 1. 10. 2020 jmenován zástupcem národního korespondenta pro boj proti drogové a farmaceutické kriminalitě a pro trestnou činnost ve zdravotnictví Mgr. Tomáš Foldyna, vedoucí oddělení metodického analytického a legislativního odboru NSZ.

V roce 2020 byly v důsledku pandemie bohužel značně utlumeny dosavadní intenzivní mezinárodní kontakty s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami. V roce 2020 tak byl boj proti drogové přeshraniční kriminalitě předmětem mezinárodního jednání na úrovni vedení soustavy státního zastupitelství a generální prokuratury Rakouska ve Vídni v lednu 2020, tj. ještě před propuknutím celosvětové pandemie.

Pozastavena byla vícestanná metodická expertní spolupráce v rámci projektu „CO3DIL“, financovaného z prostředků Evropské komise. Nicméně i nadále je tento program platformou pro úzkou operativní spolupráci a komunikaci jednotlivých represivních složek, a to jak v rámci Evropské unie, tak i zemí sousedících. Stejně tak nadále pokračuje, zejména za použití prostředků dálkové komunikace, mezinárodní spolupráce v konkrétních věcech, včetně vícestanné spolupráce zastřešované agenturou Evropské unie pro mezinárodní justiční spolupráci Eurojust.

Epidemická situace nepříznivě ovlivnila rovněž konání vzdělávacích akcí a vícestranných či meziresortních porad, jednání či konferencí. V roce 2020 se tak neuskutečnily některé úspěšné aktivity z let minulých (zejména tradiční výroční mezinárodní konference pořádaná Národní protidrogovou centrálou, pravidelná výroční porada drogových specialistů v obvodu VSZ v Praze). Nicméně lze předpokládat obnovu těchto aktivit, jakmile to umožní epidemiologická situace.

i) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2020 celkově stíháno (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) **20 149** osob (v roce 2019 20 538 osob, v roce 2018 18 505 osob), šlo tedy o pokles tohoto ukazatele oproti roku 2019 o 1,9 % (o rok předtím šlo o vzestup o 11 %). Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 693** osob (v roce 2019 na 18 885 osob, v roce 2018 na 16 844 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **92,8 %** (v roce 2019 92 %, v roce 2018 91 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito celkem u 1 337 osob, **-166**, -194 oproti roku 2018). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2020 proti **78,5 %** (v roce 2019 rovněž proti 78,5 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

29,7 %
celkové kriminality
připadá na trestné
činy v dopravě

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2020 **29,7 %** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2019 činil tento podíl 26,6 %, v roce 2018 24,1 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčetnějších trestných činů. V roce 2020 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení 10 788 osob (-114 oproti roku 2019, ale +479 oproti roku 2018), v roce 2020 se jednalo o 15,90 % ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení (+1,80 % oproti roku 2019, +2,63 % oproti roku 2018).

Aplikační praxe se na limitních hodnotách návykových látek u trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu) dlouhodobě nebyla schopna shodnout.

Stanovisko trestního kolegia NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 (č. 2/2020 Sb. rozh. tr.) prakticky vyřešilo aplikační problémy týkající se řízení motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, na něž se poukazovalo v předchozích zprávách o činnosti.

Ve stanovisku se konstatuje, že řidič se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, pokud řídí motorové vozidlo po užití jiné návykové látky než alkoholu, jejíž koncentrace v krevním séru dosáhne nejméně níže uvedených hodnot: 10 ng/ml Delta-9-tetrahydrokanabinolu (9-THC), 150 ng/ml Methamfetaminu, 150 ng/ml Amfetaminu, 150 ng/ml 3,4-Methylendioxyamfetaminu (MDMA), 150 ng/ml 3,4-Methylendioxyamfetaminu (MDA), 75 ng/ml Kokainu, 200 ng/ml Morfinu.

Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou.

Ke zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, pro účely trestního řízení však bude nezbytné přistoupit zejména tehdy, bude-li a) přicházet v úvahu odlišná právní kvalifikace skutku závislá na posouzení otázky přičetnosti (např. trestný čin opilství podle § 360 trestního zákoníku z důvodu řidičem zaviněné nepřičetnosti způsobené užitím návykové látky), nebo b) třeba řešit otázku závislosti řidiče na návykových látkách v souvislosti s možností uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení, nebo c) zjištěno současné užití jiné návykové látky a alkoholu a závěr, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, nebude odůvodněn již zjištěnou hladinou alkoholu v jeho krvi nebo hodnotou koncentrace jiné návykové látky v jeho krevním séru, popřípadě d) potřeba psychiatrického zkoumání řidiče odůvodněna jinými skutečnostmi (např. nestandardním chováním řidiče neodpovídajícím zjištěné menší koncentraci návykové látky apod.).

Na podkladě stanoviska trestního kolegia NS byla **KSZ v Ostravě** vypracována pro okresní státní zastupitelství v obvodu jeho působnosti jednotná pravidla k postupu v případech, kdy hodnota návykové látky u řidičů bude vyšší, než jsou limitní hodnoty stanovené nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou látkou, avšak nižší, než vyplývající z hodnot stanovených stanoviskem NS.

Pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, byl v návaznosti na stanovisko novelizován pokynem obecné povahy NSZ č. 3/2020, který nabyl účinnosti dnem 7. 12. 2020.

Přijetí stanoviska NS považuje NSZ za odpovídající řešení pro sjednocení dosavadní nejednotné aplikační praxe. Aby postup státních zástupců byl souladný s citovaným stanoviskem, mění se i tabulka limitních hodnot v pokynu obecné povahy č. 5/2019, přičemž se dále uvádí, že citovaný pokyn obecné povahy se neváže pouze k řidičům motorových vozidel, ale dopadá obecně i na osoby vykonávající zaměstnání či jinou činnost, při kterých by mohly ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

j) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). *Tab. II/9a* zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). V roce 2020 bylo stíháno pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku **16** osob a obžalováno bylo **6** osob, výskyt ostatních trestných činů spadajících do rámce „tradičních“ trestných činů byl jinak zcela výjimečný, výjimku představuje pouze trestný čin poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti podle § 294 trestního zákoníku (4 stíhané a 3 obžalované osoby) a trestný čin poškození lesa podle § 295 trestního zákoníku (3 stíhané a obžalované osoby).

Pro **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) v roce 2020 bylo stíháno **46** osob a **41** osob bylo obžalováno, zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **9** osob a návrh na potrestání byl podán na **8** osob.

Ve vztahu k **trestnému činu pytláctví** (§ 304 trestního zákoníku) platí, že stíháno bylo v roce 2020 **9** osob a obžalováno **8** osob, nebyl podán žádný návrh na schválení dohody o vině a trestu, zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **5** osob a návrh na potrestání byl podán na **4** osoby.

Velmi zevrubnou informaci k výskytu a vývoji environmentální kriminality podalo VSZ v Praze.

V roce 2020 ve shodě s trendem předchozích let dominovalo v případech této trestné činnosti týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku. Nová právní úprava účinná od 1. 6. 2020 na základě novelizace trestního zákoníku zákonem č. 114/2020 Sb. se projevila nikoli v počtu stíhaných trestných činů, ale jednak v užití právní kvalifikace trestného činu chov zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a trestního zákoníku v odůvodněných případech, jednak ve volbě navrhaných trestů, kdy je státními zástupci navrhován (a v některých případech byl soudy uložen) trest zákazu držení a chovu zvířat podle § 74a trestního zákoníku. Zaznamenán byl ale signifikantní nárůst případů týrání postřelením, které jsou rovněž většinou bohužel neobjasněny. Případy otrav i postřelení byly zaznamenány i v intravilánu obcí a týkají se také hospodářských zvířat. Přesunutím části těchto případů do intravilánu obcí se zvyšuje riziko poškození zdraví nebo života lidí. Zaznamenány byly rovněž dva případy týrání zvířat nezletilými a mladistvým, ve dvou případech sdílení záběrů na sociálních sítích. Pokračuje trend týrání domácích zvířat spojeného s partnerskými a sousedskými spory.

Ve srovnání s předchozím rokem byl zaznamenán nárůst případů neoprávněného nakládání s odpady, a to jak ve formě nelegální přeshraniční přepravy, tak jiného neoprávněného nakládání s odpady. Je tomu tak i z důvodu většího zaměření orgánů vymáhajících právo na tyto případy (srov. např. v této souvislosti akci Celní správy „Plast“), jednak vyšším počtem případů nelegálního ukládání odpadů nahlášených občany nebo zástupci obcí. Část těchto případů vyžaduje vzhledem ke konstrukci skutkové podstaty podle § 298 odst. 2 trestního zákoníku rozsáhlejší dokazování zaměřené na náklady nutné k odstranění poškození nebo ohrožení životního prostředí, které je třeba vyčíslit znalecky, ale ani v případech věcí kvalifikovaných podle § 298 odst. 1 trestního zákoníku se orgány činné v trestním řízení neobejdou bez spolupráce s Ministerstvem životního prostředí, Českou inspekcí životního prostředí a znalci nebo orgánem poskytujícím odborná vyjádření.

V roce 2020 byla dopracována a vládou schválena Strategie prevence a potírání trestné činnosti související s odpady na období let 2021–2023 a vytvořen mezirezortní pracovní tým, jehož členy jsou státní zástupce NSZ a státní zástupkyně VSZ v Praze. Obdobný pracovní tým byl vytvořen na podkladě Akčního plánu pro potírání nelegálního obchodu s ohroženými druhy živočichů a rostlin do roku 2023. Dlužno ovšem podotknout, že z důvodu pandemie COVID-19 se pracovní týmy prakticky zatím nescházely. Spolupráce s ostatními orgány vymáhajícími právo v dané oblasti tak nadále funguje na bázi osobních kontaktů a neformální výměny informací. Zároveň pokračovala (byť v omezeném počtu akcí s ohledem na pandemii) spolupráce i na vzájemném školení pracovníků. V Justiční akademii proběhl v prosinci 2020 seminář „Trestná činnost proti životnímu prostředí“. V únoru 2020 se uskutečnil na VSZ v Praze „Kulatý stůl k nelegálnímu nakládání s odpady.“

V roce 2020 ukončila svou činnost mezinárodní pracovní skupina projektu LIFE Evropské sítě státních zástupců pro životní prostředí, jíž se účastnila státní zástupkyně VSZ v Praze, a to publikací třetí zatímní zprávy, která se zabývala nápravnými opatřeními, vztahem správního a trestního postihu a náhradou škody. V červenci pak byla publikována Závěrečná zpráva shrnující poznatky a zjištění pracovní skupiny a obsahující doporučení členským státům v oblasti trestního postihu trestné činnosti proti životnímu prostředí. Veškeré zprávy jsou k dispozici v angličtině na stránkách Evropské sítě státních zástupců pro životní prostředí: www.environmentalprosecutors.eu/cross-cutting.

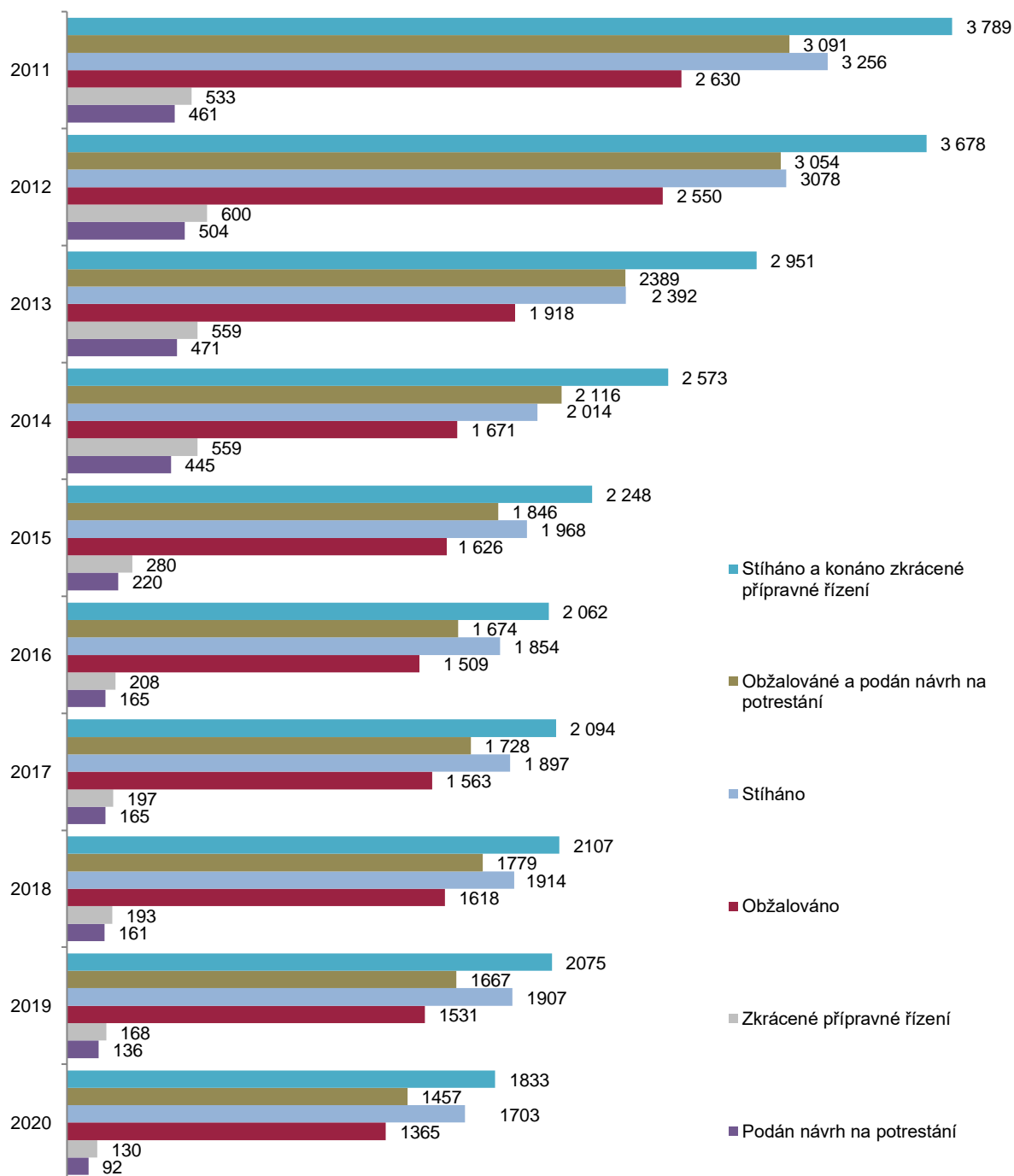
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)

(1) Mladiství (tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d)

U mladistvých dlouhodobě pokračuje trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již v předchozích letech, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď pouze na základě statistických údajů na tuto otázku dát nelze. Jakkoli však v roce 2017, i v roce 2018, se projevila zcela dílčí vzestup počtu mladistvých, kteří čelili trestnímu stíhání nebo zkrácenému přípravnému řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání), v roce 2019 a ještě

více v roce 2020 nastal opětovný pokles obou výše uvedených ukazatelů, takže se plně projevila tendence vývoje z let 2011 až 2016. Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory. Také pro rok 2020 byl charakteristický trend spočívající ve snížení podílu provinění mladistvých vyřizovaných formou zkráceného přípravného řízení.

Počty stíhaných a obžalovaných mladistvých osob

Z hlediska druhu páchané trestné činnosti mladistvých se jako v minulosti jednalo zejména o trestní řízení konaná pro provinění v oblasti majetkové trestné činnosti, včetně poškozování cizí věci podle § 228 odst. 2 trestního zákoníku (sprejerství), zneužívání návykových látek (držení a distribuce drog mezi vrstevníky), mravnostní trestné činy (včetně jednání kvalifikovaných podle § 187 trestního zákoníku, k jejichž páchaní došlo na základě citového vztahu nebo vzájemné náklonnosti mezi osobami věkově blízkými, z nichž jedna byla mladší 15 let) a v menším rozsahu také násilné trestné činnosti, včetně závažné násilné kriminality. Z hlediska způsobu páchaní trestné činnosti mladistvými se nadále výrazně uplatňuje páchaní trestných činů s využitím výpočetní techniky, internetu a sociálních sítí (sexuálně motivovanou trestnou činnost jako např. provinění § 186 trestního zákoníku, nebo šikana v podobě zveřejnění různých skrytě pořízených nahrávek, jednání snižujících důstojnost spolužáků apod., popř. jsou na sociálních sítích publikovány příspěvky, jimiž se pachatel „chlubí“ svým činem a tento prezentuje). Běžné využívání moderních technologií a snadný přístup ke kvalitním technickým zařízením u mladistvých se sociálním zázemím tak nadále vytváří – ve spojení s nižší mírou odpovědnosti a relativní anonymitou pohybu na internetu – podmínky pro páchaní trestné činnosti mladistvých s využitím informačních technologií, a to s předpokládanou vysokou latencí kriminality.

Ani podle počtu obžalovaných **mladistvých** (bez návrhů na potrestání; těch bylo podáno na mladistvé výrazně méně) se charakter trestné činnosti páchané mladistvými nijak výrazně nemění.

V kategorii nejzávažnějších trestných činů bylo obžalováno pro trestný čin (provinění):

- **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **9** mladistvých (pokles o **4**, v roce 2019 se jednalo o 9 mladistvých), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin **3,85 %** (snížení o **4,72 %**),
- **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **158** mladistvých, tedy o **12** méně než v roce 2019, jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2020 **14,30 %** (jde o snížení o **0,47 %**),
- **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **39** mladistvých, jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil **13,22 %**,
- **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **379** mladistvých, o **30** méně než v roce 2019, v předchozích letech se tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000–7 000 mladistvých, v 90. letech, s podílem na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže **5,48 %**, tj. **-1,14 %**.

(2) Děti mladší než 15 let (tab. II/4a)

V kategorii dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 636** osob (v roce 2019 se jednalo o 1 822 osob a v roce 2018 o 1 720 osob). Tedy po dvou letech zde byl zaznamenán opětovně pokles, je otázkou, zda se však nejednalo o jeden z důsledků epidemie COVID-19. Pokles je představován údajem **-10,21 %** (v roce 2019 šlo naopak o vzestup o 5,81 %).

Z hlediska nejčastěji zastoupených druhů trestných činů v celkovém počtu činů jinak trestných, jichž se dopustily děti mladší 15 let, převažovala protiprávní jednání v podobě činů jinak trestných, které naplňovaly znaky skutkové podstaty přečinů, a pouze v menším počtu případů byly evidovány skutky, které naplňovaly znaky skutkové podstaty zločinů. Z hlediska nejčastěji zastoupených druhů trestných činů pak v celkovém počtu činů jinak trestných, jichž se dopustily děti mladší 15 let, jednoznačně převažuje majetková trestná činnost, následují násilné delikty a v menším rozsahu pak byly evidovány drogové trestné činy a sexuálně motivované trestné činy.

S ohledem na poznatky ke struktuře a míře závažnosti činů jinak trestných, spáchaných dětmi do 15 let, je tak nadále aktuální zjištění, že se nezdá jednalo o delikty s typově menším stupněm společenské škodlivosti a v části takto evidované dětské delikvence by s ohledem na povahu jednání a osobu nezletilého postačovala k nápravě a prevenci i jiná opatření nežli opatření ukládaná po provedeném řízení soudem (opatření v rodině, ve škole, aktivita orgánu sociálně právní ochrany dětí). V tomto smyslu se model obligatorních návrhů státního zastupitelství podle § 90 a násl. ZSM může jevit jako formální, neefektivní a nehospodárný, přičemž vhodnou změnou právní úpravy co do kroků navazujících na pravomocné odložení trestní věci z důvodu věku pachatele by byl vytvořen prostor pro to, aby byly k soudu k projednání a přijetí opatření předkládány pouze věci závažnější dětské kriminality, zejména nelze-li nápravy a působení na dítě dosáhnout jinými prostředky. Lze však usuzovat, že zatím je velmi problematické nahrazení této právní úpravy dostatečně účinným

způsobem, jak řešit kriminalitu osob mladších než 15 let, zatím se zjevně nepodařilo nalézt účinné řešení, a proto k legislativní změně dosud nedošlo.

(3) Trestná činnost namířená proti mládeži (tab. II/4f, II/10)

Nadále jedním z nejčastěji se vyskytujících trestných činů je **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), jakkoli také v roce 2020 byl zaznamenán další poměrně výrazný pokles.

Počty trestních řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy						
tabulka II/4f						
Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání	Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259
2018	4 122	3 826	2 944	2 942	7 066	6 768
2019	3 968	3 677	2 662	2 661	6 630	6 338
2020	3 469	3 261	2 228	2 228	5 697	5 489

5 489 osob
postaveno před
soud kvůli
zanedbání povinné
výživy

8,40 % celkové
trestné činnosti
připadá na tento
trestný čin

Jen tento trestný čin se tedy stále podílí z **8,40 %** na veškeré trestné činnosti a z **8,87 %** na počtu osob obžalovaných, což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Změnu měla přivodit novela trestního zákoníku č. 390/2012 Sb., posuzovaná však poněkud rozporuplně (jako omezující možnosti dotčených osob získávat potřebné prostředky na hrazení výživného). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2018, ale jak je zjevné, situace se lepší jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy nežli trestná činnost podle § 196 trestního zákoníku (aniž by se tím tato forma kriminality jakkoli podceňovala). Podrobnosti plynou z *tab. II/4f*. Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

Epidemie COVID-19 nepochybně více ovlivnila četnost případů sexuálního nátlaku páchaných prostřednictvím internetu (nucení k sebeukájení, obnažování a zhotovování intimních fotek a videí). U pachatelů se dílem jednalo jednak o sexuální devianty (pedofilie), ale i pachatele ze sociálně slabých poměrů, kteří se tím snažili opatřit si protiprávně finanční prostředky, udržet si partnera, ale i zvrhle sexuálně experimentovat. Oběťmi byly hlavně děti (dívky), popřípadě ženy ze sociálně slabých poměrů (na dávkách, bez zaměstnání či s dluhy) a zneužívající drogy. Ve většině případů dětské prostituce se na trestné činnosti podíleli jejich rodiče, kteří je využili jako prostředek k získání finančních prostředků.

V obvodu **KSZ v Ostravě** došlo k výraznému nárůstu počtu osob stíhaných pro trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 trestního zákoníku, a to téměř na dvojnásobek. Pachatelé této trestné činnosti využívají výhodu anonymity uživatelů, vystupují pod smyšlenými identitami a objasňování těchto trestných činů je technicky, časově i procesně náročné. Současně jde o virtuální prostředí, které umožňuje poměrně bezpracné a snadné páchaní trestné činnosti na dětech spočívající v navazování kontaktů s dítětem, v konverzaci s dítětem se sexuálním podtextem, v žádostech o online provádění nejrůznějších sexuálních praktik, dále v pořizování fotografií intimních partií a natáčení videosnímků zachycujících intimní partie nebo přímo sexuální akty mající charakter dětské pornografie, následně poskytnutí těchto závadových materiálů dětskou obětí pachateli spojené se zvýšením dalšího nátlaku na dítě.

Za nejzávažnější problém je považován kritický nedostatek soudních znalců z oboru zdravotnictví, odvětví pedopsychiatrie, psychiatrie a zejména sexuologie a odvětví klinické dětské psychologie, případně znalců z oboru školství a kultura, specializace psychologie dětí a mládeže. Není výjimkou, že zpracování posudku trvá v nevazebních věcech 6 až 8 měsíců, ve vazebních věcech 4 až 6 měsíců, přičemž aktuálně jsou již přibíráni soudní znalci z celé ČR. Lze očekávat, že situace se ještě výrazně zhorší po nabytí účinnosti zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, kdy po přechodném období nebudou mít dosavadní zkušení znalci zájem za nově nastavených podmínek pokračovat ve znalecké činnosti.

I) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019) cizinci spáchali **6 350 (- 1 847, -0,6 %)** trestných činů, tedy **8,2 %** objasněných trestných činů. V roce 2020 se z celkového počtu **75 405** trestně stíhaných osob jednalo o **6 367** cizinců, což představuje **8,4 % (- 1755, -10 %)** z počtu stíhaných osob vykazovaných policejní statistikou.

Ze Zprávy v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za rok 2020 vyplývá, že na konci roku 2020 bylo na území ČR evidováno celkem **634 790 (+38 909** oproti roku 2019) cizinců s povoleným pobytem na území ČR s přechodným pobytem delším než 90 dní nebo s trvalým pobytem, což představuje 5,9 % (+0,3 %) z celkové populace ČR.

Cizí státní příslušníci se výrazněji měrou i v průběhu roku 2020 podíleli především na páchaní trestné činnosti na úseku drog. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvláště závažná trestná činnost proti životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na občanech ČR. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti. Cizinci páchají i majetkovou trestnou činnost spáchanou v kyberprostoru (internetové podvody).

U **OSZ ve Žďáru nad Sázavou** byly rovněž zaznamenány případy nelegálního převaděčství vyššího počtu osob najednou, kdy pachatel převezl jako řidič osobního motorového vozidla osm osob irácké státní příslušnosti z Maďarska přes Slovensko na území České republiky v úmyslu umožnit jim

vycestovat do Spolkové republiky Německo, ač věděl, že všechny jím přepravované osoby nemají potřebné doklady pro vstup a pobyt na území České republiky a celého schengenského prostoru.

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti [zjištěno ze Zprávy v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za rok 2020] bylo v roce 2020 pravomocně odsouzeno celkem **4 718 cizinců** (meziročně o 19,2 % méně). Podíl cizinců na celkovém počtu osob odsouzených v ČR dosáhl hodnoty **9,7 %** (-0,5 % oproti roku 2019). Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli státní příslušníci Slovenska (1 458; -245), Ukrajiny (1 103; -262), Polska (317; -37), Rumunska (275; -184) a Vietnamu (207; -36).

Za mimořádnou věc svým rozsahem, náročností a mezinárodním dopadem, lze označit věc, která je vedena na **MSZ v Brně** pod pracovním názvem „VNUK“. Trestná činnost spočívá v tom, že organizovaná skupina pachatelů sídlící v Polsku a Německu telefonicky oslovuje seniory, aby z nich pod lživou legendou vylákala vysoké peněžní částky nebo šperky či zlato. Poškození jsou na území SRN, Polské a České republiky. Dne 16. 11. 2020 byla za Českou republiku podepsána dohoda zakládající společný vyšetřovací tým „Operace Vnuk“, a to mezi vrcholnými orgány veřejné žaloby České republiky, Polské republiky a spolkové země Bavorsko. Cílem společného vyšetřovacího týmu je zmapování a potírání dlouhodobě působící organizované skupiny z Polské republiky zaměřené na seniory pod různou podvodnou legendou, a to ve shora uvedených členských státech. V průběhu roku 2020 se českým orgánům podařilo, za intenzivní podpory českého zastoupení při Eurojustu, získat polské kolegy ke spolupráci na úrovni společného vyšetřovacího týmu. Záměrem je optimalizovat policejní činnost, tj. zajistit maximální připravenost specializovaných policejních útvarů členských států, dále na místě zákroku využít znalostí reálií případu jednotlivých zpracovatelů spisu včetně jejich jazykové výbavy. Tento ojedinělý projekt je organizován Europolem, se kterým je dozorová státní zástupkyně MSZ v Brně v pravidelném kontaktu.

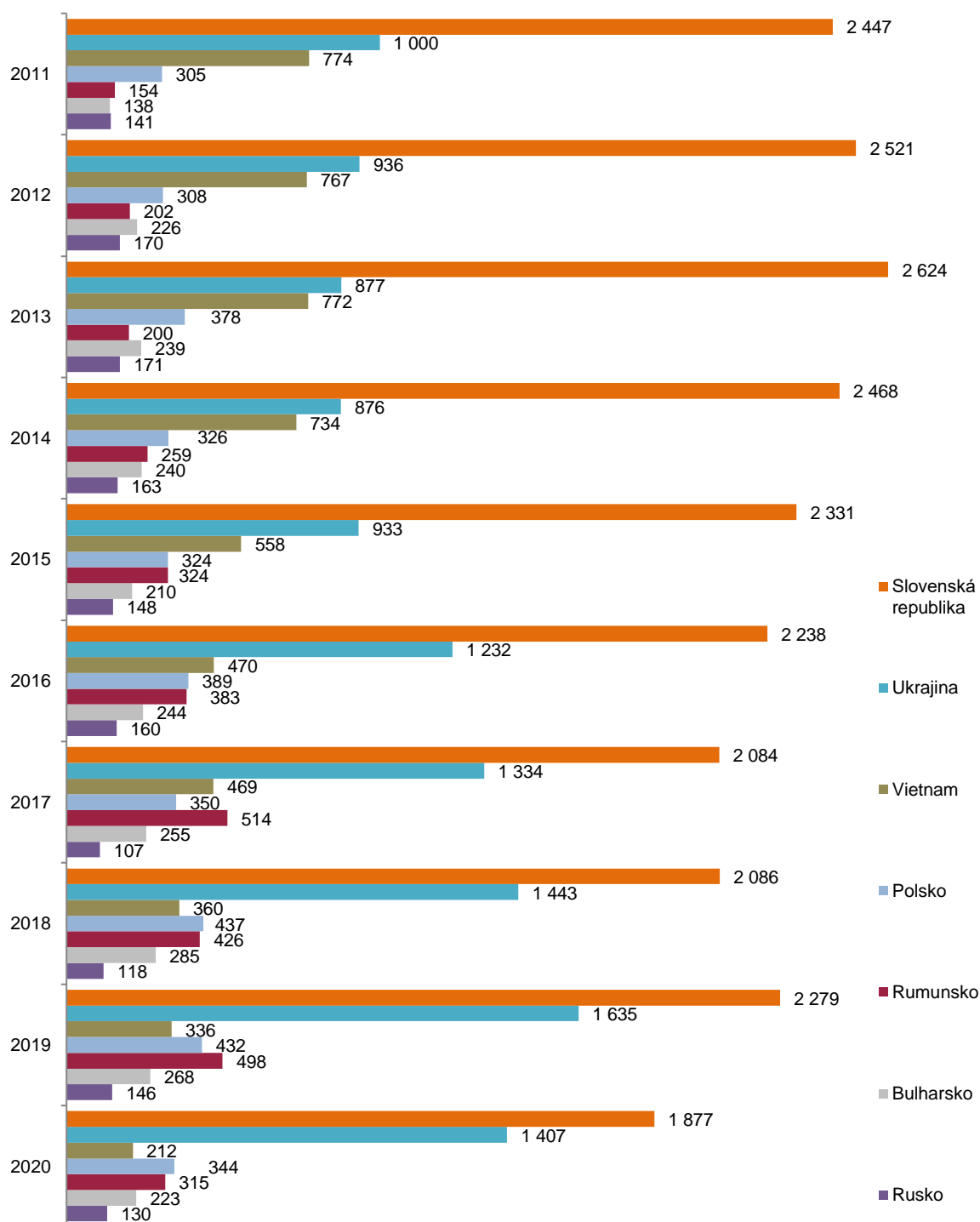
MSZ v Praze konstatovalo, že nastupuje nová vlna mladých pachatelů (ročníky narození 1995 a mladší) v oblasti pašování MDMA, zejména v rámci dovozu z Nizozemí, kdy významnou roli sehrává i DARKNET. V poslední době se objevily případy dovozu katy jedlé, která obsahuje účinnou látku kathinon, jež je uvedena jako psychotropní látka v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, v souladu s § 44c odst. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a dále obsahuje účinnou látku kathin, který je uveden v příloze č. 6, jako látka psychotropní podle shora citovaného nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

ObSZ pro Prahu 1 jako obvod s významným zatížením způsobeným trestnou činností cizinců uvedlo, že v roce 2020 došlo ke snížení podílu pachatelů, cizinců, v obvodu jeho působnosti. Jedná se nepochybně o souvislost s epidemií COVID-19. Po opadnutí epidemie onemocnění COVID-19 a návratu turistů lze důvodně očekávat opětovný výrazný nárůst podílu pachatelů trestné činnosti z řad cizinců.

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, bližší informace plynou z *tab. II/6a*. Nelze dovodit, že by v období posledních let došlo k nějakému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto fenoménu a hrozeb s ním spojených, zejména do budoucna.

Ze **Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku** v roce 2020 (ve srovnání s rokem 2019) plyne, že v roce 2020 bylo zjištěno celkem **7 093 (+1 416, +24,9 %)** osob při nelegální migraci na území ČR. Z tohoto celkového počtu bylo **6 645** osob (tj. 93,7 %) odhaleno při nelegálním pobytu a **448** osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR. V roce 2020 bylo zjištěno při nelegálním pobytu **6 645 (+1 471, +28,4 %)** osob. První místo ve statistice opět obsadili občané Ukrajiny (3 453 osob, tj. 48,7 %). Na dalších místech ve statistice následují občané Moldavska (1 005 osob, tj. 14,2 %), Gruzie (243, tj. 3,5 %), Vietnamu (232, tj. 3,3 %) a Ruska (213, tj. 3 %).

Trestná činnost cizinců (stíhání a konáno zkrácené přípravné řízení)

m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)

U trestné činnosti **příslušníků Policie České republiky** (kde koná prověřování i vyšetřování, stejně tak i zkrácené přípravné řízení, policejní orgán Generální inspekce bezpečnostních sborů), u trestné činnosti příslušníků zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie (u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce), došlo v roce 2020 k vzestupu počtu stíhaných (100; +6) i obžalovaných osob (73; +12). Nárůst se projevil, byť při velmi nízkých absolutních počtech, i ve zkráceném přípravném řízení (5; +2).

Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, avšak u tohoto trestného činu byl zaznamenán pokles na **24** osob (-6 oproti roku 2019 a -11 oproti roku 2018), z toho bylo obžalováno **22** osob (-6 oproti roku 2019 a -10 oproti roku 2018). Také u dalších skutkových podstat nastal trend spočívající v poklesu, např. u trestného činu přijímání úplatku podle § 331 trestního zákoníku s **3** stíhanými (-1 oproti roku 2019 a -3 oproti roku 2018) a **3** obžalovanými osobami (-1 oproti roku 2019 a -3 oproti roku 2018).

VSZ v Praze upozorňuje na to, že i v roce 2020 byla vedena prověřování proti příslušníkům Policie ČR zejména pro tzv. úniky informací z živých trestních řízení. Jednalo se velmi často o neznámé pachatele, když pokračuje trend, kdy prověřování úniků z trestních spisů končí často odložením věci, neboť se nepodaří najít pachatele této trestné činnosti. Bylo vedeno též vyšetřování korupční trestné činnosti policisty, který si měl říci o úplatek ve výši 300.000 Kč za podání informací z trestního řízení osobám, vůči nimž bylo toto trestní řízení vedeno.

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2020

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení

Nadále je velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETR, kdy nová funkce státnímu zástupci zobrazuje jednotlivé kroky policejního orgánu. Tímto způsobem lze vykonávat dozor ve všech trestních věcech fakticky každodenně a online, čímž může činnost policejního orgánu též online korigovat. Dopad lze spatřovat i ve snížení zátěže zaměstnanců kanceláře. Přístup do ETR provozovaného Generální inspekcí bezpečnostních sborů má být realizován v průběhu května 2021. Očekává se také rozšíření dohody o využívání ETR o celní orgány.

V obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** si všichni státní zástupci osvojili provádění prověrek s využitím přístupu do ETR, což bylo velice přínosné v době epidemie COVID-19.

KSZ v Brně vyzdvihuje význam ETR jako předobrazu elektronického spisu právě v době epidemie COVID-19.

KSZ v Ostravě považuje za nutné zopakovat, že k efektivnějšímu vyřizování žádostí o právní pomoc či evropských vyšetřovacích příkazů by nepochybně přispělo též zpřístupnění jednotlivých věcí v informačním systému ETR státním zástupcům, nicméně zatím k žádnému posunu v této oblasti zatím nedošlo.

Ohledně aplikace **zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů**, nevyvstaly žádné zásadní problémy.

KSZ v Hradci Králové hodnotí jako přínosnou novelizaci § 51a odst. 2 trestního řádu, jejímž prostřednictvím se rozšířil okruh poškozených s nárokem na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně z osob mladších než osmnáct let i o ostatní zvláště zranitelné oběti podle § 2 odst. 4 zákona o obětech trestných činů. Ovlivnilo to zejména úspěšnost uplatňovaných nároků na náhradu nemajetkové újmy, které pro ně jejich zmocněnci vyhotovují, protože samy oběti své nároky náležitě odůvodnit nebyly schopny.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když ojedinělá pochybení nadále nelze zcela vyloučit, na druhé straně je zde evidentní dopad epidemie COVID-19.

KSZ v Českých Budějovicích v souvislosti s epidemií COVID-19 zmínilo prodloužení lhůt prověřování v průměru o 10 až 14 dnů. Nadprůměrně dlouhé lhůty prověřování, a to nejen v rámci Jihočeského kraje, nýbrž i z celorepublikového pohledu, jsou z důvodu nedostatečného personálního obsazení. Jde o následek značné fluktuace zpracovatelů a aktuálně i změny v práci na směny v důsledku přijatých proticovidových opatření. Přijatá trestní oznámení včetně vytěžených poznatků jsou ve většině případů policejními orgány šetřeny nejprve v režimu podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. K sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu dochází až po ověření rozhodných skutečností. Pokud policejní orgán věc tzv. založí ad acta, aniž by zahájil provádění úkonů trestního řízení, je tento postup vždy podrobně odůvodněn.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že dozor státního zástupce v přípravném řízení byl s ohledem na vlastní systémová opatření a zejména flexibilitu státních zástupců vykonáván v podstatě

v nezměněném rozsahu i kvalitě, přestože byl prováděn v permanentně epidemiologicky nepříznivé situaci. S ohledem na vývoj epidemie bylo nutno neustále reagovat na různé změny, zejména v rozvrhu práce policejních orgánů v návaznosti na jejich vlastní opatření. Práce z domova neměla na úroveň a kvalitu výkonu dozoru v zásadě vliv.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že z důvodu nařízených protiepidemiologických opatření většina okresních státních zastupitelství v jeho obvodu nekonala pravidelné porady s policejními orgány. Případné nedostatky v postupu policejního orgánu byly řešeny individuálními konzultacemi jednotlivých dozorových státních zástupců v konkrétních věcech a další problematika související zejména s novelizací trestních zákonů byla řešena jen operativními poradami vedoucích státních zástupců s vedením Služby kriminální policie a vyšetřování, které následně uvedenou problematiku řešilo s vedoucími příslušných obvodních oddělení Policie ČR.

KSZ v Hradci Králové zmínilo obtíže v souvislosti se střídáním dvou vzájemně nepropustných skupin zaměstnanců státního zastupitelství a zaměstnanců policejního orgánu, v důsledku čehož byla jejich vzájemná komunikace ztížena a osobní konzultace byly omezeny na nezbytné minimum. Řada naplánovaných úkonů v rámci probíhajících přípravných řízení musela být odložena, mírně poklesla i vzájemná spolupráce se středisky Probační a mediační služby. V důsledku šíření epidemie COVID-19 došlo rovněž k prodloužení lhůt při zpracování vyžádaných znaleckých posudků, i z důvodu onemocnění znalců nemocí COVID-19, jednak pro nemožnost vyšetření osob obviněných, poškozených či svědků, jichž se znalecký posudek dotýkal.

V důsledku šíření epidemie COVID-19 byly téměř po celý rok vyloučeny osobní konzultace, zajištění přítomnosti policistů na pracovišti ke konzultacím nebylo pro státní zástupce dosažitelné, proto docházelo ke konzultacím z domova bez potřebné dispozice trestním spisem, případně prostřednictvím ETR, které není v obsáhlých trestních věcech ideální.

KSZ v Brně a KSZ v Ostravě zmiňují výhrady týkající se činnosti policejních orgánů, která je negativně ovlivňována faktem, že u těchto složek dochází k časté fluktuaci, a to v důsledku nenaplnění počtu policistů, kteří se prověřováním trestné činnosti zabývají s tím, že noví policisté nemají adekvátní úroveň, pokud jde o odborné vzdělání, tudíž dochází k nadměrnému zatěžování státních zástupců neustálými konzultacemi policejních orgánů dožadujících se jejich názoru či schválení zamýšleného postupu.

KSZ v Brně pak poukazuje na skutečnost, že trestní věci hospodářského charakteru jsou stále rozsáhlejší, komplikovanější a sofistikovanější a kladou tak velké časové, ale i odborné nároky jak na policejní orgán, tak dozorového státního zástupce. Časté jsou případy výměny policejních orgánů, kdy zkušený jsou nahrazováni novými kolegy, kteří s danou kriminalitou nemají patřičnou zkušenost, a pak státní zástupce tak musí nahrazovat jejich činnost, případně je zaučovat. Taková situace pak negativně ovlivňuje celkovou délku přípravného řízení, ale i počet neskončených věcí.

VSZ v Praze, pokud jde o **součinnost s policejním orgánem Generální inspekce bezpečnostních sborů**, konstatuje, že součinnostní vztahy mezi Generální inspekcí a státními zástupci jsou na velmi vysoké úrovni, došlo k výraznému zvýšení kvality práce – výstupů Generální inspekce bezpečnostních sborů. Komunikace s vedením GIBS je zcela bezproblémová a lze konstatovat ochotu k řešení případných problémů. Lze tedy konstatovat výrazné zlepšení součinnosti a spolupráce mezi Generální inspekcí bezpečnostních sborů a státními zástupci.

KSZ v Brně zdůrazňuje, že trestní věci zpracovávané Generální inspekcí bezpečnostních sborů vyžadují v rámci výkonu dozoru zvýšenou pozornost ze strany dozorujícího státního zástupce, zejména pak v méně obvyklých trestních věcech (např. trestný čin pohlavního zneužití a trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií) je nutné tento policejní orgán intenzivněji vést z hlediska postupů a úkonů nutných k řádnému objasnění dané trestní věci.

KSZ v Ostravě konstatuje, že je zde nadále výborná komunikace s oddělením Generální inspekce bezpečnostních sborů v Ostravě. Nově dochází ke spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů, oddělení Olomouc, kdy přístup tohoto pracoviště je ve vztahu k dozorovému státnímu zástupci velice vstřícný a ochotný. Jako negativum je však nadále hodnocena slabší vlastní iniciativa, jsou-li však úkoly jasně a přesně definovány, jsou beze zbytku splněny, zejména v trestních řízeních, kde je řešena trestná činnost, která se u Generální inspekce bezpečnostních sborů standardně neobjevuje.

K působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích útvarů **odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** uvedl, že fungování Národní centrály proti organizovanému zločinu s ohledem na opatření přijatá policejním orgánem v souvislosti s šířením virové epidemie COVID-19 lze hodnotit mnohem obtížněji. Přesto nadále přetrvával problém s rychlostí a kvalitou vyhodnocování zajištěných dat především v elektronické podobě. Policejní orgán nedisponuje dostatečnými kapacitami na to, aby větší objem dat v reálném čase vyhodnotil. V některých případech bývá potřeba vyhodnocení zajištěných elektronických dat ze strany policejního orgánu i podceňována, proto se lze setkat i s jistou neochotou vyhodnocovat značné množství zajištěných dat. NCOZ je stále málo aktivní při vlastním odhalování hospodářské trestné činnosti, v navazování potřebných kontaktů v kriminogenním prostředí a ve včasných záchytech informací s relevantním podezřením. NCOZ tak nadále reaguje spíše na oznámená jednání i v těch věcech, ve kterých lze k závěru o důvodném podezření ze spáchání trestného činu dospět jen z veřejně dostupných zdrojů. Příčinou je vysoké pracovní vytížení příslušníků NCOZ, které se projevuje i v ukončování prověřování některých trestních věcí v hraničních lhůtách, které lze ještě považovat za přiměřené. V přípravném řízení přetrvávají u NCOZ dílčí průtahy a jistá procesní nesamostatnost.

Oproti tomu **MSZ v Praze** hodnotí spolupráci s útvary Národní centrály proti organizovanému zločinu velmi pozitivně. Poukazuje na lepší personální obsazení, snahu o vzájemnou kooperaci, která se odráží v rychlejšímu postupu.

Pozitivní hodnocení předkládá i **KSZ v Českých Budějovicích** s tím, že práci tamější expozitury Národní centrály proti organizovanému zločinu nenarušuje ani výpomoc na trestních věcech z jiných obvodů (např. z Prahy).

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení**, aplikační praxe při využívání tohoto institutu v roce 2020 již naprosto dostatečně reagovala na postupnou změnu rozhodovací praxe příslušných okresních soudů, ovlivněnou stanoviskem trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.). Je však nutno vzít v úvahu i další faktory, zejména dopad epidemie COVID-19.

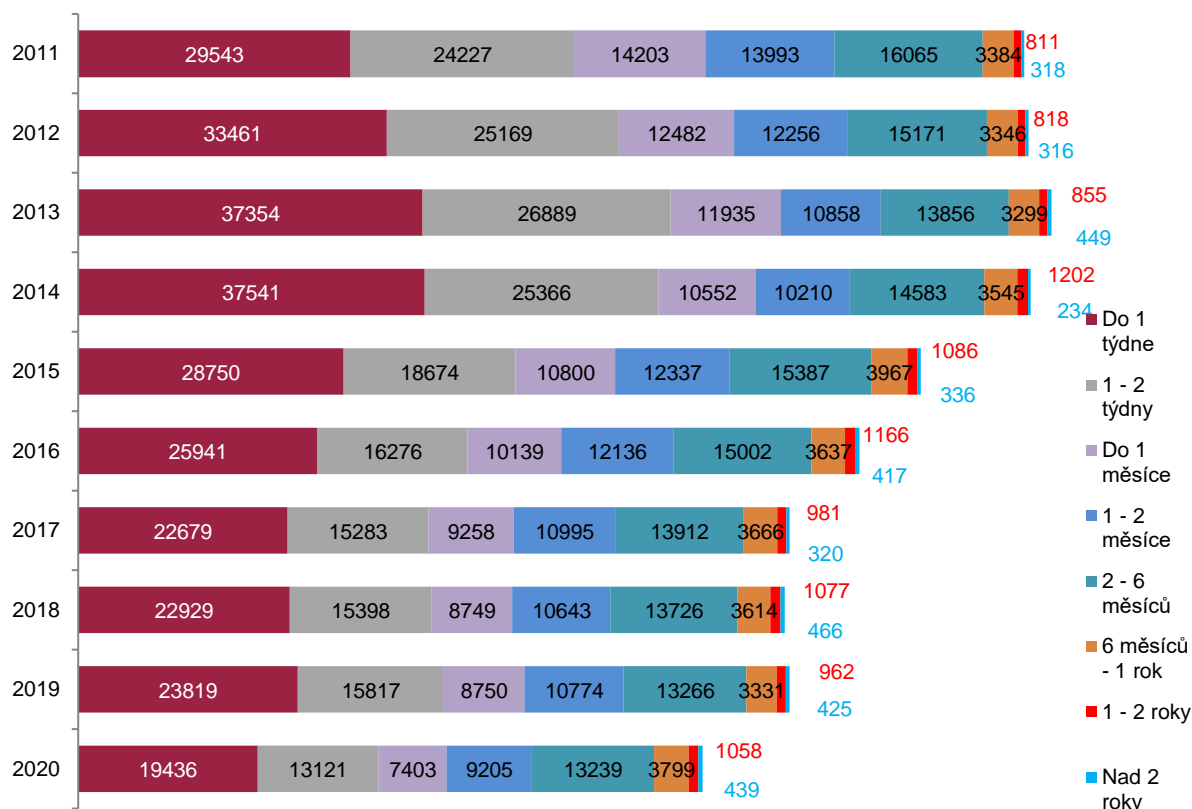
Podle **KSZ v Praze** pokles počtu vedených zkrácených přípravných řízení v roce 2020 s ohledem na omezené podmínky pro páchaní drobné kriminality a dopady na právní kvalifikaci trestných činů spáchaných v době vyhlášeného nouzového stavu, kdy byla zpřísněna právní kvalifikace skutků u vybraných trestných činů se zřetelem na naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty „spáchání činu za jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek (srov. malé stanovisko analytického a legislativního odboru NSZ ze dne 13. 3. 2020 sp. zn. 1 SL 710/2020), se promítl do nutnosti konat v takových věcech vyšetřování (se zákonným důvodem pro nutnou obhajobu podle § 36 odst. 3 trestního řádu).

KSZ v Českých Budějovicích zmiňuje, že u značné části vyřizovaných trestních věcí došlo k přesunu z formy zkráceného přípravného řízení do vyšetřování s ohledem na právní kvalifikaci jinak obvykle bagatelních jednání do kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů, i drobné krádeže jinak kvalifikované podle § 205 odst. 2 trestního zákoníku byly za vyhlášeného nouzového stavu kvalifikovány jako zločin krádeže podle § 205 odst. 2, 4 písm. b) trestního zákoníku a projednávány u soudu v hlavním líčení v senátu, kdy ve věci nebylo možné rozhodnout ani trestním příkazem. V nemalém množství takto kvalifikovaných trestních věcí pak soud při ukládání trestu v jinak bagatelních trestních věcech ukládal trest za užití § 58 trestního zákoníku.

KSZ v Hradci Králové upozorňuje též na to, že omezení zkráceného přípravného řízení nastalo na některých okresních státních zastupitelstvích v důsledku omezení pohybu obyvatelstva i k poměrně značnému snížení nápadu trestné činnosti na úseku dopravy, tj. opět věcí vhodných pro vyřízení ve zkráceném přípravném řízení.

b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)

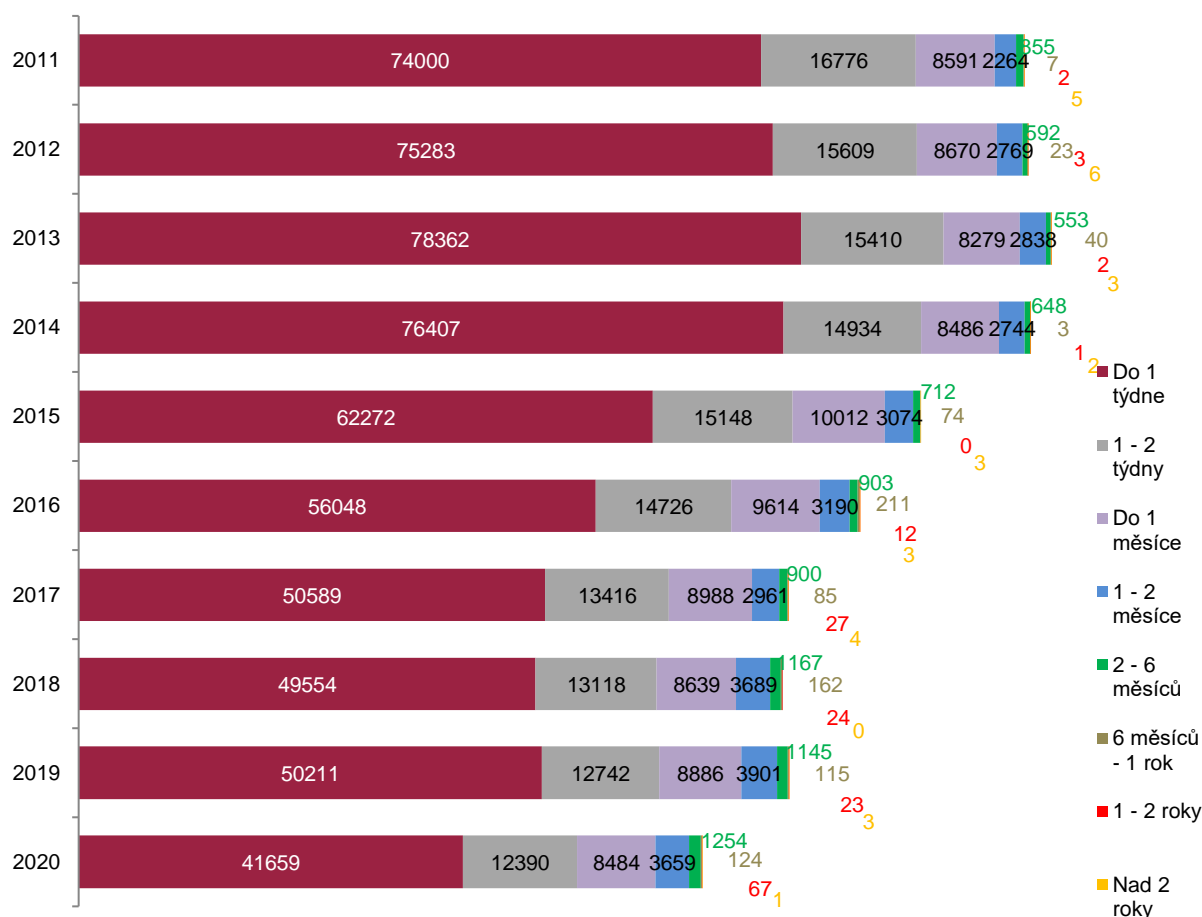
Délka řízení u policejního orgánu (tab. III/2a)

Podíl věcí vyřízených do jednoho týdne a do dvou týdnů se v roce 2020 poměrně výrazně snížil (z 51,38 % na **48,09 %**), projevilo se zde i to, že podíl zkráceného přípravného řízení v roce 2020 poklesl. Na rozdíl od příznivého vývoje v roce 2019, v roce 2020 vzrostl i podíl věcí v rozmezí 1 až 2 roky a nad 2 roky (**2,12 %** v roce 2020, 1,8 % v roce 2019, 2,02 % v roce 2018). Stejnou tendenci vykazovaly i věci v rozmezí 2 až 6 měsíců a nad 6 měsíců do 1 roku (**25,17 %** v roce 2020, 21,52 % v roce 2019 a 22,64 % v roce 2018). To dokumentuje nejen vliv epidemie COVID-19, ale také nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, ale také např. vyřizování právních pomoci ze zahraničí. Nejde ale o zásadní vzestup, resp. pokles, je však nutno uvedenou skutečnost vzít v úvahu.

Pokud jde o délku řízení u **státního zástupce** (tab. III/2b), v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **61,59 % (-3,6 %** oproti roku 2019), ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo ovšem **18,32 % (+1,78 %)**, takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **79,91 % (-1,82 %)** věcí.

Délka řízení u státního zástupce (tab. III/2b)

Nadále to ovšem znamená, že jen **20,09 % (+1,82 %)** věcí bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů, což lze hodnotit nepochybně kladně.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **124 (+9)** věcí, ve lhůtě od 1 do 2 roků **67 (+44)** věcí a ve lhůtě přesahující 2 roky byla vykázána jen **jediná věc (-2)**.

Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2020 u státního zástupce vyřízeno celkem **192 (+51)** věcí.

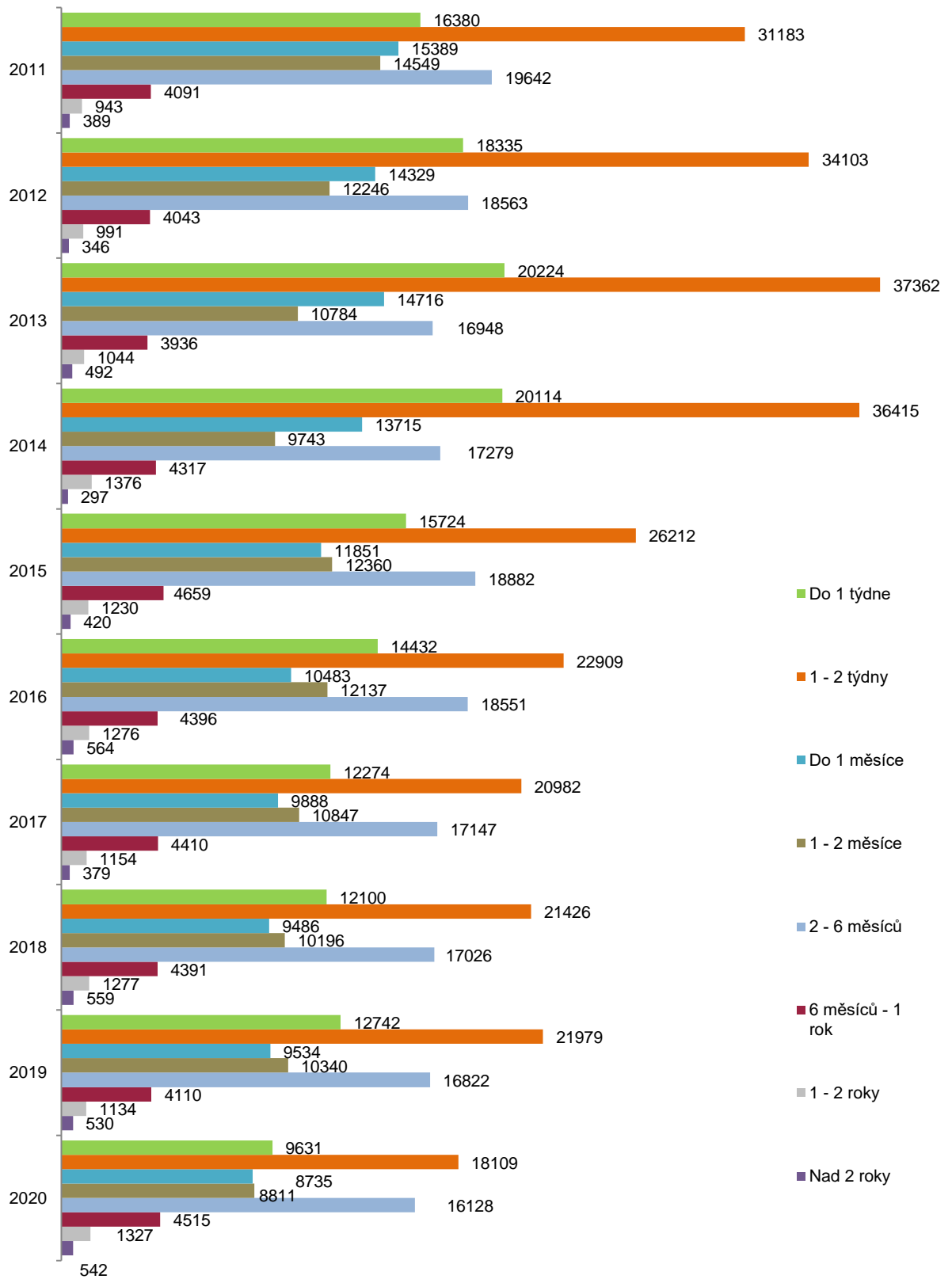
Ukázalo se, že obžaloby (případně jiná konečná rozhodnutí státního zástupce) lze poměrně dobře zpracovávat i v režimu střídavého provozu nebo v domácím prostředí (home office).

61,6 % věcí vyřídí státní zástupci do jednoho týdne

79,9 % věcí vyřídí státní zástupci do dvou týdnů

20,1 % věcí vyřizováno státním zástupcem déle než dva týdny

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

Statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2020 byl vývoj výrazně odlišný od tendence předcházejícího roku, kdy se ještě ve výraznější míře neprojevovalo oslabení role zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení jak u policejního orgánu, tak i u státního zástupce. Snížil se tedy jak podíl věcí s dobou trvání přípravného řízení **do 1 týdne**, tak i podíl věcí ve lhůtě **1–2 týdny** (v roce 2020 **40,92 %**), prodloužila se také délka přípravného řízení ve věcech vyřizovaných souhrnně **nad 6 měsíců** (v roce 2020 **9,42 %**, v roce 2019 7,48 %, v roce 2018 8,14 %), a obdobně to platilo i ve věcech vyřízených do 1 měsíce, do 2 měsíců a do 6 měsíců (v roce 2020 **49,67 %**, v roce 2019 47,54 %, v roce 2018 48,01 %).

Na délku přípravného řízení vedle obvyklých vlivů (vyžadování právní pomoci v cizím státě, rostoucí potřeba selekce a analýzy značného množství zajištěných elektronických dat, nedostatečné personální obsazení policejních útvarů, případně jejich obsazení osobami služebně činnými v policejním orgánu bez potřebných zkušeností a znalostí) měla dopad také opatření k zabránění šíření pandemie COVID-19 na straně policejního orgánu.

Po vyhlášení nouzového stavu policisté zabezpečovali vedle plnění obvyklých úkolů Policie ČR navíc kontrolu dodržování vládních nařízení spočívajících v omezení volného pohybu osob, omezení shromažďování osob, nošení ochranných pomůcek, zákazu maloobchodního prodeje a poskytování služeb a namátkových kontrolách na hraničních přechodech. Výkon služby byl upravován rovněž vzhledem ke snížení aktivního počtu policistů v důsledku jejich nákazy či umístění do karantény. Aktivní výkon služby byl navíc omezen přijetím interních opatření k zajištění akceschopnosti bezpečnostního sboru.

Vedle nařízeného střídání policistů ve skupinách byl proces zatížen i neochotou účastníků řízení a osob zúčastněných na trestním řízení docházet na Policii ČR k provedení plánovaných procesních úkonů, a to i z důvodu jim nařízené karantény či onemocnění, nebo v průběhu přepravy hromadnou dopravou k policejnímu orgánu. Takové úkony musely být pak provedeny v náhradním termínu.

Rychlost řízení se projevila i ve věcech s mezinárodním prvkem. Šíření epidemie COVID-19 nebylo jen tuzemským problémem, s jejími dopady se potýkaly i země, kam byly směřovány evropské vyšetřovací příkazy a žádosti o právní pomoc. Zahraniční orgány se ve zvýšené míře zpětně dotazovaly, zda s ohledem na šíření pandemie trvá požadavek na výsledku některých svědků, resp. zda lze takový výsledek svědka provést korespondenčně.

Podstatnou roli sehrálo také snížení počtu věcí vedených ve zkráceném přípravném řízení oproti počtu věcí vedených ve vyšetřování.

c) Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)

K 31. 12. 2020 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství** (tab. III/3a_1) celkem **507 (-28)** osob.

Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství** (tab. III/3a_2) se v roce 2020 vyznačoval obdobnou tendencí jako u okresních státních zastupitelství, dosáhl **219 (-79)**. Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **726** osob (proti 833 osobám v roce 2019), což představuje v minulém roce pokles o **12,85 %**.

Jak plyne z tab. III/3b, z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2020 celkem **97,7 %** osob vyřízeno podáním obžaloby, proti 25 osobám skončilo vazební řízení podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu, souhrnně tedy 98,6 % vazebně stíhaných obviněných bylo postaveno před soud. Ohledně **41** osob bylo přípravné řízení skončeno zastavením trestního stíhání. Případy jiných rozhodnutí se v roce 2020 vůbec nevyskytly.

d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)

Ohledně návrhů na vzetí do vazby (srov. tab. III/3d – výkaz o stavu vazeb za rok 2020 pro srovnání i údaje tab. III/3e – soudní výkaz o vazbách) u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2020 podány návrhy celkem na **2 792 (+101) 2 691** osob, soudce vzal do vazby **2 469 (+92)** osob, což činí podíl **88,43 %** (v roce 2019 88,33 %). U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby podány na **402 (-99)** osob, soudce vzal do vazby **378 (-83)** osob; podíl **94,03 %** (v roce 2019 92,02 %). U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **40 (+30)** obviněných, a do vazby soudci vzali **33 (+26)** obviněných; podíl **82,5 %** (v roce 2019 70 %). **Celkem byl tedy v roce 2020 návrh na vzetí do vazby podán na 3 234 (+32) obviněných, do vazby bylo vzato 2 880 (+35) obviněných, tj. 89,05 % (v roce 2019 88,85 %).**

KSZ v Českých Budějovicích připomíná, že nanejvýš vhodnou by byla novela § 26 trestního řádu, která by směřovala k centralizaci příslušnosti soudů pro úkony v přípravném řízení (zejména k rozhodování soudů o vzetí do vazby).

KSZ v Hradci Králové upozornilo na negativní dopady nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016 sp. zn. PL ÚS 4/14 (č. 201/2016 Sb.) k příslušnosti soudů k úkonům v přípravném řízení podle § 26 trestního řádu ve spojení s § 18 trestního řádu, spočívající v nutnosti zajistit dopravu návrhu státního zástupce na vzetí obviněného do vazby se spisem k místně příslušnému okresnímu soudu a dopravu státního zástupce k vazebnímu zasedání nařízenému soudem. To se přiměřeně týká i všech návrhů státních zástupců na ponechání obviněného ve vazbě. Uvítalo proto instalaci videokonferenčního zařízení, které od roku 2019 využívá i pro konání vazebních zasedání ze strany soudů. Tato forma konání vazebního zasedání vyhověla v roce 2020 všem nařízeným vládním opatřením proti šíření viru COVID-19. Státní zástupci proto příslušnému okresnímu soudu mimo sídlo K SZ v Hradci Králové ve svých návrzích navrhují konání vazebního zasedání prostřednictvím videokonference.

KSZ v Ostravě opakovaně poukazuje na určité nedostatky při využívání elektronického monitorovacího systému. Organizačně a technicky je totiž za současných podmínek zcela nemožné dohled probačního úředníka bezodkladně doplnit i EMS („náramkem“), což je pro řadu rozhodování o vzetí obviněného do vazby podstatnou skutečností. **OSZ v Novém Jičíně** v této souvislosti uvádí, že i podle sdělení Probační a mediační služby ČR nelze prověření okolností důležitých pro aplikaci daného systému uskutečnit v průběhu zákonem stanovené lhůty pro zadržení a rozhodnutí o návrhu na vzetí obviněného do vazby.

e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu (tab. III/3f a III/3g)

Návrhy státních zástupců i příkazy či nařízení soudců jsou podle § 160 odst. 4 poslední věty trestního řádu vždy dostatečně konkrétně zdůvodněné. V řízení před soudem zpravidla nedochází ke zpochybňování neodkladnosti či neopakovatelnosti provedených úkonů. Problémy nebyly zjištěny ani při sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, týkalo-li se sledování komunikace prostřednictvím mobilních telefonů, tabletů a obdobných zařízení. Postup podle výkladového stanoviska nejvyššího státního zástupce č. 1/2015 Sb. v. s. NSZ je důsledně respektován.

Pokud byla v předchozích zprávách o činnosti zmiňována nejednotnost v rozhodování soudů ve vztahu k procesní použitelnosti důkazu v podobě výstupu ze soudcem povoleného sledování osob

a věci dle § 158d odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci než je ta, v níž k povolení sledování osob a věci došlo, uvedený aplikační problém byl, a to i na základě podnětu nejvyššího státního zástupce, odstraněn judikaturou NS. Ustanovení § 158d odst. 3 trestního řádu neupravuje zvláštní, speciální institut v podobě sledování uskutečněného na základě předchozího povolení soudce, ale pouze klade náročnější podmínky na povolovací proces sledování, při kterém mají být pořizovány záznamy ve smyslu § 158d odst. 2 trestního řádu v případech, kdy má být sledováním zasazeno do vyjmenovaných základních lidských práv a svobod (příčemž může jít o práva či svobody i jiné než sledované osoby). Účelem ustanovení § 158d odst. 10 trestního řádu není nic jiného než s odkazem na § 158d odst. 2 trestního řádu zdůraznit, že v jiné věci lze použít jako důkazní prostředek záznam pořizený při sledování a připojený protokol. To platí jak v případech, kdy bylo sledování povoleno státním zástupcem (§ 158d odst. 2 trestního řádu), tak i tehdy, kdy bylo sledování povoleno soudcem (§ 158d odst. 3 trestního řádu). V případech sledování povoleného soudcem, při němž se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí nebo jiných práv uvedených v § 158d odst. 3 trestního řádu, je však třeba přípustnost takového důkazního prostředku v jiné věci posuzovat s ohledem na zásadu proporcionality a s respektem k právu na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Přitom je nutno zejména přihlídnout k intenzitě zásahu do práv uvedených v § 158d odst. 3 trestního řádu a k závažnosti trestného činu, o němž se vede řízení v jiné trestní věci (srov. **rozh. č. 1/2021-I. Sb. rozh. tr.**).

KSZ v Brně a KSZ v Ostravě se shodují na tom, že orgány činné v trestním řízení zaostávají za realitou, kterou přináší globalizace a zrychlení komunikace. Značné problémy v praxi činí právní úprava týkající se zajišťování zejména elektronických dat či důkazů. Trestní řád představuje úpravu poněkud zastaralou a neodpovídající dnešním způsobům a formám komunikace ani výměny dat. Týká se to zejména získávání údajů k datovým schránkám, emailovým účtům a uskutečněnému telekomunikačnímu provozu, kde je chybějící právní úprava složitě nahrazována nebo překlenována judikaturou či výkladovými stanovisky. Ideální by zřejmě bylo příslušná ustanovení novelizovat tak, aby právní úprava byla co možná nejjednodušší, např. v podobě „univerzálního“ příkazu soudu k zajištění elektronických dat a důkazů, který by mohl zahrnout i případné nově se objevující způsoby komunikace.

MSZ v Praze s odkazem na informace z **ObSZ pro Prahu 1** a **ObSZ pro Prahu 5** poznamenalo, že dochází k nárůstu počtu účastí soudce u úkonů trestního řízení. K odmítnutí účasti však nikdy nedošlo.

KSZ v Českých Budějovicích zopakovalo, že soudci se potřebných úkonů vždy v navržených termínech účastní a vstupují do nich jen v minimální míře, má-li být ohrožena zákonnost úkonu. Procesní použitelnost úkonu fakticky vyhodnocuje přítomný státní zástupce. Procesní použitelnost takových úkonů dosud nebyla oprávněnou osobou napadena.

Problémy při aplikaci § 8 odst. 5 trestního řádu nebyly zaznamenány.

KSZ v Brně uvádí, že tohoto institutu je využíváno například k žádostem na Českou poštu na poskytnutí kopií vyplacených poštovních poukázek nebo k prolomení lékařského tajemství za účelem zjištění zdravotního stavu konkrétní osoby.

KSZ v Ostravě konstatuje, že zmiňovaného institutu je využíváno zejména při nutném prolomení povinné mlčenlivosti zdravotních pojišťoven či vůči ústavu soudního lékařství, který provádí zdravotní pitvu zemřelých, a to v případech, kdy je předmětem prověřování náhlé úmrtí a podrobné výsledky provedené zdravotní pitvy jsou s ohledem na konkrétní okolnosti případu nutné pro zodpovědné vyhodnocení výsledků trestního řízení (na to poukazuje například **OSZ v Olomouci**). Souhlas soudce je v takovýchto případech zajišťován prostřednictvím věcně a místně příslušného státního zastupitelství, které v takovém případě podává písemnou a odůvodněnou žádost dle § 8 odst. 5 trestního řádu.

Rovněž **ObSZ pro Prahu 6** tímto postupem vyžaduje převážně informace o výsledcích pitev. Problémy evidují u Ústavu soudního lékařství Nemocnice Na Bulovce, kde se na výsledek běžně čeká i 4 měsíce.

K problematice stran **rozhodování soudů při aplikaci § 76a trestního řádu** nebyly avizovány žádné významnější poznatky. Soudci vyhovují návrhům státních zástupců na vydání příkazů k zadržení podle § 76a trestního řádu.

KSZ v Ostravě uvádí, že institut příkazu k zadržení podezřelého dle § 76a trestního řádu je aplikován na adekvátní případy v souladu se zákonnými předpisy. Soudy takovým návrhům státního zástupce vyhovují, přičemž poté, co je samotný příkaz realizován a usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu je dotyčné osobě doručeno, eventuálně je realizován i její výslech, zadržená osoba je v naprosté většině případů následně propuštěna a státní zástupce o této skutečnosti také bezodkladně informuje příslušný soud.

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

a) **Obecné poznatky** (*tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005–2020, samostatný přehled za rok 2020*)

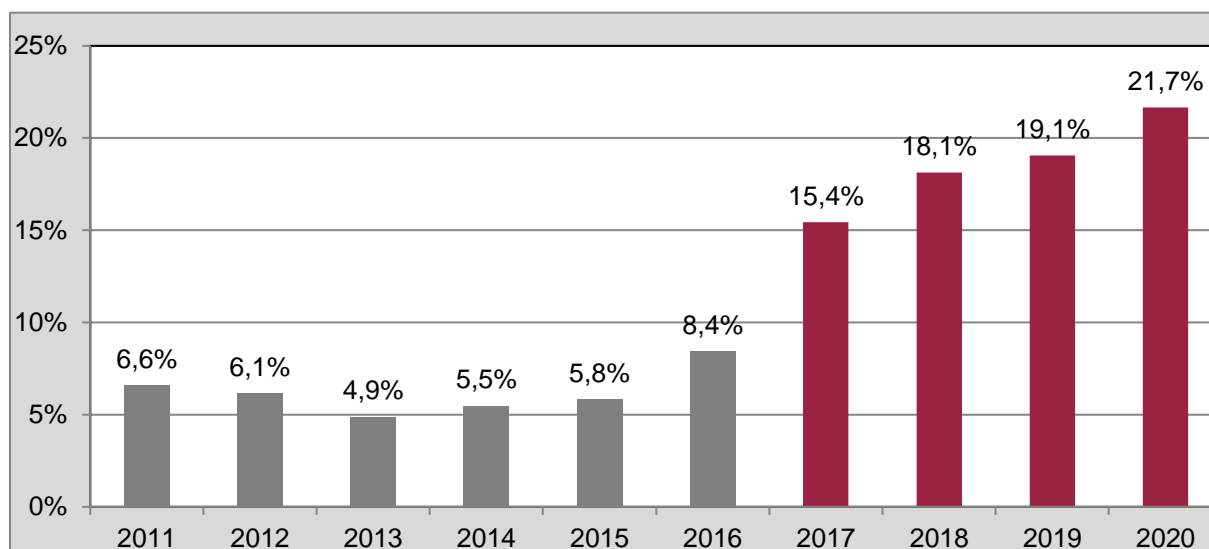
Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2020 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo stejnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z *tab. III/9a–e* (vedle *tab. III/9a* a *III/9b* vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických i právnických osobách podle soudů).

Postup soudů podle § 58 odst. 1 trestního zákoníku byl zaznamenán prakticky ve všech věcech kvalifikovaných podle § 312e odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku, které souvisely se schvalováním teroristických trestných činů spáchaných v zahraničí na veřejně přístupných sociálních sítích. V těchto věcech však odvolání státního zástupce nebyla úspěšná, ze strany NSZ došlo k odložení podnětů k podání dovolání, a to zejména s ohledem na zjevnou nepřiměřenost zákonné trestní sazby (5 až 15 let odnětí svobody) v porovnání se škodlivostí trestného činu pro společnost. **Návrh na změnu trestní sazby u tohoto trestného činu byl ze strany NSZ předložen Ministerstvu spravedlnosti.**

KSZ v Českých Budějovicích sdělilo, že v případech postupu podle § 180 odst. 2 poslední věty, odst. 3 trestního řádu státní zástupci k žádosti soudu zjišťují především adresy svědků, kteří by měli vypovídat na podporu podané obžaloby. Státní zástupci v řízení před soudem aktivně opatřují důkazy i z vlastní iniciativy, pokud se tyto nabízejí z aktuální důkazní situace a v zásadě tyto následně se souhlasem soudu i provádí (jedná se především o výslechy svědků). K aplikaci § 203 odst. 1 věty druhé trestního řádu dochází jen sporadicky a pouze u krajského soudu. Rovněž k aplikaci § 215 odst. 2 a 3 trestního řádu dochází pouze u malého procenta věcí a většinou u krajského soudu, kdy státní zástupce žádá o výslech znalce v případě rozporupných posudků nebo o výslech důležitého svědka, který by měl vypovídat ve prospěch obžaloby. Aktivita státních zástupců u hlavního líčení je neformálně sledována i při prověrkách na kvalitu podávaných obžalob, či na ukládání peněžitých trestů.

OSZ v Litoměřicích uvádí, že pokud je požadováno po státním zástupci opatření důkazů po podání obžaloby či návrhu na potrestání, většinou se jedná o opatření listin či zjištění aktuální kontaktní adresy svědků. Soudu je poskytována požadovaná součinnost v maximální přípustné míře, s výjimkou úkonů, které je oprávněn vyžadovat pouze ten, kdo řízení vede (§ 8 odst. 2, § 78, § 88a trestního řádu).

Podíl uložených peněžitých trestů k odsouzeným osobám v ČR v letech 2011–2020

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla v roce 2020 opětovně věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře udělovaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií čtyř společných odborných seminářů NSZ a NS, svědčí skutečnost, že v roce 2020 pokračoval trend spočívající ve výraznějším nárůstu uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2020 dosáhl celkových **21,66 %** (v roce 2019 to bylo 19,07 %, v roce 2018 18,12 %, v roce 2017 15,48 %, v roce 2016 bylo uloženo 8,45 % peněžitých trestů, v roce 2015 to bylo dokonce jen 4,65 %).

Nejvyšší počet peněžitých trestů k počtu odsouzených osob byl v roce 2020 uložen u okresních soudů v Domažlicích (s **54,77 %** uložených peněžitých trestů), v Příbrami (45,18 %), v Českém Krumlově (44,88 %), ve Svitavách (43,54 %), Praha – východ (43,01 %), ve Žďáru nad Sázavou (42,94 %), v Semilech (41,78 %), v Šumperku (41,49 %), v Jindřichově Hradci (38,69 %), v Prachaticích (38,64 %), v Benešově 34,83 %) a u Krajského soudu v Hradci Králové (34,48 %), což svědčí o dlouhodobém a koncepčním přístupu k této problematice na těchto okresních státních zastupitelstvích a soudech, resp. na Krajském státním zastupitelství v Hradci Králové a Krajském soudu v Hradci Králové. V roce 2020 již bylo zaznamenáno **57 (+9)** oproti roku 2019) soudů, u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů a dokonce **20 (+7)** soudů, kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů ještě poměrně velmi nízký. V takových případech je možno vidět prostor pro zlepšení dosavadní praxe.

Těžiště ukládání peněžitých trestů je u okresních (obvodních) soudů, kde došlo k výraznému zvýšení počtu ukládaných peněžitých trestů. Podstatně se zlepšilo i zjišťování majetkových poměrů obviněných, kterému pod tlakem státních zástupců věnují policejní orgány již potřebnou pozornost. Především u okresních soudů je poměr ukládání peněžitých trestů vyšší, protože státní zastupitelství reaguje na neuložení peněžitých trestů ve vhodných případech odvoláním či odporem. Pokud došlo k navýšení počtů peněžitých trestů i jejich výše, stalo se tak na základě zvýšené návrhové aktivity

dozorových státních zástupců, kteří při splnění zákonných podmínek pro jeho uložení návrh na uložení tohoto trestu činí vždy již v obžalobě či návrhu na potrestání. Pozitivně je možno hodnotit i nárůst uložených peněžitých trestů i u některých krajských soudů jako soudů prvního stupně.

Peněžitě tresty se uplatňují převážně ve věcech trestné činnosti v dopravě, zejména ohrožení pod vlivem návykové látky, u majetkových trestných činů, výtržnictví, nebo trestné činnosti páchané za okolností předjímaných v § 39 odst. 7 trestního zákoníku.

OSZ v Chomutově k této problematice konstatovalo, že od doby, kdy jsou návrhy trestů uváděny v obžalobě nebo návrhu na potrestání, byly tyto návrhy převážně akceptovány a peněžitě tresty byly tamním soudem častěji ukládány, přičemž jejich výše se od navržené lišila jen nevýznamně.

Četnějšímu ukládání tohoto druhu trestu brání zpravidla nedobytnost a zájem na primárním využití majetku obviněného k náhradě způsobené škody.

VSZ v Praze se brání paušalizaci úspěšnosti odvolání státních zástupců v případě, že jimi navržený peněžitý trest nebyl nalézacím soudem uložen, jelikož vždy záleží na okolnostech každého případu a osoby pachatele. Vyskytly se problémy s nedostatečným či neaktuálním zjištěním majetkových poměrů obviněných v době ukládání trestu (typicky po provedení majetkového šetření v přípravném řízení, následně vedeném řízení před soudem, aniž by bylo majetkové šetření k době uložení peněžitého trestu nalézacím soudem aktualizováno). V některých případech soudy nerespektují judikaturu k určení denních sazeb peněžitého trestu (rozhodnutí č. 3/2018-V. Sb. rozh. tr.) tím, že aplikují určitý peněžitý trest v celkové výši, který zpětně rozpočítají na denní sazby.

K tomu např. NS v rozhodnutí ze dne 30. 9. 2020 sp. zn. 7 Tdo 1016/2020, konstatoval, že odvolací soud (VS v Praze) nepostupoval důsledně podle § 68 odst. 3, 4 a 6 trestního zákoníku. Nezabýval se majetkovými, případně osobními a rodinnými poměry obviněné. Pouhý odkaz na majetkové šetření provedené v přípravném řízení je zcela nedostatečný. Neodůvodnil také, jak dospěl k výši jedné denní sazby a k celkové výši peněžitého trestu. I kdyby soud vycházel z odhadu ve smyslu § 68 odst. 4 trestního zákoníku, i tento odhad by měl být uveden tak, aby byl přezkoumatelný.

V této souvislosti nelze přehlédnout také § 140b insolvenčního zákona, který limituje soud při rozhodování o povinnosti k náhradě škody (viz usnesení NS ze dne 14. 11. 2018 sp. zn. 4 Tdo 1368/2018). V rámci trestního řízení je možné o pohledávce věřitele na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem rozhodnout jen v případě, že v daném trestním řízení byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka. Pokud v trestním řízení není zajištěn žádný majetek, nemůže soud o povinnosti k náhradě škody rozhodnout. To může ovlivnit i výrok o peněžitém trestu.

Přehled o počtu odsouzených osob a uložených peněžitých trestů a procentuální přepočítání uložených peněžitých trestů vztahených k odsouzeným osobám v roce 2020

Soudní okres (obvod)	Odsouzeno osob	Počet peněžitých trestů	% peněžitých trestů k odsouzeným osobám
Domažlice	283	155	54,77
Příbram	436	197	45,18
Český Krumlov	332	149	44,88
Svitavy	604	263	43,54
Praha-východ	637	274	43,01
Žďár nad Sázavou	354	152	42,94
Semily	292	122	41,78
Šumperk	523	217	41,49

Soudní okres (obvod)	Odsouzeno osob	Počet peněžitých trestů	% peněžitých trestů k odsouzeným osobám
Jindřichův Hradec	411	159	38,69
Prachatice	220	85	38,64
Benešov	356	124	34,83
KS Hradec Králové	116	40	34,48
Strakonice	265	91	34,34
Tábor	363	121	33,33
Jeseník	246	81	32,93
Pelhřimov	237	78	32,91
Uherské Hradiště	498	162	32,53
Prostějov	319	99	31,03
Karlovy Vary	592	183	30,91
Břeclav	562	173	30,78
Nymburk	463	138	29,81
Praha 10	584	174	29,79
Pardubice	610	178	29,18
Trutnov	510	148	29,02
Rychnov nad Kněžnou	302	87	28,81
Hodonín	505	144	28,51
Tachov	341	96	28,15
Brno-venkov	444	123	27,70
Znojmo	497	133	26,76
Blansko	339	90	26,55
Praha 5	790	208	26,33
KS České Budějovice	50	13	26,00
Zlín	687	178	25,91
Rokycany	179	46	25,70
Kroměříž	477	121	25,37

Okresy (kraje) s podílem peněžitých trestů v rozmezí 20,00–24,99 %

Pižet-sever, Frýdek-Místek, Třebíč, Náchod, Olomouc, KS Ostrava, Havlíčkův Brod, Jičín, Praha 9, Praha 4, Beroun, České Budějovice, Mladá Boleslav, Chrudim, Opava, Litoměřice, Rakovník, KS Brno, Praha 7, Klatovy, Karviná, Vyškov

KSZ v Hradci Králové zdůrazňuje, že policejní orgány jsou vedeny k tomu, aby zjišťovaly finanční poměry obviněných a podezřelých a základní údaje uváděly přímo do protokolu. Proti neuložení peněžitého trestu či uložení nepřiměřeně nízkého peněžitého trestu podávají státní zástupci v odůvodněných případech odvolání. Četnějšímu ukládání tohoto druhu trestu brání zejména jejich nedobytnost a zájem na primárním využití majetku obviněného k náhradě způsobené škody.

Peněžité tresty jsou státními zástupci navrhovány především u trestné činnosti v dopravě, proti majetku a u jednání narušujících veřejný pořádek. Ačkoli státní zástupci navrhují peněžité tresty ve výši, která vždy zohledňuje zásady pro ukládání trestu dle § 39 trestního zákoníku a s přihlédnutím k výdělkovým poměrům obviněného, lze obecně konstatovat, že soudem ukládané peněžité tresty jsou mnohdy výrazně nižší než správní tresty ukládané ve správním řízení za jednání přestupkového charakteru.

U **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** jsou již v přípravném řízení zjišťovány majetkové poměry obviněných, což státním zástupcům umožňuje důvodně navrhnout peněžité tresty. Na úrovni okresních státních zastupitelství jsou peněžité tresty nejčastěji ukládány za trestnou činnost v dopravě. Celkově lze konstatovat, že nedochází k diskrepanci mezi návrhy státních zástupců na uložení peněžitých trestů a rozhodováním soudů.

b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření**, ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

Okresním státním zastupitelstvím (tab. III/7a) bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **58 (+13)** věcí. Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **24 (-1)** věcí, takže celkem [včetně věcí vrácených podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu] to bylo **82 (+12)** věcí.

U **krajských a vrchních státních zastupitelství (tab. III/7b)** bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření **5 (-1)** věcí [a jedna věc podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu], celkem tedy **6** věcí.

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **88 (+12)** věcí, což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje **0,28 %** věcí. Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání**, činil v roce 2020 hodnotu **71 (-3)**. Lze tedy i nadále usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS ČR (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání.

Důvody odmítnutí návrhu na potrestání spočívají téměř bezvýhradně v odlišném názoru soudů na problematiku ovlivnění řidičů jinou návykovou látkou než alkoholem. Zatímco státní zástupci se řídili pokynem obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, soudy postupovaly v souladu se stávající judikaturou NS a považovaly za nezbytné vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. To platilo do vydání stanoviska NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020.

c) Pravomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)

Celkem bylo v roce 2020 pravomocně zproštěno, pokud jde o **okresní státní zastupitelství**, **1 163 (-231)** osob z 30 007 (-1 068) obžalovaných.

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **3,88 %** (v roce 2019 4,36 %). Ukazuje se tedy i nadále, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně prokazuje velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob, byť ani zdaleka ne tak vysoký jako v roce 2011, kdy se jednalo o hodnotu 17,55 %, vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **113 (-73)** osob z 1 439 (-224) obžalovaných, tedy **7,85 %** (v roce 2019 11,18 %).

Podílu pravomocně zproštěných osob u **vrchních státních zastupitelství** se s ohledem na mimořádnou pozornost v souvislosti s danou problematikou věnuje už úvodní kapitola zprávy o činnosti. Pro podrobnosti lze tedy odkázat na strany 9 až 10 a *tab. III/9*.

Z připojených tabulek lze zjistit podrobnější údaje vztahující se k výkonu působnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci**. Jedná se o exkluzivní, ale zároveň i vysoce specializovanou agendu. **NSZ** vždy posuzovalo výsledky činnosti těchto odborů vrchních státních zastupitelství, v rámci výkonu dohledu, ve zprávách o činnosti, v rámci činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU, jakož i při společných poradách.

3. Dohled

K výkonu (instančního) dohledu dochází nadále převážně na základě vnějších podnětů a méně často z vlastní iniciativy.

Podněty mířily zejména do skutkových zjištění (polemika s hodnocením důkazů orgány činnými v trestním řízení) a namítaly porušování práv obhajoby (často právo na nahlížení do spisu). V nezanedbatelném počtu byl namítán nesprávný postup státních zástupců v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání, popř. při přezkumu usnesení policejního orgánu o odložení věci podle § 159a trestního řádu nebo o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu ke stížnosti oprávněných osob nebo k vyřízení podnětů obviněných nebo poškozených dle § 157a trestního řádu nebo podnětů jiných osob k uplatnění dozorových oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu policejního orgánu při vyřizování trestních oznámení.

Většina podnětů je vyhodnocena jako nedůvodná. Je-li podnět shledán důvodným a za účelem odstranění vad je vydán pokyn, ten je ze strany nejbližší nižšího státního zastupitelství vždy splněn.

Při vyřizování podání označených jako trestní oznámení bylo zjištěno, že policejní orgán sděluje oznamovateli závěr o tom, že se v daném případě nejedná o podezření ze spáchání trestného činu, aniž by jej opřel o jakékoli skutkové a právní úvahy. Tento nedostatek mnohdy nenapraví ani státní zástupce postupem podle § 157 odst. 2 trestního řádu. Takové postupy se pak podatelům mnohdy jeví jako projev libovůle v rozhodování orgánů činných v trestním řízení. Přitom řádné zdůvodnění rozhodnutí a postupů orgánů činných v trestním řízení se považuje za předpoklad transparentního postupu. I v těchto případech byla nižší státní zastupitelství na uvedený nedostatek upozorněna.

Nadále zůstává aktuální problematika vyrozumění podatelů o výsledku vykonaného dohledu, kteří přes řádné poučení podle § 1 odst. 4 JŘSZ nebo podle § 2 odst. 3 JŘSZ a srozumitelné vysvětlení důvodu a způsobu vyřízení podání, opakovaně a vytrvale zasílají další obsahově shodné podněty. Při důsledném zakládání dalších obsahově shodných podání pak iniciují stížnost na průtahy podle § 16b odst. 1 zákona o státním zastupitelství, kterými nepatřičně zatěžují celou soustavu státního zastupitelství.

Jako specifickou formu dohledu **KSZ v Brně** využívá tzv. komplexní dohled prováděný na základě stanovených kritérií u jednotlivých nižších státních zastupitelství. Na nedostatky v něm zjištěné je reagováno ihned v konkrétní věci a jsou využívány v rámci metodické a sjednocovací činnosti krajského státního zastupitelství. Na podkladě dohledových prověrek byla v roce 2020 zpracována vyhodnocení postupu nižších státních zastupitelství při zajišťování nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty a nároku poškozeného, dále vyhodnocení postupu nižších státních zastupitelství při využívání možnosti dané § 307 odst. 2 a § 179g odst. 2 trestního řádu u trestných činů v dopravě a rovněž byla zpracována prověrka zaměřená na použití správné právní kvalifikace v případě trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 trestního zákoníku v obžalobách, návrzích na potrestání a usnesení o zastavení trestního stíhání u všech okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti KSZ v Brně.

Podle **VSZ v Praze** k výkonu dohledu směřujícího k vyhodnocení úrovně a účinnosti předchozího dohledu podle § 2 odst. 2 JŘSZ se přistupuje zejména v případech podezření na závažné pochybení v postupu nižšího státního zastupitelství ve věcech, kde je obětí dítě nebo jiná zvláště zranitelná oběť a dosavadní postup se jevil jako méně efektivní.

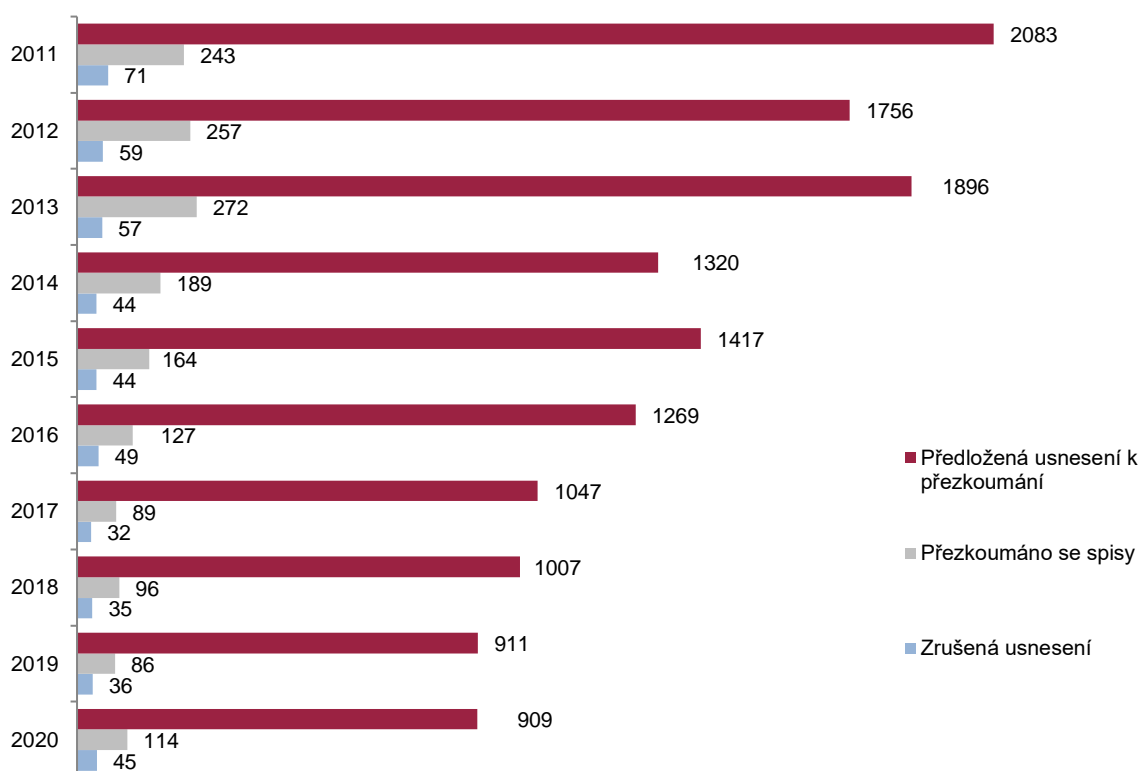
Také **VSZ v Olomouci** zcela výjimečně přistupuje k výkonu dohledu nad dohledovou činností krajských státních zastupitelství (tzv. dohled nad dohledem), přičemž k takovému postupu vydává předem stanovisko vedoucí státní zástupce.

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

1. Trestní působnost

a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)

Přezkumná činnost podle § 174a trestního řádu (tab. IV/1a, přehled IV/1b)

Při posuzování využití mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu je vždy zvažována i účelnost takového rozhodnutí pro další řízení a postavení obviněného.

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2020 celkem **37** podnětů k nařízení kontroly skončených věcí, v **6** případech byla kontrola nařízena. Celkem bylo provedeno **7** kontrol skončené věci, všechny tyto kontroly provedlo přímo NSZ. Při nařizování kontroly skončené věci jako mimořádného a fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem, a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky k nápravě (např. výkon dohledu vyšším státním zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly

posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad v dalším řízení. I přes malou četnost nařízených kontrol je třeba zdůraznit, že vyřizování podnětů ke kontrolám skončených věcí je věnována velká pozornost i po věcné stránce a důvodnost těchto podnětů je posuzována zpravidla na základě spisového materiálu dozorového či dohledového státního zastupitelství. Teprve v případě, kdy jsou zjištěny relevantní poznatky odůvodňující zásah NSZ a jsou splněna i výše naznačená kritéria, je zvažováno uplatnění kontrolního oprávnění nejvyššího státního zástupce.

Kontroly skončených věcí (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podnětů ke kontrole	60	45	53	43	38	46	39	33	37
Nařízeno	10	10	7	12	4	5	6	2	6
Provedeno	11	7	12	10	6	5	3	3	7
Nenařízeno	50	35	37	26	34	43	35	32	24

b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)

aa) Dovolání (tab. IV/2a, IV/2b)

V agendě **dovolání** v roce 2019 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem **1 230 (-169)** věcí týkajících se **1 497 (-130)** obviněných. **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 374 (+19)** případech. Státní zástupce se zpravidla nevyjadřuje v případech, kdy je z obsahu dovolání zcela zjevné, že uplatňované námítky neodpovídají žádnému ze zákonných dovolacích důvodů. Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zejména lze konstatovat, že tak jako v minulých letech obvinění již adekvátněji využívají extenzivní výklad dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tj. možnost námitek týkajících se zejména opomenutých důkazů, nezákonných důkazů a existence tzv. extrémního rozporu. Stejně jako v předchozích letech bylo také v roce 2020 podáváno obviněnými nejčastěji dovolání opřené právě o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, a to jak samostatně, což se stalo v 681 věcech, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody uvedenými v § 265b odst. 1 trestního řádu; nejčastěji s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.

U dovolání podaných obviněnými v roce 2020 NS projednal dovolání celkem **1 230** obviněných. Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal, a to celkem u **894** dovolání obviněných, což činí **72,7 %** všech podaných dovolání. NS plně nebo zčásti vyhověl dovoláním **81** obviněných, to činí **10 %** dosud projednaných věcí. Taková úspěšnost obviněných u Nejvyššího soudu se svými dovoláními je standardem, neboť se již tradičně pohybuje v rozmezí 7–10 %.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce

anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Okresní (obvodní) státní zastupitelství podala v roce 2020 **39** návrhů (podnětů) na podání dovolání. **Krajská státní zastupitelství** v roce 2020 uplatnila **43** návrhů na podání dovolání. **Vrchní státní zastupitelství** podala v roce 2020 **33** návrhů na dovolání. Na základě podnětů dalších osob – převážně poškozených v trestním řízení – pak byla přezkoumána správnost rozhodnutí soudů v **11** věcech. Všechny podněty k podání dovolání byly odloženy. Pět podnětů k podání dovolání potom vzešlo z vlastní iniciativy NSZ.

Dovolání (§ 265a a násl. trestního řádu)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet podnětů a návrhů k dovolání NSZ	170	171	185	152	166	129	131
Počet podaných dovolání NSZ (%)	95 (56)	111 (65)	117 (63)	95 (63)	100 (60)	74 (57)	68 (52)
Úspěšnost / %	61,4	74,6	74	67,8	73,5	66	71,8

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2020 rozhodl akceptovat celkem **68** z celkového počtu **131** návrhů či podnětů. Z těchto **68** akceptovaných návrhů či podnětů (vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství a podnětů dalších osob) na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **56** dovolání v neprospěch obviněných, **2** dovolání směřovala současně ve prospěch i neprospěch a **10** dovolání ve prospěch obviněných. Pokud nebylo návrhům na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé, stanovisko nejvyššího státního zástupce týkající se odložení návrhů (podnětů) bylo vždy podrobně odůvodněno.

**71,8 %
dovolání NSZ
vyhověno**

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce**, NS ve věcech, v nichž rozhodl (tj. v **39**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **28** podaným dovoláním, což činí **71,8 %**, odmítnuto bylo **10** dovolání, tj. **25,6 %**, a zamítnuto bylo jedno dovolání. O celkem **29** dovoláních nebylo rozhodnuto. Zmíněná úspěšnost nevybočuje z údajů z předchozích let.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikatorních důvodů, a to i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy, že projednání dovolání by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ hodnotí návrhovou činnost státních zastupitelství nižších stupňů, která směřují k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu, jako více než dobrou. Podávání dovolání nejvyšším státním zástupcem má pak význam nejen pro nápravu konkrétních pochybení v jednotlivých věcech, ale má klíčový význam pro usměrnění další rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení.

I v současnosti je praxe posuzování podnětů a návrhů na podání dovolání ovlivněna důsledky rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia NS pod sp. zn. 15 Tdo 1143/2018 a sp. zn. 15 Tdo 1474/2018. Závěry vyplývající z těchto judikaturních rozhodnutí fakticky nejvyššímu státnímu zástupci odňaly možnost efektivně dosáhnout nápravy byť i těch nejtěžších vad ve skutkových zjištěních soudů nižších stupňů. Nejvyšší soud totiž dovodil, že nejvyšší státní zástupce může námitku extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními soudů nižších stupňů a provedenými důkazy v dovolání uplatnit pouze ve prospěch obviněného, nikoli v jeho neprospěch, a pokud by takovou námitku uplatnil v neprospěch obviněných, takové dovolání by NS odmítl jako podané z jiných než zákonem upravených důvodů. Došlo tak ke značnému zúžení rozsahu, ve kterém je nejvyšší státní zástupce oprávněn podat dovolání při zjištění skutečnosti, že skutková zjištění soudů jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy a náprava takových pochybení již tedy není v současnosti cestou dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného možná. I nadále tedy v roce 2020 přetrvávalo zcela zásadní oslabení postavení veřejné žaloby oproti postavení obviněných, a tedy značnou nerovnost stran v dovolacím řízení. Náprava tohoto nevyhovujícího stavu je však možná pouze prostřednictvím legislativní úpravy dovolacího řízení. Taková legislativní úprava sice byla v roce 2020 projednávána v Parlamentu ČR, avšak do konce roku 2020 přijata nebyla (tisk 624 Poslanecké sněmovny aktuálně – po vrácení Senátem – projednává Poslanecká sněmovna, návrh příslušné změny byl Poslaneckou sněmovnou schválen).

V loňském roce byla agenda dovolání ovlivněna taktéž nepříznivým vývojem epidemické situace. Zejména u majetkové kriminality byl orgány činnými v trestním řízení posuzován nejednotně trestný čin krádeže spáchaný za nouzového stavu podle § 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku. V průběhu roku 2020 zůstala tato otázka judikatorně nedořešena, třebaže byla zaznamenána některá ojedinělá rozhodnutí NS, která se touto otázkou okrajově zabývala. K definitivnímu řešení této právní otázky však došlo až v roce následujícím, a to rozhodnutím velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021.

bb) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad v celé soustavě státního zastupitelství podle počtu vnějších podnětů oproti údajům z roku 2020, a v rozporu s trendem předcházejících let, zvýšil (podle tab. IV/3b a IV/3d) o **80**, tj. o **18,7 %** (v předchozích letech byl zaznamenáván pokles, jen v roce 2016 se jednalo o zvýšení o plných 246 osob).

Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** v této agendě plynou z tab. IV/4a až IV/4d.

Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2020 šlo o **54** opakovaných podnětů.

Počty **návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona** se v roce 2020 týkaly **63 (-5)** osob.

MSZ v Praze uvedlo, že z vlastní iniciativy byl podán podnět k podání stížnosti pro porušení zákona ve věci, která může mít velmi významný judikatomí potenciál, a to zejména s ohledem na četnost obdobných případů a nejednotnost v rozhodovací praxi soudů. V případě postupu uloženého soudem by se prakticky zamezilo účinnému postihu velmi významné trestné činnosti.

Napadeno bylo usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Věc se týkala legalizace výnosů z trestné činnosti prováděné na bázi beztitulárních bezhotovostních převodů finančních prostředků ze zahraničí a důkazních nároků soudů na prokázání zdrojové trestné činnosti. Přijmeme-li požadavek, aby zdrojová trestná činnost byla potvrzena, resp. v zahraničí prověřována, musí se jevit informace získaná na základě mezinárodní policejní spolupráce a obsahující potřebné informace o zdrojové trestné činnosti jako plně dostatečná. Zprávy policejních orgánů a další listiny zpracované v zahraničí osobami veřejného i soukromého práva lze v hlavním líčení bezesporu provést podle § 213 trestního řádu a následně vyhodnotit. O jejich procesní použitelnosti nelze mít v tomto směru pochybnosti. Důkazní hodnota představuje již otázku odlišnou, nicméně odvolací soud jim tuto hodnotu

upřel, a to de facto bez hodnocení, jen s odkazem na formu, a to aniž by v rovině procesní použitelnosti postuloval konkrétní požadavek na formálně-materiální důkazní úroveň (a její opodstatnění), která podle jeho názoru (již) ob stojí. V tomto směru vlastně nelze mluvit ani o formalismu, protože odvolací soud hovoří takřka bez dalšího o procesní nepoužitelnosti důkazních prostředků, které procesně využít lze. Úroveň odpovídající formy, natožpak kvality obsahu, která by ho o spáchání zdrojové trestné činnosti přesvědčila, přitom odvolací soud ve vztahu k již opatřeným poznatkům v podstatě nestanoví.

cc) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu

NSZ v roce 2020 evidovalo **11 (+4)** případů, ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a o zákonnosti příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu. Ve **2 (-1)** případech Nejvyšší soud přezkoumával zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a v **9 (+5)** případech byl přezkoumáván příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.

NS ve **2 (+1)** věcech konstatoval, že byl porušen zákon, v **6 (0)** případech NS konstatoval, že nebyl porušen zákon, ve **3 (+3)** případech návrh odmítl. Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS své vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)

Z poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** plyne, že v roce 2020 odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovával podklady k celkem **38 (+4)** žádostem vrchních státních zastupitelství o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 JŘSZ (v roce 2018 bylo těchto žádostí vrchních státních zastupitelství celkem 48).

V roce 2020 na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ napadlo v režimu § 146 odst. 2 písm. a) alinea druhá trestního řádu (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem **116 (+57)** stížností obviněných v **21 (+6)** věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno ze strany státního zástupce odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ u **8 (-6)** obviněných v **5 (+2)** věcech (u 7 % obviněných ve 24 % věcí).

V roce 2020 došlo k výraznějšímu poklesu počtu sporů o příslušnost, neboť státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ v roce 2020 rozhodovali celkem **4 (-10)** spory o věcnou příslušnost (v roce 2018 a 2017 se jednalo shodně o 5 sporů o příslušnost). Ve všech 4 věcech bylo rozhodnuto o věcné příslušnosti některého z nižších státních zastupitelství (okresního nebo krajského).

V roce 2020 státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovávali podklady k přezkoumání činnosti podle § 174a trestního řádu celkem v **13 (+2)** věcech vůči **19 (-5)** obviněným, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno (v roce 2018 se jednalo o 9 usnesení o zastavení trestního stíhání ve vztahu k 15 osobám). Ve věcech v působnosti odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ bylo v roce 2020 usnesení o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem zrušeno ve **2** věcech vůči **2** osobám.

d) Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, a zajišťuje právní styk s cizinou v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření NSZ k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách týkajících se právního styku s cizinou, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při právním styku s cizinou včetně implementace práva Evropské unie.

K **vyžádání právní pomoci státními zastupitelstvími v cizině mezinárodní odbor NSZ** zdůrazňuje, že náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení je vysoká. Zejména případy, kdy jsou žádána e-data z jiných států, vyžadují velmi intenzivní a četnou komunikaci s jinými státy ve velmi krátkých termínech. Často je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší.

Evropské vyšetřovací příkazy jsou doručovány pouze v přímém styku. Dozoroví státní zástupci se v této agendě obrací na mezinárodní odbor NSZ pouze v případě, že se v jiném členském státě setkají s obtížemi. Stalo se tak celkem v **6** případech, kdy většinou šlo o průtahy v řízení.

Nejzásadnější problém přetrvává s Polskou republikou v oblasti přeshraničního sledování, kdy polské orgány navzdory osobním i korespondenčním jednáním nejsou schopny evropské vyšetřovací příkazy týkající se tohoto úkonu zatím vyřizovat.

Analýzou mezinárodního odboru NSZ vztahující se k provádění evropských vyšetřovacích příkazů vydaných státními zástupci ČR v jiných členských státech bylo zjištěno, že přímý právní styk nižším státním zastupitelstvím nečiní podstatné problémy. Výrazný podíl na tom má i metodika mezinárodního odboru NSZ publikovaná pro státní zástupce na Extranetu státního zastupitelství a přednášková činnost státních zástupců mezinárodního odboru NSZ. S odmítnutím evropského vyšetřovacího příkazu se státní zástupci ČR setkávají jen výjimečně – jde buď o důvody faktické, nebo právní (např. nenaplnění požadavku oboustranné trestnosti). Pokud jde o časové limity vyřízení evropských vyšetřovacích příkazů vydaných v ČR v jiných členských státech, převažující zkušeností je, že směrnice o evropských vyšetřovacích příkazech příliš mnoho nezměnila – státy, které spolupracovaly dobře i za používání žádostí o právní pomoc, spolupracují dobře i nadále, a státy, které měly se včasností vyřízení žádostí o právní pomoc problémy, je mají stále – nicméně obecně bylo stanovení pořádkových lhůt pro vyřízení evropských vyšetřovacích příkazů vítáno.

11

nových dohod
o společných
vyšetřovacích
týmech

Mezinárodní odbor NSZ společně s národním členem ČR v Eurojustu je rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů a vyhodnocování jejich činnosti. V roce 2020 bylo uzavřeno celkem **11** dohod o společných vyšetřovacích týmech, a to s těmito státy: Ukrajina, Španělsko, Slovinsko, Slovensko, Švédsko, Lotyšsko, Polsko a Německo – z toho tři společné vyšetřovací týmy s okolními státy byly trojstranné (všechny

dohody o společných vyšetřovacích týmech, ať už jsou sjednávány mezinárodním odborem NSZ nebo národním členem v Eurojustu, jsou registrovány v Eurojustu, který většinou těchto týmů poskytl finanční podporu k jejich činnosti).

Mezinárodní odbor NSZ zároveň vede evidenci doposud ustanovených společných vyšetřovacích týmů s účastí České republiky. Od roku 2008, kdy byla uzavřena první dohoda, do konce roku 2020 se čeští policisté a státní zástupci podíleli na činnosti **78** takových týmů, a spolupracovali tak s partnery z celkem **22** evropských zemí. Mezinárodní odbor NSZ společně s národním členem ČR v Eurojustu, kteří jsou příslušní k uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech, se účastní jak přípravy těchto týmů, tak vyhodnocování jejich činnosti. Jedna ze státních zástupkyň mezinárodního odboru NSZ poskytuje pravidelné konzultace státním zástupcům i policejním orgánům, pokud jde o financování společných vyšetřovacích týmů z prostředků Eurojustu. Vzhledem k této specializaci ČR patří ke státům, které nejvíce využívají možností financování společných vyšetřovacích týmů z prostředků Eurojustu. V roce 2020 mezinárodní odbor NSZ za spolupráce s národním zastoupením ČR v Eurojustu provedl analýzu činnosti 24 společných vyšetřovacích týmů, kterých se v roce 2020 aktivně účastnila ČR. Analýzou činnosti aktivních společných vyšetřovacích týmů bylo zjištěno, že současná pandemie COVID-19, resp. v jejím rámci přijatá opatření, měla celkově vliv na probíhající činnost společných vyšetřovacích týmů, nicméně nedošlo k totální paralýze činnosti těchto týmů a jejich jednotlivých složek v domácích státech, naopak i přes probíhající pandemii a přijatá opatření činnost všech společných vyšetřovacích týmů dále pokračovala.

Dne 10. 11. 2020 se Anna Richterová zúčastnila 16. výročního zasedání národních expertů na společné vyšetřovací týmy (online zasedání). Hlavním tématem tohoto zasedání byla problematika společných vyšetřovacích týmů v digitální době. V této souvislosti Evropská komise (DG justice) prezentovala studii z června 2020 – Cross-border Digital Criminal Justice. Cílem je vytvoření v rámci EU digitální platformy, která umožní evropským justičním orgánům si rychle vyměňovat rozhodující informace a důkazy a efektivně reagovat na aktuální problémy. Jedním z nástrojů by měla být i JIT Colaboration Platform – Platforma umožňující spolupráci v rámci společných vyšetřovacích týmů, která by měla přispět k zrychlení zakládání společných vyšetřovacích týmů (za pomoci online vyjednávání, zabezpečené videokonferenční hovory, funkce e-signature). Během jednání byly představeny projekty, na kterých sekretariát pracoval s přispěním národních expertů.

České zastoupení Eurojustu otevřelo v loňském roce z podnětu českých orgánů v Eurojustu **135 (+16)** nových případů. A **125 (+6)** případů bylo vůči českému zastoupení registrováno z podnětu ostatních členských států EU. Při započtení případů registrovaných ve vztahu k zemím, které mají v Eurojustu styčného veřejného žalobce, bylo české zastoupení činné celkem ve **259 (+15)** nově registrovaných případech. V roce 2020 došlo ke snížení počtu koordinačních schůzek na **26** (oproti 34 v roce 2019). 10 schůzek bylo organizováno českým zastoupením. České zastoupení asistovalo u 6 koordinačních center, kdy jde naopak oproti loňsku o zdvojnásobení. České zastoupení asistovalo při vzniku 8 společných vyšetřovacích týmů.

Mezi státy, které v Eurojustu nejčastěji žádají o asistenci, patří jako v předchozích letech Německo, Itálie a Francie. Česká republika byla třináctým nejčastěji registrujícím státem. Pokud jde o typologii trestné činnosti, převládá nadále podvodné jednání včetně daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a drogová kriminalita. Došlo k pozvolnému nárůstu případů kyberkriminality (174 oproti loňským 111 případům), kdy se jedná se o pátý nejčastější zastoupený druh kriminality). K nárůstu došlo také v případech trestných činů proti finančním zájmům EU (128 oproti loňským 50), přesto se jedná toliko o 3% zastoupení. Nízký zůstává počet případů terorismu (1,6 % z celkového nápadu) a ilegální imigrace (2,4 %).

Pokud jde o české zastoupení, toto nejčastěji stejně jako v předchozích dvou letech žádalo o spolupráci Německo (28 případů), Velkou Británii (18 případů), Slovensko (12 případů) a Francii (11 případů).

Mezi státy, které jsou v rámci Eurojustu naopak nejčastěji žádány o spolupráci, patří shodně jako v minulosti největší členské státy Německo, Španělsko, Velká Británie, Itálie a Francie.

Mezinárodní odbor NSZ využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno i diplomatických intervencí.

Státní zástupci mezinárodního odboru NSZ pravidelně spolupracují i se specialisty na oblast mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech z jiných států v rámci specializovaných sítí specialistů, jako je např. Evropská justiční síť, síť CARIN (specializující se na zajišťování výnosů z trestné činnosti) nebo síť specialistů na společné vyšetřovací týmy a další. On-line se účastnili konferencí a seminářů pořádaných těmito sítěmi.

Počátkem roku 2020, před zavedením omezení osobních kontaktů z důvodu šíření epidemie COVID-19 se v Bratislavě zástupci mezinárodního odboru NSZ zúčastnili dvoustranného jednání se zástupci mezinárodního odboru Generální prokuratury Slovenské republiky, jednání se zástupci Ministerstva spravedlnosti ČR k aplikaci nařízení o Úřadu evropského veřejného žalobce a dvoustranného jednání se zástupci Ministerstva spravedlnosti Spojených arabských emirátů v Abú Dhabí o možnosti řešení stávajících problémů v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech.

V roce 2020 státní zástupci mezinárodního odboru NSZ rovněž zpracovávali odpovědi na řadu dotazníků Komise EU, Rady Evropy, UNCAC týkající se poskytování mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech v době opatření proti koronaviru.

Mezinárodní odbor NSZ v roce 2020 rovněž prováděl metodické vedení v případech vydávání do ciziny (celkem se jednalo o 30 případů vydávacího řízení) a v případech evropských zatýkacích rozkazů (celkem se jednalo o 308 případů předávacího řízení). Naprostá většina těchto evropských zatýkacích rozkazů byla realizována předáním osoby, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz. V případě předávání vlastních občanů do jiných členských států bylo vždy vyžádáno ujištění o návratu tohoto občana na území ČR k případnému výkonu trestu odnětí svobody. Navzdory přijatým opatřením proti koronaviru došlo oproti roku 2019 (346 případů předávacího řízení) pouze k mírnému poklesu počtu předávacích řízení.

Mezinárodní odbor NSZ zpracoval v roce 2020 stanoviska v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a policii ve 12 případech. Rovněž pro státní zástupce zpracoval obsáhlou metodiku k provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1805 ze dne 14. 11. 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci ze dne 28. 11. 2018, které je prvním přímo prováděným předpisem Evropské unie v oblasti trestního řízení. V roce 2020 se mezinárodní odbor NSZ rovněž zabýval aktualizací i svých dalších metodických pomůcek pro účely jejich zveřejnění na Extranetu státního zastupitelství.

Případné aktuální problémy byly řešeny vzájemnou konzultací státních zástupců-specialistů na mezinárodní justiční spolupráci či operativními konzultacemi se státními zástupci mezinárodního odboru NSZ, zejména jednalo-li se o problémy s určitou naléhavostí vyřízení.

Podle **KSZ v Českých Budějovicích** trvá stav, že justiční orgány členských států EU, zejména Polska, nevyužívají před vydáním evropského vyšetřovacího příkazu cesty policejní spolupráce zaměřené na zjištění aktuálního pobytu osoby na našem území, což je také příčinou průtahů při vyřizování evropských vyšetřovacích příkazů. Znovu se vyskytly „žádosti o zjištění totožnosti majitele vozidla“ podávané rakouskými správními orgány, kdy podstatou žádosti bylo zjištění vlastníka vozidla, který se se svým vozidlem měl v Rakousku dopustit přestupku. Vyskytly se žádosti, a to zejména z Rakouska, o doručení písemnosti – rozhodnutí soudu či správního orgánu ve fázi, kdy je přípravné řízení ukončeno; což činí dojem, že vůbec neoslovují s takovými žádostmi věcně příslušný krajský soud. Řada států, především SRN a Rakousko, se i v případech, kdy je věc, v nichž žádají právní pomoc, v řízení před německým či rakouským soudem, stále obrací na státní zastupitelství.

KSZ v Českých Budějovicích bylo opakovaně vyzváno k podání písemného vyjádření k žádosti cizozemských soudů o uznání a výkon rozhodnutí ukládajícího nepodmíněný trest odnětí svobody. V případě žádosti německého soudu s ohledem na zvláštní okolnosti případu, zejména vzhledem ke zjištění k osobě odsouzeného v podstatě trvale žijícího v SRN, podávalo negativní

stanovisko (věc dosud nebyla ukončena), v případě italského soudu dvakrát dávalo podnět k vyžádání dodatkových informací, neboť poskytnuté informace nedovolovaly jednoznačný závěr o oboustranné trestnosti (věc nebyla doposud skončena), a v případě rakouského soudu bylo stanovisko KSZ v Českých Budějovicích souhlasné a bylo již také pravomocně rozhodnuto v souladu s tímto stanoviskem.

KSZ v Plzni konstatovalo, že v důsledku pandemie COVID-19 došlo ke zpoždění realizace několika evropských vyšetřovacích příkazů ve věcech, v nichž dožadující státy žádaly přítomnost svých obhájců nebo policejních orgánů u požadovaných úkonů. Na jaře totiž nesměli cizí státní občané v důsledku protipandemických opatření vstupovat na území ČR.

Na to poukazuje i **KSZ v Hradci Králové**, jež upozorňuje i na to, že byly registrovány problémy s vyřizováním vyžádaných právních pomoci z některých zemí mimo EU (např. Srí Lanka), avšak také ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, neboť tamní justiční orgány i v závažných trestních věcech vyřizují žádosti někdy i v horizontu několika let.

KSZ v Brně poukazuje na nový jev, a to problematiku vzetí předané osoby, po odpadnutí důvodu odkladu předání, do předběžné vazby, podle ustanovení § 206 odst. 1 ZMJS. Do poloviny roku 2020 byl tento úkon realizován ze strany KS v Brně formou nařízení vazebního zasedání, ke kterému byl eskortován předáváný, jemuž končil uložený trest v ČR (7 až 14 dní před ukončením výkonu trestu odnětí svobody), a bylo rozhodováno za účasti státního zástupce. Aktuálně je praxe na KS v Brně taková, že státní zástupce obdrží usnesení KS v Brně o vzetí do předběžné vazby písemně, v posledních dnech ukončení uloženého trestu předáváným, kdy KS v Brně rozhoduje bez nařízení vazebního zasedání s odůvodněním, že proti takovému rozhodnutí soudu není stížnost přípustná. Proto se **KSZ v Brně** domnívá, že v tomto směru by bylo vhodné sjednotit praxi s ostatními krajskými soudy a státními zastupitelstvími.

V této souvislosti nižší státní zastupitelství velmi oceňují přístup mezinárodního odboru Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k informovanosti specialistů na úseku právního styku s cizinou a mezinárodní justiční spolupráce a vysoce jsou hodnoceny pořádané pracovní semináře a školení, byť formou online.

2. Mimotrestní působnost

a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)

Ohledně počtu návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2020 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. se odkazuje na údaje *přehledu V/1c*, který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2020. V roce 2020 byla podána **jedna** správní žaloba, odloženo bylo 16 věcí, přičemž do konce roku nebyly vyřízeny 2 věci.

b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)

V roce 2019 **NSZ** realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. V uvedeném roce byl vstup proveden ve **138 (-39)** věcech, což představuje pokles o **22,03 %** oproti roku 2019, přičemž NS ve všech případech rozhodl v intencích návrhu Nejvyššího státního zastupitelství.

c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ byl informován krajskými státními zastupitelstvími o vstupech do řízení ve věcech, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů, a moratoria.

V insolvenčních věcech byl zaznamenán oproti roku 2019 v roce 2020 významný pokles vstupní aktivity do insolvenčních řízení. Tento pokles byl zjevně

ovlivněn pandemií COVID-19, jež zasáhla – též z důvodu preventivních opatření přijímaných státními orgány před šířením infekčního onemocnění – chod justice.

Insolvenční věci a řízení ve věcech korporací jsou stále významným zdrojem poznatků pro výkon trestní i netrestní působnosti.

V předchozích zprávách bylo upozorněno, že insolvenční řízení může být zneužíváno propracovaným způsobem a může být i nástrojem legalizace protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Myšleny byly sofistikované a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti dlužníka s třetími osobami, které zpravidla zasahují i do dalších insolvenčních řízení, manipulace s insolvenčním řízením tak, aby byla udržena kontrola nad provozem závodu dlužníka a bylo zabráněno, že by v rámci prohlášeného konkurzu došlo k odhalení problematických kroků insolvenčnímu řízení předcházejících apod.

Tato situace trvá a rizika zneužití insolvenčního řízení mají svůj původ v nastavení právní úpravy. Opětovně se v této souvislosti poukazuje na řešení úpadku dlužníka reorganizací, zejména pak tzv. „předbalenou“ reorganizací. Nastavení pravidel v insolvenčním zákoně je takové, že dlužníci mohou dosáhnout rozhodnutí o povolení reorganizace, proti němuž není odvolání přípustné (§ 328 insolvenčního zákona), na základě zavádějících, až lživých informací, přičemž následně již neexistuje možnost dosáhnout efektivní nápravy a odklizení takového rozhodnutí. Toho někteří dlužníci využívají k zásadně nezvratnému ovládnutí insolvenčního řízení (dosazení vlastního insolvenčního správce, jenž určuje, které pohledávky popře a které nikoli, ovládnutí věřitelského orgánu, jenž jako jediný může insolvenčnímu správci uložit, kterým deliktním úkonům dlužníka musí odporovat, či prosazení s dlužníkem spřízněného znalce, jenž oceňuje majetkovou podstatu). Následky rozhodnutí o povolení reorganizace - přijatého byť na základě lživých informací obsažených v insolvenčním návrhu – je velmi obtížné odklidit, neboť proti němu není přípustné nejen odvolání (§ 328 insolvenčního zákona), ale ani žaloba pro zmatečnost (usnesení NS ze dne 30. 5. 2019 sp. zn. 29 ICdo 69/2017) a přeměnit povolenou reorganizaci v konkurs lze až po zamítnutí reorganizačního plánu, a to teprve tehdy, jestliže možnost předložit reorganizační plán nevyužily ani další osoby (usnesení NS ze dne 27. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 15/2016-B-332). Tedy vzniká zde široký časový prostor, v rámci něhož lze takto nastavené a dílem i nezměnitelné mantinely zneužívat (např. nepopření, respektive uznání fiktivních pohledávek, neodporování zkracujícím úkonům dlužníka). K uvedenému je třeba doplnit, že k reorganizační „mlze“ dílem přispívá i ta okolnost, že insolvenční zákon v § 155 insolvenčního zákona prosazuje jako základní pravidlo pro znalecké ocenění majetkové podstaty fikci skončení provozu oceňovaného závodu, tedy má být zjišťována likvidační hodnota závodu, jako kdyby se nepředpokládala dlouhodobější existence závodu, ačkoli reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů zpravidla při zachování provozu dlužníkovy podniku (§ 316 odst. 1 insolvenčního zákona).

d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit

S ohledem na pandemickou situaci v souvislosti s onemocněním COVID-19 v roce 2020 NSZ sledovalo výkon dozoru nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody a reagovalo na to, jakým způsobem je ovlivňován výkon dozoru v této oblasti. Během roku 2020 apelovalo NSZ na věcně příslušná státní zastupitelství s tím, že je třeba i přes nepříznivý epidemický vývoj nadále vykonávat dozorová oprávnění ve smyslu § 4 odst. 1 písm. b) zákona o státním zastupitelství. Státním zastupitelstvím byla dána doporučení, jakým způsobem výkon dozoru s ohledem na epidemickou situaci zabezpečit, tak aby nadále probíhaly prověrky ve školských zařízeních a věznicích. Důraz byl kladen na důležitost rozhovorů s chovanci a vězněnými osobami a nutnost ověřování, zda aplikace protiepidemických opatření neporušuje práva chovanců a vězněných osob.

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ dále během roku 2020 uspořádal pracovní setkání státních zástupců, jejichž specializací je dohled nad postupem státních zástupců vykonávajících dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a též pracovní setkání státních zástupců vykonávajících dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody a zabezpečovací detence a státních zástupců, kteří vykonávají nad jejich postupem dohled. Cílem pracovních setkání bylo mimo jiné i zjištění a projednání poznatků z výkonu dozoru během protiepidemických opatření přijatých v souvislosti s onemocněním COVID-19.

Vedle reakce NSZ na vliv pandemické situace na výkon dozoru nad detencemi nebyly přehlíženy ani okruhy, v nichž je vykonáván dozor nad detencemi.

V souvislosti s kontrolou skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství týkající se Vazební věznice Teplice, byly státním zástupcům připomenuty jejich povinnosti vyplývající z pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2012, o výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda.

V rámci úsilí o zkvalitnění výkonu dozoru nad místy, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody a zabezpečovací detence, požádalo NSZ Generální ředitelství Vězeňské služby ČR o zvážení změny nařízení GR VS č. 43/2018, které upravuje problematiku hlášení mimořádných událostí. Žádost byla Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR vyslyšena a v důsledku změny tohoto předpisu došlo ke sjednocení postupu všech věznic vůči státním zástupcům vykonávajícím v této oblasti dozor.

e) Zneužívání § 19 zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19

V roce 2020 byly zaznamenány desítky případů zneužití § 19 zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19, který umožňuje distanční způsob rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby s využitím prostředků dálkové komunikace včetně zasílání písemných projevů hlasování v listinné podobě poštou apod. Smyslem této úpravy bylo, aby neustrnul běžný chod kolektivních orgánů právnických osob. Zneužitím uvedeného ustanovení mělo dojít k nezákonnému ovládnutí společenství vlastníků jednotek. Obchodnímu rejstříku byly předloženy padělané listiny dotčených společností, a to návrh rozhodnutí mimo zasedání shromáždění, vyhodnocení hlasování per rollam ke změnám v obsazení a struktuře statutárního orgánu, stávající vícečlenný statutární orgán byl navržen k výmazu a naopak měl být zapsán nový jednočlenný statutární orgán – předseda společenství vlastníků jednotek, jímž měla být právě navrhující společnost s ručením omezeným, dále byly navrženy změny stanov a zrušen kontrolní orgán.

Řešením by mohlo být iniciování novelizace zákona č. 191/2020 Sb., podle níž by v případě návrhu na změnu zápisu podaného na základě distančního rozhodnutí orgánu právnické osoby byl tento návrh oznámen též přímo aktuálně zapsané i nově zapisované osobě.

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti zahraničních vztahů působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce a mezinárodní odbor**.

NSZ i nadále udržuje kontakty s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Dále udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijetím zde v ČR v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci mezinárodního odboru NSZ), dále je to OLAF (Evropský úřad pro boj

proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o věcech trestních vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU.

Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman navštívil dne 22. 10. 2020 sídlo Rady Evropy ve Štrasburku, aby se zapojil do výměny názorů ve Výboru ministrů Rady Evropy. Debata byla zaměřena na situaci ve vězeňství, problematiku přeplněnosti věznic a použití alternativních trestů. Během výměny názorů zaznělo, že řešením přeplněnosti věznic není výstavba nových věznic a navyšování jejich kapacity, ale snaha o jiné způsoby aplikace trestních sankcí s cílem integrace vězňů do společnosti. Nejvyšší státní zástupce představil poznatky vyplývající ze zvláštní zprávy, kterou Nejvyšší státní zastupitelství zpracovalo v roce 2019 [viz zpráva o činnosti za rok 2019], a zdůraznil, že státní zastupitelství v ČR nesměřuje k punitivnímu, ale restorativnímu pojetí spravedlnosti. Nejvyšší státní zástupce se rovněž setkal s generální tajemnicí Rady Evropy Marijou Pejčinović Burić a diskutoval s ní otázky reformy vězeňství, ale také nezávislost státního zastupitelství a boj proti korupci, na něž se zaměřují zprávy GRECO (Skupiny států proti korupci).

Ze strany Evropského úřadu pro boj proti podvodným jednáním (OLAF) byla České republice prostřednictvím NSZ v roce 2020 doručena oznámení (závěrečná zpráva s doporučením k zahájení úkonů trestního řízení) ve 4 věcech, týkajících se dotačního financování v oblasti podpory zemědělských produktů, nákupů prostředků městské a příměstské hromadné dopravy, vývoje IT technologií a daňové trestné činnosti spojené s krácením daně z přidané hodnoty. Obecně v průběhu roku 2020 nedošlo k výraznější změně skladby prověřované a vyšetřované trestné činnosti. Nadále je patrný nárůst počtu prověřovaných věcí v oblasti dotační podpory vzdělávání a rekvalifikačních kurzů, podpory ekologických forem vytápění a zřizování i provozu zařízení péče o děti. Aktivita orgánů činných v trestním řízení v průběhu roku 2020 reagovala rovněž na auditní činnost Evropské komise, směřující k prověřování mechanismu dotační podpory celé skupiny obchodních společností v souvislosti s existencí možného střetu zájmů osob ovládajících tyto společnosti a působících v oblasti výkonu veřejných funkcí.

NSZ se nadále podílí na aktivní výměně informací a zkušeností v rámci komunikační sítě úřadu Evropského úřadu pro boj proti podvodným jednáním AFCOS, a to zejména ve vztahu k připravovaným změnám souvisejícím s novelizací nařízení EU o vyšetřování prováděném úřadem OLAF. V tomto směru je patrná zejména legislativní aktivita směřující k zakotvení oprávnění úřadu OLAF vyžadovat v rámci jím vedeného administrativního vyšetřování údaje podléhající v jednotlivých členských státech bankovnímu tajemství. Aktivní spolupráce probíhá primárně s Ministerstvem financí ČR jako centrálním kontaktním bodem sítě AFCOS. Je zajišťována i předběžná součinnost ve vztahu k avizovaným kontrolám úřadu OLAF prováděným na území ČR. Nastavený mechanismus výměny informací má předcházet riziku možného negativního ovlivnění trestních řízení probíhajících v ČR plánovanými úkony úřadu OLAF, prováděnými vůči příjemcům dotací.

Jana Zezulová, státní zástupkyně NSZ, byla na 15. plenárním zasedání Poradního výboru evropských prokurátorů CCPE konaného ve dnech 18.–19. 11. 2020 zvolena **členkou Výboru CCPE** na období let 2021 a 2022. Jana Zezulová se podílí na zpracování stanovisek tohoto poradního orgánu, zejména pak pracovala na přípravě stanoviska CCPE č. 15 (2020) na téma „Úloha státních zástupců v mimořádných situacích, zejména při pandemii“. Stanoviska jsou publikována na Extranetu státního zastupitelství – Poradní výbor evropských prokurátorů (CCPE) v anglické verzi, postupně je připravován i jejich český překlad.

Dne 12.–16. 10. 2020 se ve Vídni uskutečnilo **10. zasedání smluvních stran Úmluvy Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu**. S ohledem na probíhající epidemii COVID-19 se konalo ve formátu tzv. smíšené (online, resp. osobní) účasti jednotlivých účastníků. Tento formát umožnil omezenou osobní účast (fyzickou přítomnost) účastníků, ale i vzdálenou účast prostřednictvím online platformy pro simultánní tlumočení. Vzhledem

k problematice nadnárodního organizovaného zločinu a s ním spojené problematiky obchodování s lidmi a nelegální migrace, se online přenosu konference zúčastnila národní korespondentka pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání, genderové, domácí a sexuálně motivované násilí a pro ochranu práv obětí trestných činů, Jana Zezulová, společně s asistentkou Žanetou Petrovou. Na konferenci výkonná ředitelka úřadu Organizace spojených národů pro drogy a kriminalitu Ghada Walyová vyzvala k posílení mezinárodní spolupráce tváří v tvář světové zdravotnické krizi a kriminalitě s ní spojené. Pachatelé využívají příležitosti vytvořených krizí COVID-19 a zároveň se množí nové hrozby. Jednou z takových objevujících se hrozeb, které představují akutní nebezpečí pro lidský život, je prodej padělaných léků prostřednictvím internetu. Organizované zločinecké skupiny prodávají nekvalitní a padělané léčivé přípravky, přičemž se zaměřují na jednotlivce, zdravotnická zařízení a veřejné agentury, a to prostřednictvím internetových podvodů. Falešné vakcíny proti viru COVID-19 budou brzy představovat velmi nebezpečnou hrozbu a státy na tuto novou hrozbu musí být připraveny reagovat. Nelze také odhlédnout od skutečnosti, že zdravotnická zařízení opakovaně čelí kybernetickým útokům. Dalším jevem, který je významně spojen s omezeními přijatými státy z důvodu šíření COVID-19, je nárůst online sexuálního zneužívání dětí. Omezení pohybu také činí migranty zranitelnějšími vůči vykořisťování a obchodování s lidmi.

Státní zástupci též pravidelně spolupracují na zpracovávání podkladových materiálů, popř. se účastní jednání v rámci hodnocení České republiky, popř. za Českou republiku jsou členy hodnotitelských misí jiných států, jakkoli aktivita těchto týmů byla omezena v důsledku epidemie COVID-19.

Je třeba zmínit např. **Zprávu Evropské unie Rule of Law** pro jednotlivé členské země. NSZ prostřednictvím národního korespondenta pro boj proti korupci poskytlo součinnost při přípravě této zprávy ve formě pohovoru a zaslání podkladů k jejímu zpracování. Předmětná zpráva jako celek nevznívá pro Českou republiku tak kriticky, jak se mohlo zdát ze zpráv ve sdělovacích prostředcích. Přesto je třeba poukázat na část zprávy zmiňující nedostatečné potírání korupce ve vyšších patrech společnosti. NSZ k této kritice poukázalo na to, že k tomuto konstatování není ve zprávě zřejmý metodický základ (podklady pro toto konstatování) a dále, že pro tak zásadní sdělení je třeba vycházet nejen ze subjektivních hodnocení, ale i z objektivních údajů.

Dne 2. 12. 2019 byl v rámci semináře pořádaným Radou Evropy a Justiční akademií představen **kurz programu Rady Evropy HELP na téma „Boj proti obchodování s lidmi“**. Kurz HELP se skládá z devíti modulů (např. identifikace obětí obchodování s lidmi, pomoc obětem, princip non-punishment). Národním tutorem kurzu je státní zástupkyně NSZ Jana Zezulová a akademická pracovnice Justiční akademie Mgr. Jana Zapletalová-Koláčková. HELP kurz v dubnu 2020 úspěšně absolvovalo 17 účastníků (zapsáno do kurzu bylo 23 účastníků), a to 8 státních zástupců, 1 soudce a 8 justičních a právních čekatelů. Úspěšnost kurzu tedy byla 74 %. Účastníci byli na úplný závěr kurzu českými tutory vyzváni k hodnocení kurzu. Z 12 odpovědí na otázku, zda by kurz doporučili i svým kolegům, 10 kolegů uvedlo, že by předmětný e-kurz rozhodně doporučilo a 2 kolegové uvedli, že by e-kurz spíše doporučili. Žádný účastník se nevyslovil v tom smyslu, že by kurz spíše nedoporučil či určitě nedoporučil. Kolegyně a kolegové, kteří úspěšně prošli celým kurzem, obdrželi od Rady Evropy certifikáty HELP programu o absolvování tohoto e-learningového kurzu. Online kurz Programu HELP o boji proti obchodování s lidmi je i nadále k dispozici pro kolegyně a kolegy, kteří se zajímají o toto téma na webových stránkách Rady Evropy.

Za účelem dalšího posílení boje proti pašování migrantů zřídila Agentura EU pro justiční spolupráci v trestních věcech – Eurojust – **Focus Group**, která sdružuje státní zástupce ze všech členských států EU, kteří se zabývají problematikou pašování migrantů a nelegální migrace. Za soustavu státního zastupitelství je členkou této skupiny státní zástupkyně NSZ Jana Zezulová.

Pro úspěšný výsledek v boji proti pašování migrantů je nezbytné, aby soudní a donucovací orgány ze všech dotčených zemí úzce spolupracovaly. Aby bylo možné plně využít potenciál nástrojů justiční spolupráce EU, včetně zřízení společných vyšetřovacích týmů a využití evropského zatýkacího rozkazu a evropského vyšetřovacího příkazu, je nutný strategický a pečlivě řízený přístup. Toho lze dosáhnout zejména využíváním získaných zkušeností a osvědčených postupů. Zásadní je též brát v úvahu neustále se měnící modus operandi zločineckých organizací.

Mezi klíčové aktivity Focus Group patří sdílení osvědčených postupů z vyšetřování případů pašování migrantů; analýza trendů a nového vývoje operačních taktik organizovaných zločineckých skupin zapojených do případů pašování migrantů a nelegální migrace; studium dopadu posunů

v trasách pašování migrantů a shromažďování informací o aktuálních výzvách a diskuse o možnostech justiční spolupráce v boji proti tomuto konkrétnímu typu přeshraniční trestné činnosti.

Skupina Focus Group slouží jako jednotný zdroj výměny informací a zkušeností mezi jednotlivými zástupci členských států. Kromě usnadnění pravidelné výměny informací, podpory analytické práce a zajištění fungování cílové skupiny budou Eurojustem pořádána výroční setkání k této problematice.

Materiály z činnosti Focus Group byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství.

4. Ostatní agenda NSZ

a) Zvláštní zprávy

V roce 2020 nebyla zpracována **žádná zvláštní zpráva**.

b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*)

V roce 2020 byl vydán především **pokyn obecné povahy č. 2/2020, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení** (v návaznosti na novelu trestněprávních předpisů provedenou s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb.).

Byl také (**pokynem obecné povahy č. 3/2020**) novelizován **pokyn obecné povahy č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku**.

Dne 21. 10. 2020 vydalo trestní kolegium NS pod sp. zn. Tpjn 300/2020 stanovisko k trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku. Úpravu v pokynu obecné povahy č. 5/2019 bylo třeba uvést v soulad s citovaným stanoviskem [srov. i to, co se zmiňuje v bodě II. 1. i)]. Dalším důvodem novelizace byla skutečnost, že interní úprava se neváže pouze k řidičům motorových vozidel, ale dopadá obecně i na osoby vykonávající zaměstnání či jinou činnost, při kterých by mohly ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Novela pokynu obecné povahy č. 10/2013, o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, provedená pokynem obecné povahy č. 5/2020, byla vydána v souvislosti s některými aktuálními problémy aplikace zákona č. 104/2013 Sb. [zejména pokud jde o úpravu písemností, problematiku právní pomoci ve vztahu k tzv. e-datům, vydání nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1727 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a o nahrazení a zrušení rozhodnutí Rady 2002/187/SVV].

Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webových stránkách NSZ. Jsou dostupné dále i na Extranetu státního zastupitelství i v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2019 je uveden v *tab. IV/8*.

c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/9)

V roce 2020 byla vydána 2 výkladová stanoviska, a to jednak k problematice postupu při určení běhu lhůty zadržení podle § 76 trestního řádu, jemuž předcházelo zajištění osoby subjektem nemajícím charakter policejního orgánu (§ 12 odst. 2 trestního řádu) a k otázce opakovaného zadržení podezřelého v téže věci. Jednak další vydané výkladové stanovisko představuje doplnění výkladového stanoviska č. 1/2018 Sb. v. s. NSZ, pokud se konstatuje, že na zničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, které byly pořízeny v trestním řízení podle § 88 odst. 1, 2 trestního řádu a následně byly NS ve zvláštním přezkumném řízení podle § 314l až 314n trestního řádu shledány nezákonnými, se aplikuje § 88 odst. 7 trestního řádu per analogiam.

Výkladová stanoviska NSZ jsou zveřejněna (v plném znění nebo alespoň jeho právní věta) na webových stránkách NSZ¹ a rovněž v některých právních informačních systémech (ASPI, CODEXIS), dále jsou také stanoviska publikována na Extranetu státního zastupitelství, shodně jako tzv. „malá stanoviska“, která vyjadřují předběžný právní názor na daný aplikační problém a zpravidla předjímají obsah pozdějších stanovisek podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

Malá stanoviska byla v roce 2020 vydána např. k problematice nakládání s oprávněným prostředkem brojícím proti rozhodnutí soudu doručeným oprávněnou osobou (omylem) státnímu zastupitelství, k pověřování výkonem funkce vedoucího státního zástupce a veřejnoprávních oprávnění s tímto pověřením spjatých, k procesnímu postavení České inspekce životního prostředí v trestním řízení vedeném ve věcech trestných činů proti životnímu prostředí, k otázce právní kvalifikace sebevraždy a pokusu o sebevraždu v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, a dále v souvislosti s epidemií COVID-19 k šíření nového koronaviru způsobujícího COVID-19 z pohledu trestného činu šíření nakažlivé lidské nemoci, k navrácení lhůty v trestním řízení v době epidemie COVID-19 na základě zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, k nerespektování karanténních opatření a souvisejících opatření vlády proti šíření COVID-19 z pohledu trestní odpovědnosti, k přehledu trestných činů se znakem „spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí veřejný pořádek nebo majetek“ apod.

d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšším státním zástupcem byly v roce 2020 podány 2 podněty k vydání stanoviska trestního kolegia NS, a to jednak ve vztahu k nejednotné rozhodovací praxi soudů v trestních věcech vedených proti osobám pro jednání kvalifikovaná jako přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, v případech, kdy pachatelé řídí motorové vozidlo po předchozím požití jiné návykové látky než alkoholu [na základě podnětu pak bylo vydáno sjednocující stanovisko trestního kolegia NS publikované pod č. 2/2020 Sb. rozh. tr.-stan.], jednak ohledně nejednotného přístupu soudů k zákonnosti a procesní použitelnosti důkazů získaných na základě povolení soudce podle § 158d odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci podle § 158d odst. 10 trestního řádu [srov. rozh. č. 1/2021-I. Sb. rozh. tr.].

¹ <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/vykladova-standoviska/>

e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo Nejvyšší státní zastupitelství zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2020 **NSZ** zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů, včetně vlastních návrhů právních předpisů a jejich novel ve **164** věcech (+35) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy v **81** věcech (+8).

Přehled vybraných návrhů právních a jiných předpisů a dalších materiálů doručených NSZ k připomínkám se pravidelně publikuje na Extranetu státního zastupitelství.

f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

Kabinet nejvyššího státního zástupce se věnuje odborným právním agendám a výkonem své působnosti „odbřeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestní oznámení, stížnosti, podněty k výkonu dohledu, opravné prostředky). V této agendě bylo za rok 2020 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **3 628** podání (v roce 2019 se jednalo o 3 563 podání, v roce 2018 o 2 888 podání, v roce 2017 o 2 258 podání a v roce 2016 o 2 462 podání).

Lze opakovat z předchozích zpráv o činnosti, že přístup podatelů k internetu je stále dostupnější, navíc s ohledem na různá omezení spojená s pandemií COVID-19 se internet stal i jedinou praktickou možností, jak lze komunikovat s veřejnými institucemi a úřady, byť ne všichni z podatelů mají zřízen uznávaný elektronický podpis.

Mnoho podatelů reaguje svým podáním na aktuální politickou či společenskou situaci, popřípadě reagují na mediální vystoupení či publikovaný článek nejvyššího státního zástupce. Podatelé se velmi často také domáhají pomoci přímo po nejvyšším státním zástupci. Samostatnou kapitolou tvoří podání spojená s pandemií COVID-19, a to z různých pohledů.

Podstatnou část z celkového počtu všech věcí tvoří „opakovaná podání“, tedy podání uvádějící „nové“ skutečnosti, která ale navazují na podání původní. Je možno je chápat jako „nová podání“. Věcí „obživlých“ bylo v roce 2020 **110** (v roce 2019 134).

Je třeba uvést, že mnohá z doručených „opakovaných“ podání jsou po obsahové stránce těžko uchopitelná, často bez uvedení jakýchkoliv spisových značek, tudíž téměř nepřiraditelná. Takových věcí bylo v roce 2020 celkem **2059**, v roce 2019 2 385.

Struktura podání byla v roce 2020 následující:

1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2020 činil **161** (v roce 2019 181). Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany NSZ. Telefonicky bylo vyřízeno celkem **140** věcí (v roce 2019 150), kdy podatelé jednak žádají o právní radu, případně reagují na předchozí vyrozumění týkající se jejich písemného podání, dožadují se vysvětlení ve snaze domoci se svých práv, popř. požadavků. Osobních návštěv bylo celkem **21**. To platí i přesto, že bytí byly po většinu roku omezeny podmínky pro osobní jednání na NSZ v tomto roce při současném upřednostnění jiného než osobního setkání, došlo k osobnímu jednání mezi státním zástupcem přiděleným ke kabinetu nejvyššího státního zástupce a podatelem v uvedených případech.

2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2020 byl **140** (v roce 2019 120). V této souvislosti je ovšem třeba zdůraznit, že podle § 16a odst. 1 věty před středníkem zákona o státním zastupitelství (i § 59 odst. 1 věty první trestního řádu) se podání vždy posuzuje podle svého obsahu a nikoli podle toho, jak je označeno, což podatelé mnohdy odmítají akceptovat, domáhají se toho, aby podání bylo vyhodnoceno jako „trestní oznámení“, což následně vede k přezkoumání postupů státních zástupců v rámci vnitřního dohledu podle § 12e odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Podání podle obsahu vyhodnocená jako trestní oznámení se postupují s odkazem na § 17 odst. 1 JŘSZ věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Děje se tak i ve vztahu k anonymním podáním, pokud takováto podání obsahují relevantní údaje pro to, aby jejich obsah mohl být prověřen věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím.

Jak bylo výše uvedeno, samostatnou kapitolou mohou být trestní oznámení spojená s pandemií COVID-19. Zpočátku se jednalo o podání spojená s podezřením ze spáchání trestného činu šíření poplašné zprávy podle § 357 trestního zákoníku v důsledku „předčasně“ zaváděných opatření vlády a Ministerstva zdravotnictví proti šíření onemocnění způsobeného virem SARS-CoV-2, později v podstatě na tytéž osoby dochází k podání trestních oznámení pro podezření ze spáchání trestných činů úředních osob v důsledku „později“ zaváděných opatření v boji proti témuž onemocnění či ke způsobu a ceně pořízených osobních ochranných prostředků ze zahraničí.

3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2020 byl **423** (v roce 2019 522). Podatelé se obracejí na NSZ (mnohdy právě přímo na nejvyššího státního zástupce) ve snaze domoci se svých práv. Toto úsilí podatelů je možno vysledovat vždy s mediálním vystoupením nejvyššího státního zástupce, což jednoznačně vyznívá tak, že lidé mají důvěru v osobu nejvyššího státního zástupce. Své žádosti o zjednání nápravy ve svých zájmových věcech adresují přímo k jeho rukám.

4) Nově učiněná podání

NSZ obdrželo v roce 2020 celkem **863** podání.

5) Nejasná podání

Do této kategorie spadají jednak podání, ve kterých se podatelé vyjadřují k aktuálnímu dění v ČR, tak i ve světě, jednak jde o naprosto nejasná podání chronických stěžovatelů, kteří tato podání posílají více institucím a mnohdy po dobu již několika let. Samozřejmě nejvíce v těchto podání rezonovalo téma pandemie COVID-19. Navíc většina z podatelů nemá zřízen uznávaný elektronický podpis, což znamená, že v rámci výzvy k doplnění důvodů podání je třeba současně také podatele vyzvat k identifikaci.

V některých případech elektronických podání je připojena e-mailová adresa NSZ do adresáře obsahujícího desítky až stovky jmen a institucí, a tudíž je následně NSZ vystaveno permanentnímu a dlouhodobému doručování veškeré komunikace z takto vytvořeného řetězce adresátů, za předpokladu, že při odpovědi je zvolena funkce odpovědět všem.

Zejména pro zaměstnankyně podatelny je pak velmi náročně zpracovávat elektronickou poštu první pracovní den následující po dnech pracovního volna.

Celkový počet v roce 2020 byl **294** (v roce 2019 221).

g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají jak stížností na státní zástupce NSZ, tak i nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2020 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **36** (v roce 2019 28, v roce 2018 36, v roce 2017 38 a v roce 2016 27) **stížností včetně žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci.**

Stížností na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství bylo v roce 2020 **13** (v roce 2019 11), přičemž šlo o **2** stížnosti na průtahy při plnění úkolů NSZ (nebyly shledány důvodnými), **2** nedůvodné stížnosti na průtahy ze strany vrchní státní zástupkyně v Praze a **9** věcí se týkalo stížností na nečinnost (průtahy) u nižších státních zastupitelství; všechny tyto věci byly postoupeny k vyřízení příslušným orgánům.

V jedné věci šlo o přezkoumání způsobu vyřízení stížnosti krajským státním zástupcem, zde byl podatel vyzooměn o tom, že NSZ není příslušné k vyřízení věci, stížnost byla postoupena na příslušné krajské státní zastupitelství k vyhodnocení, zda se nejedná o další obsahově shodný podnět podaný po poučení podle § 1 odst. 4 JŘSZ.

Stížností na nevhodné chování státních zástupců bylo v roce 2020 **11** (v roce 2019 4), z toho **jedna** stížnost na nevhodné chování státního zástupce NSZ, jež byla vyřízena jako nedůvodná, **2** věci týkající se vrchní státní zástupkyně v Praze, rovněž vyhodnoceny jako nedůvodné, a **7** věcí stížností na nevhodné chování státních zástupců nižších státních zastupitelství bylo postoupeno vedoucím státním zástupcům nižších stupňů soustavy státního zastupitelství.

h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2020

V roce 2020 kárný senát Nejvyššího správního soudu pravomocně rozhodl v **8** věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům.

Pravomocně uznáno vinnými bylo **6** státních zástupců, a to za dlouhodobou neodůvodněnou nečinnost při vyřizování celkem 44 věcí, uloženo kárné opatření snížení platu o 30 % na dobu 24 měsíců; za to, že v zákonem stanovené lhůtě nepodal návrh na rozhodnutí soudu o dalším trvání vazby ani neučinil jiné rozhodnutí, takže obviněný byl nezákonně ve vazbě po dobu 9 dnů, schválena podle § 314r odst. 4 trestního řádu přiměřeně aplikovaného v kárném řízení podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, dohoda o vině a kárném opatření, uloženo kárné opatření snížení platu o 5 % na dobu 3 měsíců; za to, že nevěnoval dostatečnou pozornost termínu nařízení vazebního zasedání u soudu, který byl soudkyní stanoven na dobu po uplynutí lhůty trvání vazby a neučinil žádné potřebné opatření k nápravě, takže obviněný byl nezákonně ve vazbě po dobu 3 dnů, uloženo kárné opatření – důtka; za to, že telefonicky kontaktoval státní zástupkyni vykonávající dosažitelnost ve věci zadržené osoby s tím, že se jedná o zetě, což mohla dotyčná státní zástupkyně vnímat jako snahu o ovlivnění jejího rozhodování v dané věci, uloženo kárné opatření důtka; za to, že nezaslal bezodkladně po právní moci NSZ usnesení o zastavení trestního stíhání a nereagovala na následnou žádost NSZ o jeho zaslání, takže v důsledku uplynutí zákonné lhůty bylo zmařeno oprávnění NSZ zrušit toto rozhodnutí, které bylo shledáno nezákonným, schválena podle § 314r odst. 4 trestního řádu přiměřeně aplikovaného v kárném řízení podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, dohoda o vině a kárném opatření a uloženo kárné řízení snížení platu o 10 % na dobu 4 měsíců; za to, že v pracovní době požíval na pracovišti alkoholické nápoje, přičemž při odchodu z pracoviště činila hladina alkoholu v krvi více než 3 promile, schválena podle § 314r odst. 4 trestního řádu přiměřeně aplikovaného v kárném řízení podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, dohoda o vině a kárném opatření a bylo uloženo kárné řízení snížení platu o 20 % na dobu 10 měsíců.

Proti **jednomu** státnímu zástupci bylo kárné řízení **zastaveno** (kladeno za vinu, že nebyl řádně, svědomitě a odpovědně vykonáván dohled nad postupem státní zástupkyně nejbližší nižšího státního zastupitelství v přípravném řízení a následně i u tamního okresního soudu) podle § 14 písm. c) zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, neboť zanikla odpovědnost státního zástupce za kárné provinění, pro další skutek zproštěn podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. kárného obvinění, neboť kárný soud dospěl k závěru, že skutek není kárným proviněním.

Jeden státní zástupce byl **zproštěn kárného obvinění** podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb. (kladeno za vinu, že jako dozorový státní zástupce porušil povinnost postupovat odborně, svědomitě a odpovědně při přezkoumání zákonnosti o zahájení trestního stíhání více osob a následně, aniž byly opatřeny relevantní důkazy, v této věci podal obžalobu, takže v hlavním líčení soud vynesl zprošťující rozsudek), kdy vyhodnocením věci dospěl kárný soud k závěru, že vzhledem k okolnostem případu nelze dovodit, že daný skutek je kárným proviněním.

i) Národní korespondenti

Jak bylo uváděno již v předchozích zprávách o činnosti, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo ustaveno celkem 10 národních korespondentů pro nejzásadnější oblasti kriminality (zejména terorismus, extremismus, boj proti korupci, zvláště závažnou ekonomickou a finanční kriminalitu, daňovou kriminalitu, kybernetickou a informační kriminalitu, trestné činy proti životnímu prostředí a trestná činnost v silniční dopravě, nepromlčitelné zločiny) a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. Zprávy jednotlivých národních korespondentů o činnosti v roce 2020 byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství a na webových stránkách NSZ současně se zveřejněním této Zprávy o činnosti.

Agenda národních korespondentů

1.
Eurojust, Evropská
justiční síť
a společné
vyšetřovací týmy

2.
boj proti terorismu,
extremismu
a trestným činům
spáchaným
z nenávisti

3.
mimořádné události,
trestné činy
v dopravě, proti
životnímu prostředí
a ochrana kulturních
památek

4.
genocida, zločiny proti
lidskosti, válečné
zločiny a ostatní
trestné činy, které se
nepromlčují

5.
boj proti korupci

6.
boj proti finanční kriminalitě
a praní peněz, vyhledávání,
zajišťování a odčerpávání
výnosů z trestné činnosti
a ochrana finančních zájmů
EU

7.
daňová
kriminalita

8.
boj proti obchodování s lidmi,
zneužívání žen a dětí,
nelegální migraci
a zaměstnávání, genderové,
domácí a sexuálně motivované
násilí a pro ochranu práv obětí
trestných činů

9.
boj proti kybernetické
kriminalitě, pro
ochranu práv
k nehmotným statkům
a kybernetickou
bezpečnost

10.
boj proti drogové
a farmaceutické
kriminalitě a trestná
činnost ve
zdravotnictví

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a)

Vstupem bylo vyřízeno v roce 2020 u **okresních státních zastupitelství 6 354** (v roce 2019 8 101) věcí.

Návrhem bez ohledu na druh agendy (tab. V/2a – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími, v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz s. 11 výkazu u tab. V/1b) bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 741** (v roce 2019 1 924) věcí.

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, již je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** (tab. V/1b, viz s. 7). Těchto návrhů bylo v roce 2020 podáno celkem **1 593** (v roce 2019 1 713).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu (tab. V/1b, s. 6), v roce 2020 nebyl podán **žádný** takový návrh (v roce 2019 1). Oproti tomu **návrhů podle ustanovení § 8 odst. 2 z. ř. s.** (tab. V/1b, s. 8) podala okresní státní zastupitelství celkem **146** (v roce 2019 205).

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b)

Krajská státní zastupitelství vstoupila v roce 2020 do řízení v **228** (v roce 2019 v 285) věcech.

Při dohledové a metodické činnosti zaznamenalo **VSZ v Praze** pokles počtu vstupů do insolvenčního řízení. Jde patrně o důsledek pandemické situace, a to včetně poklesu nápadu u insolvenčních soudů, který – jak výslovně upozorňuje KSZ v Hradci Králové – souvisí s přijetím a aplikací zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie COVID-19 SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, který v návaznosti na některé zákonné možnosti (mimořádné moratorium atd.) sistuje povinnost dlužníků, podat na sebe insolvenční návrh. Jako další možný důvod tohoto poklesu počtu vstupů možno uvést metodický materiál VSZ v Praze, zdůrazňující, že státní zastupitelství zvažující vstup do insolvenčního řízení by se mělo ve své úvaze zaměřit nejen na naplnění veřejného zájmu na ingerenci v potřebné intenzitě, ale i na reálné možnosti, jak veřejný zájem v daném řízení hájit a prosazovat.

Také v obvodu **KSZ v Brně** došlo k poklesu vstupů do insolvenčních řízení na základě vlastních zjištění, což vyplývá z poklesu nápadu insolvenčních věcí u KS v Brně, většinu nových návrhů tvoří insolvenční návrhy spojené s návrhem na povolení oddlužení, novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. 6. 2019 došlo k významné změně úpravy oddlužení a insolvenční návrhy spojené s návrhy

na povolení oddlužení a jejich přílohy nově neposkytují dostatek informací pro závěr o zvýšené intenzitě veřejného zájmu ve věci, když zároveň řízení o oddlužení obecně vykazují nižší výskyt důvodů k realizaci vstupového oprávnění státního zastupitelství. V neposlední řadě využití vstupového oprávnění do incidenčních sporů bylo v insolvenčních řízeních, do nichž byl učiněn vstup dříve, již vyčerpáno. V novějších věcech mnohdy nejsou incidenční spory vedeny nebo se nejedná o spory zvyšující intenzitu veřejného zájmu. Významný dopad i na průběh insolvenčních řízení má šíření nemoci COVID-19 a opatření proti tomuto šíření přijatá, když došlo ke zvýšení ochrany dlužníků a celkovému zpomalení řízení.

Krajská státní zastupitelství podala v roce 2020 celkem **224** (v roce 2019 257) návrhů (tab. V/1b, s. 23).

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d)

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)

V roce 2020 podala státní zastupitelství celkem **3** návrhy na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy a stejně jako v předcházejících letech **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy. Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali v roce 2020 státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **48 (-21)**, nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně vydali státní zástupci v roce 2020 **žádné**.

Vydané příkazy se zaměřovaly na nedostatky při ukládání opatření ve výchově, na to, že úprava ve vnitřním řádu vede k omezení práva dětí v držení a užívání mobilních telefonů, na nedostatečné prověřování legitimacy pobytu dětí ve školském zařízení, na to, že zamítání žádosti o povolení pobytu nebylo vydáno ve formě správního rozhodnutí, a pokud bylo vedeno správní řízení, nebylo nezletilé dítě dotázáno na svůj názor k věci, dále v případě podání odvolání proti rozhodnutí vydaném ve správním řízení nebylo toto předloženo odvolacímu orgánu, na to, že nezletilému byl umožněn celodenní pobyt u rodičů bez předchozího souhlasu orgánu sociálně-právní ochrany dětí, a dále byly opakovaně zjištěny případy neúplné úpravy vnitřního řádu s neuvedením osoby odpovědné za převzetí dítěte po jeho vypátrání na útěku.

b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)

V roce 2020 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu zákonného omezení osobní svobody vydali v **4 (-2)** případech příkaz k zachování předpisů platných pro výkon vazby, nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali státní zástupci, stejně jako v letech 2014–2019, **žádné**.

Příkazy vydané státními zástupci byly vydány zejména v souvislosti s nedostatečnou lékařskou péčí a náležitým objasněním skutkových okolností kázeňského přestupku, dále v souvislosti s porušením ustanovení o ukládání kázeňských trestů mladistvému obviněnému.

c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)

Dozoroví státní zástupci krajských státních zastupitelství (a MSZ v Praze) v roce 2020 využili pravomoci vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem ve **14 (-18)** případech.

Vydané příkazy se týkaly především nedostatků v dostupnosti zdravotní péče pro odsouzené a kvality této péče. Na úseku poskytování zdravotní péče ve věznicích k zásadnímu zlepšení stavu stále nedochází, byť zajištění lékařské péče je základní povinností VS ČR, které se nelze zprostit. Další příkazy se týkaly nedodržení minimální ubytovací plochy, nedostatků v poučení o právech uvězněné osoby, umístění trvale pracovní nezařaditelných vězňů ve Věznici Valdice, kde pro takové nebyl zřízen specializovaný oddíl (bylo napraveno jeho zřízením).

V souvislosti s epidemií COVID-19 v roce 2020 docházelo u krajských státních zastupitelství (i MSZ v Praze) k posunu termínů plánovaných prověrek, popř. se v některých případech nepodařilo všechny prověrky provést. Dozoroví státní zástupci po určité časové úseky (podle vývoje epidemie) nevstupovali do věznic, prověrky prováděli distančním způsobem nebo omezeně pouze na správních odděleních. Potřebné informace a listiny si obstarávali v součinnosti s řediteli příslušných věznic. V době zákazu vstupu do věznic a při současně absenci videokonferenčních rozhovorů nebyly rozhovory s vězňenými osobami realizovány vůbec, avšak vězňené osoby byly poučeny, aby se na dozorového státního zástupce obrátily případně písemně. Postupně se situace ve všech krajích vyřešila, a to realizací videokonferencí či osobním rozhovorem za příslušných protiepidemických opatření a podmínek. Z bezpečnostních důvodů však nebylo možné provádět videokonference ve všech věznicích a se všemi žadateli o rozmluvu. Podklady pro šetření podnětů či mimořádných událostí byly z věznic v případě omezení vstupu získávány dožadáním. Výkon dozorové činnosti se odvíjel od aktuální situace spojené s epidemií COVID-19 a navazujícími opatřeními.

Pozornost dozorových státních zástupců byla zaměřena i na kompenzace poskytované v souvislosti s aplikací protiepidemických opatření. Již v první polovině roku 2020 bylo odsouzeným umožňováno zaslání jednoho mimořádného balíčku navíc, byla navýšena maximální denní délka telefonických hovorů odsouzených, došlo k navýšení limitu pro nákup ve vězeňské prodejně, dále byl umožňován nákup vitamínových a minerálních přípravků ve vězeňských prodejnách, byly prodlouženy doby vycházek, odsouzeným byl umožněn kontakt s rodinou přes Skype, byly rozšířeny nabídky aktivit programu zacházení. Ve věznicích byla vězňeným osobám opakovaně vysvětlována vládní nařízení a nutnost dodržování protiepidemických opatření, často i ve formě aktivitů či komunit. Rovněž byla zaznamenána zvýšená péče odborných zaměstnanců věznic (psychologů, vychovatelů – terapeutů, vychovatelů) s cílem kompenzace vězňených osob.

V rámci dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody byl jako významnější poznatek **KSZ v Ostravě** zjištěn případ hromadného výskytu onemocnění COVID-19 jak u zaměstnanců Vězeňské služby ČR, tak u odsouzených v jedné z dozorovaných věznic. Poznatek byl sledován a šetřen obdobně jako mimořádná událost bez zjištění porušení právních předpisů pro výkon trestu odnětí svobody. Všechny věznice věnovaly náležitou pozornost všem opatřením, která byla postupně přijímána ze strany kompetentních státních orgánů. Respektování protiepidemických opatření vedlo k některým omezením v režimu výkonu trestu odnětí svobody, což dozorující státní zástupce neshledal jako porušení právních předpisů upravujících výkon trestu odnětí svobody, tj. neměl důvod pro přijetí vlastního dozorového opatření.

d) Dozor nad ústavu, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence (tab. V/4d)

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, dnem 1. 1. 2009, a trestního zákoníku (1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z tab. V/4d. V roce 2020 nebyl vydán **žádný** příkaz k zachování předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence, nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno **žádné**, stejně jako v předcházejících letech.

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2020

1. Novelizace právních předpisů

Úvodem je nutno zmínit zásadní novelizaci trestního zákoníku, trestního řádu a dalších zákonů, provedenou **zákonem č. 333/2020 Sb.**, která nabyla účinnosti od **1. 10. 2020**.

Pokud jde o novelizaci trestního zákoníku, především se jednalo o změnu provedenou v ustanovení § 138 odst. 1 trestního zákoníku, kterou došlo ke zvýšení hranic škody. Došlo tak ke zdvojnásobení všech hranic škody. Podle toho, co uvádí důvodová zpráva, je tak činěno zejména z toho důvodu, že dosavadní hranice výše škody se vzdálila ekonomické realitě, v jejímž důsledku došlo k rozšiřování kriminalizace. Za dobu účinnosti trestního zákona (po novele č. 265/2001 Sb.) i trestního zákoníku nebyly hranice výše škody novelizovány, byť minimální mzda vzrostla takřka trojnásobně.

V případě změny hranic výše škody tato změna však nepostihuje jen změny při určení výše škody, ale tato změna dopadá i do určení výše prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí a hodnoty věci. Zákonodárce na tuto skutečnost reagoval přechodným ustanovením, jímž bylo stanoveno, že v trestních řízeních, která byla zahájena do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. před dnem 1. 10. 2020, je věcná příslušnost vymezena ustanovením § 138 odst. 1 trestního zákoníku ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Zásadně tak po dni účinnosti této novely nemělo docházet k změně věcné příslušnosti v trestních řízeních, která byla zahájena před dnem její účinnosti, tj. před dnem 1. 10. 2020.

S ohledem na závažnost dopadů novely zpracovalo NSZ písemný materiál „Praktická pomůcka k aplikaci novelizovaného § 138 trestního zákoníku a čl. II zákona č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, a některé další zákony“, který byl publikován na Extranetu státního zastupitelství.

V ustanoveních § 39 odst. 1, 4, 8, § 41 písm. l) a § 58 odst. 2 a 3 trestního zákoníku došlo k zohlednění sjednání dohody o vině a trestu, prohlášení viny a doznání, pokud jde o zásady ukládání trestů, obecné polehčující okolnosti a možnost mimořádného snížení trestu odnětí svobody.

Těžiště této novelizace trestního řádu představují legislativní změny týkající se zejména sjednání dohody o vině a trestu. Nově se nejednalo o důvod nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 1 trestního řádu. Tím však nelze vyloučit, že tato dohoda nebude sjednávána i s obhájcem v případech nutné obhajoby z jiných důvodů, popř. v případech, kdy půjde o obhájce v případech obhajoby bezplatné nebo za sníženou odměnu. Z toho důvodu dochází k zakotvení povinnosti, aby v případě, že u obviněného je důvod nutné obhajoby, docházelo k sjednání této dohody také za přítomnosti obhájce obviněného.

Za zcela zásadní je však nutno považovat okruh trestních řízení, v kterých je možno sjednat dohodu o vině a trestu. Novelizací dochází k tomu, že bude možno sjednat dohodu o vině a trestu i v případech řízení o zvláště závažném zločinu. Toto rozšíření by mělo i dle důvodové zprávy a aplikační praxe přinést vyšší využívání tohoto institutu a zrychlit tak zásadně trestní řízení ve věcech, které bývají náročné na dokazování.

Novelou došlo nejen k úpravě institutu dohody o vině a trestu, ale i souvisejícím změnám, které měly vést k zrychlení trestního řízení. S těmito změnami, které mimo jiné spočívají i v prohlášení viny obviněného, který prohlásí, že je vinen spácháním skutku a souhlasí s jeho právní kvalifikací, avšak nesouhlasí s návrhem trestu, nebo jeho snaze uzavřít se státním zástupcem dohodu o vině a trestu až v řízení před soudem nebo možnosti prohlásit některé skutečnosti za nesporné, souvisí i případné zbytečné předvolávání svědků nebo znalců k hlavnímu líčení; to má novela zásadně eliminovat. Lze usuzovat, že tyto změny (srov. zejména ustanovení § 206 odst. 1 a § 206a až § 206d trestního zákoníku) měly vést k výraznému zjednodušení trestního procesu a urychlení trestního řízení. Např. pokud byla zakotvena možnost sjednat dohodu o vině a trestu až v řízení před soudem, přichází v úvahu, aby návrh na schválení dohody o vině a trestu byl nadiktován intervenujícím státním zástupcem do protokolu o hlavním líčení. Nemusel by tedy být nezbytně podáván státním zástupcem návrh na schválení dohody o vině formálně písemně.

Novelizací došlo rovněž k zásadnímu doplnění povinných náležitostí obžaloby, a to o návrh na uložení trestu s uvedením jeho druhu a výměry nebo návrhu na upuštění od potrestání. Byl tak sledován zejména cíl, aby obviněný i soud měli základní představu o tom, jaký druh a výši trestu bude státní zástupce v řízení před soudem navrhopvat. Díky tomu bude moci obviněný usilovat případně o sjednání dohody o vině a trestu nebo brojít jen proti trestu a nikoli vině. Soud zase bude moci zvážít s ohledem na postoj státního zástupce možnost uložení trestního příkazu, proti kterému státní zástupce nebude podávat odpor, bude-li jeho návrhu vyhověno.

Z řady dalších změn novela kladla značný důraz především na ukládání peněžitého trestu.

Zákon č. 114/2020 Sb. s účinností od 1. 6. 2020 novelizoval trestní zákoník, trestní řád a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Tato úprava nově zakotvila trest zákazu držení a chovu zvířat (§ 74a a § 74b trestního zákoníku), výrazněji pozměnila úpravu skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat (§ 302 trestního zákoníku), vložila do trestního zákoníku novou skutkovou podstatu trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a trestního zákoníku), ve smyslu zpřísnění trestního postihu zejména tzv. množíren (k tomu účelu směřovala i novela zákona č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, provedená zákonem č. 501/2020 Sb.), a upravila trestnost osoby, která drží nebo chová zvíře, na které se vztahuje trest zákazu držení a chovu zvířat, nebo se dopustí jiného závažného jednání, aby zmařil účel tohoto trestu [§ 337 odst. 1 písm. f) trestního zákoníku].

Novela provedená **zákonem č. 165/2020 Sb.** s účinností od 1. 10. 2020 upravuje zejména podmínky výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody těhotných žen nebo matek dítěte do jednoho roku jeho věku. Dosavadní právní úprava neumožňovala rozhodnout jinak než odkladem výkonu trestu nebo jeho přerušením, což mohlo být ze strany některých odsouzených žen vnímáno jako způsob vyhnutí se výkonu trestu odnětí svobody. Předseda senátu může nově rozhodnout o tom, zda těhotná žena nebo matka dítěte do jednoho roku jeho věku, která byla odsouzena za zvlášť závažný zločin, bude mít z tohoto důvodu povolen odklad výkonu trestu nebo dojde k jeho přerušení – pokud tak nerozhodne, žena zůstane ve výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, případně bude povinna nastoupit jeho výkon. U žen odsouzených za přečiny nebo zločiny, které nejsou zvlášť závažné, se zachovává stávající právní úprava, neboť jejich pobyt na svobodě nepředstavuje s ohledem na charakterově méně závažnou trestnou činnost tak vysoké riziko pro společnost, které by převážilo nad zájmy dítěte, v jehož nejlepším zájmu přirozeně je, aby s ním jeho matka byla první rok jeho života na svobodě.

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, který nabyl účinnosti dnem 24. 4. 2020 (novela provedená zákonem č. 460/2020 Sb. nabyla účinnosti dnem 13. 11. 2020 a další novela provedená zákonem č. 601/2020 Sb. dnem 31. 12. 2020), navazuje na mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví o omezení pohybu osob v souvislosti s epidemií koronaviru SARS CoV-2, v jejímž důsledku došlo k zásadnímu omezení volného pohybu občanů ČR a vůbec života ve společnosti. Dopady omezujících opatření dopadají i na oblast justice, neboť důsledky těchto opatření mohly mít vliv na schopnost účastníků řízení, jejich zástupců, dalších subjektů a osob na řízení zúčastněných dodržet procesní lhůty stanovené procesními předpisy. Tímto zákonem jsou také rozšířeny možnosti navrácení lhůty v trestním řízení. Je namístě zdůraznit, že o navrácení lhůty nemůže požádat policejní orgán, státní zástupce ani soud. Vyjma orgánů činných v trestním řízení mohly požádat o navrácení lhůty všechny osoby, kterým svědčí lhůta pro provedení procesního úkonu daná ať trestním řádem, zákonem č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů. V případě, že omezení plynoucí z mimořádných opatření při epidemii znemožňovalo nebo podstatně ztěžovalo provedení procesního úkonu, rozhodl tak orgán činný v trestním řízení, vůči kterému byl zmeškaný úkon učiněn nebo který je příslušný o oprávněném prostředku rozhodovat, o navrácení lhůty. Tímto speciálním ustanovením nebyla nikterak dotčena oprávnění vyplývající z ustanovení § 61 trestního řádu. O navrácení lhůty bylo možno požádat do tří dnů od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření (například osobní karantény), které žadateli znemožňovalo nebo podstatně

ztěžovalo provedení úkonu. Podat žádost bylo možné ještě tři dny po skončení nouzového stavu za situace, že by mimořádná opatření skončila dříve než nouzový stav.

Novelou provedenou **zákonem č. 336/2020 Sb.** bylo do trestního zákoníku vloženo výkladové ustanovení § 281a trestního zákoníku o tom, že vysoce nebezpečnou látkou se pro účely tohoto zákona rozumí látka zařazená do seznamu 1 v příloze Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich zničení. Tato novela však nabyla účinnosti až dnem 1. 1. 2021.

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) Personální zajištění výkonu působnosti (tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z **96,72 %**.

Dne 26. 5. 2020 byla uzavřena mezi nejvyšším státním zástupcem a krajskými státními zástupci (městským státním zástupcem v Praze) Dohoda o systemizaci státních zástupců krajských státních zastupitelství. Dohodou posléze schválenou ministryní spravedlnosti dne 21. 9. 2020 pod č. j. MSP-76/2020-OOJ-ORGV/3 bylo rozděleno **263** plánovaných míst státních zástupců na jednotlivá krajská státní zastupitelství (MSZ v Praze).

MSZ v Praze zdůrazňuje, že jako problematický se z jeho pohledu dlouhodobě ukazuje způsob výpočtu počtu státních zástupců na krajské úrovni, který neodráží skutkovou i právní složitost věcí zpracovávaných na MSZ v Praze. Plánovaný počet státních zástupců na MSZ v Praze je tak dlouhodobě podhodnocen a nedopovídá skutečnosti. Dlouhodobě je navrhována změna způsobu výpočtu míst tak, aby reflektovala složitost věcí na MSZ v Praze. Nicméně je nutné zdůraznit, že stanovení takového druhu výpočtu za využití dostupných informací ze systému ISYZ je složité a je i otázkou konsensu všech krajských státních zastupitelství, k čemuž je zapotřebí dlouhodobého osobního jednání, jež je v současné době téměř vyloučeno.

Za stávající situace při mírném snížení nápadu se nejedná o problém, který by vyžadoval okamžité řešení, je však nutné o něm diskutovat. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že MSZ v Praze má ve výběrových řízeních díky svému umístění vždy dostatek přihlášených zájemců a je schopno držet téměř 100% obsazenost tabulkových, což se v jiných krajích nedaří. Nabízí se i možnost obsazování tabulkových míst na MSZ v Praze s možností následného přestupu k jiným státním zastupitelstvím, což je trend, který byl v loňském roce také zaznamenán.

V obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** je dle sjednané dohody o systemizaci plánován počet 165 státních zástupců. I přes opakovaně probíhající výběrová řízení se ani v roce 2020 nepodařilo všechna místa obsadit.

KSZ v Praze uvádí, že pokud se jedná o systemizaci míst státních zástupců v rámci soustavy státního zastupitelství, měla by být s ohledem na vývoj kriminality a na poznatky o zatíženosti státních zástupců na jednotlivých stupních státního zastupitelství otevřena otázka případných změn ve vymezení příslušnosti státních zastupitelství tak, aby na vyšších stupních státního zastupitelství byly skutečně soustředěny agendy, k jejichž vyřizování je nutná buď vysoká specializace, nebo se jedná o agendy vyžadující s ohledem na povahu věci nezbytnou centralizaci či soustředění činností pouze u omezeného počtu státních zastupitelství. Kromě efektivnějšího výkonu působnosti státního zastupitelství by omezení výjimek a posílení uplatnění obecné zásady pro určení příslušnosti státního zastupitelství vedlo jak ke zvýšení autority jednotlivých stupňů státního zastupitelství příslušných k řízení před danými stupni soudů, tak k posílení objektivitu postupu státního zastupitelství v příslušných agendách v souladu s principy výstavby soustavy státního zastupitelství.

Pokud jde o využívání asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství, v obvodu **MSZ v Praze** působí celkem **9** vyšších úředníků, z toho 2 na MSZ v Praze a 5 je přiděleno k ObsZ pro Prahu 1, 4, 5, 9, 10, dva jsou na rodičovské dovolené. V rámci obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** působí celkem **4** vyšší úředníci státního zastupitelství, přičemž jejich činnost je hodnocena i nadále velmi kladně, je pro státního zástupce okresních státních zastupitelství důležitá v tom směru, že jim

ulehčuje od realizace jednodušších úkonů spíše administrativního charakteru a umožňuje jim soustředit se na úkoly složitější. Asistenti působí výlučně na **NSZ**, jejich činnost je hodnocena velmi pozitivně.

Pozice vyšších úředníků státního zastupitelství nebyly v roce 2020 na **KSZ v Praze** a okresních státních zastupitelstvích v jeho obvodu působnosti zřízeny, neboť přesto, že bylo v uplynulých letech zajištěno proškolení vybraných justičních pracovníků ve formě studia na Justiční akademii k získání odbornosti pro výkon práce vyššího úředníka státního zastupitelství, nemohla být zatím provedena systémově jednotná personální změna s ohledem na stav rozpočtových prostředků na platy zaměstnanců.

Nadále jsou velmi dobré zkušenosti se zapojením **právních čekatelů**. Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele.

Výsledky výběrových řízení na obsazení míst státních zástupců potvrzují, že právní čekatelé vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče, zejména z řad advokacie.

Institutu právních čekatelů v systému státního zastupitelství sehrávají zásadní roli, kdy tento názor má širokou podporu u nižších složek státního zastupitelství, které jsou s tímto institutem v denním kontaktu. Praxe pak dlouhodobě ukazuje, že tento způsob výchovy nových státních zástupců a zástupkyň je tím nejlepším a nejefektivnějším.

Právní čekatelé získávají žádoucí návyky od zkušenějších kolegů (zejména školitelů), kteří jsou pečlivě vybíráni pro jejich přípravu, a to s důrazem na profesní i lidské stránky. I když po dobu jejich čekatelské praxe je do nich ze strany úřadu, u něhož praxi vykonávají, spíše investováno, tato praxe umožní daleko lépe působit na osobu budoucího státního zástupce, která se při své přípravě formuje, a v případě následného výběrového řízení na místo státního zástupce je jeho práce i vystupování státnímu zastupitelství velmi dobře známo. Právní čekatel se rychle a snadněji zapracuje do funkce státního zástupce, nežli osoba vstupující do soustavy státního zastupitelství zvenčí (z jiných právnických profesí), když má velmi dobrou povědomost i o interních předpisech soustavy státního zastupitelství.

V soustavě není dostatečný počet právních čekatelů, jimiž by bylo možno průběžně doplňovat jednotlivé úřady státního zastupitelství v souvislosti s probíhající generační obměnou státních zástupců, která se již projevila na početních stavech státních zástupců v roce 2019 a 2020, která bude vrcholit v letech 2021 až 2023.

Doplnění volných míst státních zástupců v širším rozsahu právníky z jiných oborů, kteří neabsolvovali praxi právního čekatele, není reálné s ohledem na malý počet takových zájemců, kteří by zejména z hlediska odborných znalostí splňovali podmínky pro jmenování státním zástupcem. Z těchto důvodů by měl být znovu uplatněn požadavek na navýšení míst právních čekatelů pro celou soustavu státního zastupitelství k zajištění jeho řádné činnosti v budoucích letech. Lze také považovat za žádoucí, aby byla provedena změna či aktualizace Dohody o výběru a kariérním postupu státních zástupců tak, aby v případě kvalitních právních čekatelů, kteří budou splňovat podmínky pro jmenování státním zástupcem a o které bude mít státní zastupitelství zájem, nebylo nutno vyhlašovat a konat výběrové řízení na obsazení místa státního zástupce, ale bylo možno podat přímo návrh na jmenování daného právního čekatele do funkce státního zástupce. Pokud se jedná o námitku podmínky konání výběrového řízení pro přístup k funkci státního zástupce, je nutno upozornit, že přístup k funkci státního zástupce cestou právního čekatele je spojen s náročným výběrovým řízením na místo právního čekatele s následnou praxí na státním zastupitelství (minimálně jeden rok i při započtení předchozí právní praxe) a odbornou zkouškou. K prohloubení odborných znalostí a praktických zkušeností právních čekatelů je nutno iniciovat a prosadit přijetí zákonné úpravy umožňující účast právního čekatele při zastupování státního zastupitelství v občanském soudním řízení, neboť i v této oblasti by měl a mohl právní čekatel získávat praktické zkušenosti a základ pro své případné další uplatnění i na netrestním úseku působnosti státního zastupitelství. **Příslušný legislativní návrh byl již Ministerstvu spravedlnosti předložen sdělením ze dne 6. 12. 2017 sp. zn. 1 SL 210/2016, byl zapracován do novely zákona o státním zastupitelství, který však nebyl vládou schválen ani předložen Poslanecké sněmovně.**

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je rovněž závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem.**

MSZ v Praze poukazuje na dlouhodobě nedofinancovanou oblast obměny vybavení státních zastupitelství informačními technologiemi.

To je ostatně problém, který je velice důležitý z hlediska uplatňování zcela převažující online komunikace a home office v soustavě státního zastupitelství.

U **KSZ v Ústí nad Labem** se řešila v roce 2020 nutnost orientovat se na potřebu a možnost vzdálené práce státních zástupců i zaměstnanců státního zastupitelství. V souladu s bezpečnostní politikou byly pro tyto účely dokoupeny notebooky pro vzdálený přístup do rezortní sítě. V souvislosti s epidemií COVID-19, která po většinu sledovaného období ovlivňovala nejen chod státního zastupitelství, by bylo vhodné zamyslet se i do budoucna nad koncepcí vybavování jednotlivých pracovníků příslušnou výpočetní technikou, kdy jako vhodné by se mohlo jevit místo stolních počítačů pořídit počítače přenosné, které by v případě potřeby mohl zejména státní zástupce, popř. i další zaměstnanci, využít pro práci na dálku.

V roce 2020 bylo možno rovněž vyzkoušet ve všech oblastech funkčnost a spolehlivost videokonferenční platformy Polycom, které se využívalo jak pro účast na veřejných zasedáních, tak pro potřebu rozmluv s vězni v době, kdy byly zakázány služební cesty, případně i pro konání porad či výslechů. Tato platforma však přinášela řadu technických problémů, a to zejména v dopoledních hodinách a při přihlášení vyššího počtu účastníků. Z toho důvodu byla pro videokonferenční komunikaci následně volena platforma Skype pro firmy, která fungovala bezproblémově.

V roce 2020 nebylo možno v důsledku epidemie COVID-19 uskutečnit semináře a školení pořádané Justiční akademií, jakkoli vstupní nabídka byla velice široká, byly konány alespoň v online formě. Vzdělávací akce uskutečněné prostřednictvím nástrojů vzdálené komunikace neumožnily plnou náhradu, přesto je možno je považovat za ekonomicky i časově výhodné. Samozřejmě vhodnost online formy nemá takový význam u vzdělávacích akcí či seminářů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých specialistů na trestnou činnost.

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE

I v roce 2020 pokračovaly přípravy na započítání činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce.

Evropská nejvyšší žalobkyně Laura Codruța Kövesi v Praze dne 25. 2. 2020 jednala s nejvyšším státním zástupcem Pavlem Zemanem a dalšími představiteli státního zastupitelství i Ministerstva spravedlnosti o budoucí spolupráci vznikající instituce s tuzemskou justicí. Diskuse se týkala hlavně technických otázek, které je třeba vyřešit před samotným startem celého projektu evropského veřejného žalobce.

Činnost EPPO byla zahájena dnem 1. 6. 2021.

Radou EU již byl jmenován evropský žalobce za Českou republiku (Mgr. Petr Klement, státní zástupce NSZ), dne 29. 7. 2020, a Kolegiem Úřadu evropského veřejného žalobce pět pověřených evropských žalobců (dne 5. 2. 2021 Mgr. Radek Mezlík, státní zástupce VSZ v Olomouci, Mgr. Pavel Pukovec, náměstek nejvyššího státního zástupce, Mgr. Petra Vítková, státní zástupkyně KSZ v Praze, a dne 7. 4. 2021 JUDr. Zdeňka Pavlásková, Ph. D., státní zástupkyně OSZ v Českých Budějovicích, a Mgr. Petr Hořín, státní zástupce KSZ v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci).

Novela pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, provedená pokynem obecné povahy č. 1/2021, upravila vztahy soustavy státního zastupitelství v ČR a EPPO.

Byl také vypracován materiál „Metodická pomůcka k určení a ohlašování trestních věcí spadajících do příslušnosti Úřadu evropského veřejného žalobce“.

NSZ poskytuje aktivní metodickou podporu státním zastupitelstvím k započítání fungování EPPO na území ČR, resp. výkonu funkce evropských pověřených žalobců.

STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

V souladu se zákonem, nezávisle, nestranně a efektivně chráníme veřejný zájem.

Vykonáváme dozor nad zákonností přípravného řízení trestního.

Zastupujeme veřejnou žalobu v řízení před soudem.

Chráníme veřejný zájem v řadě dalších řízení netrestní povahy.

Státní zastupitelství v číslech

Více informací v [tiskové zprávě](#)

Mapa soustavy

*V srpnu 2020 Nejvyšší státní zastupitelství oficiálně spustilo nový webový portál **verejnazaloba.cz**, který přehledným způsobem prezentuje celou soustavu státního zastupitelství a přibližuje veřejnosti její činnost, foto: NSZ.*

Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

§ 12 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 15. června 2021

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce